

Н. І. Павлюк, О. Г. Стадник, В. М. Андреева

Календарне планування

ГЕОГРАФІЯ

6–10 класи

ПРИРОДОЗНАВСТВО

5–6 класи

Харків

Видавнича група «Основа»

2011

УДК 91
ББК 74.262.6
П12

Н. І. Павлюк, О. Г. Стадник, В. М. Андреева
П12 Календарне планування. Географія. 6–10 класи. При-
родознавство. 5–6 класи.— Х.: Вид. група «Основа»,
2011.— 88 с.

ISBN 978-617-00-0859-4.

Календарне планування для курсів природознавства та географії (6–10 класи) складено у повній відповідності до діючої шкільної програми.

Навчальний матеріал має чіткий поділ на розділи та теми, а до кожного уроку географії пропонуються завдання та запитання для актуалізації та закріплення.

Для вчителів географії, методистів, студентів педагогічних ВНЗ.

УДК 91
ББК 74.262.6

Навчальне видання

ПАВЛЮК Наталія Іванівна
СТАДНИК Олександр Григорович
АНДРЕЄВА Вікторія Миколаївна

КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ

Географія 6–10 класи. Природознавство. 5–6 класи

Головний редактор *В. М. Андреева*
Відповідальний за видання *Ю. М. Афанасенко*
Технічний редактор *О. В. Лебедева*
Коректор *О. М. Жиренко*

Підписано до друку 28.03.2011. Формат 60×90/8.
Папір газет. Друк офсет. Гарнітура Шкільна.
Ум. друк. арк. 10,0. Замовлення № 11-01/17-05.

ТОВ «Видавнича група «Основа»»
61001, м. Харків, вул. Плеканівська, 66, тел. (057) 731-96-33
e-mail: office@osnova.com.ua

Видолгтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2911 від 23.07.2007 р.

ISBN 978-617-00-0859-4

© Н. І. Павлюк, О. Г. Стадник,
В. М. Андреева, 2011
© ТОВ «Видавнича група «Основа»», 2011

ПОГОДЖЕНО

ЗАТВЕРДЖЕНО

КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ ДО КУРСУ

ЗАГАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ

6 КЛАС

Учителя _____

_____ навчальний заклад

на 20___/___ навчальний рік

ЗАГАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ. 6 КЛАС

(70 год, 2 год на тиждень)

4

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
1		ВСТУП (2 год) Географія — наука про природу Землі та її різноманітність, про населення і його господарську діяльність, про взаємодію природи і людства в межах всієї планети. Що вивчає загальна географія в школі. Джерела географічних знань, методи географічних досліджень		<ul style="list-style-type: none"> Що ви вивчали на уроках природознавства, математики, мови, музики тощо? Звідки ви брали інформацію з цих предметів? Наведіть приклади різноманітності природи нашої країни, різних куточків Землі. З чого складається природа Землі? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть науки, які є складовими географії. Чим відрізняються фізична і соціально-економічна географії? З перелічених джерел знань оберіть ті, що стануть вам у пригоді під час вивчення географії <p>Енциклопедія, географічні карти, глобус, комікси, календар погоди, підручник з української мови, підручник з географії, ресурси Інтернету</p>
2		Практична робота 1 (на місцевості) . Спостереження за висотою сонця над горизонтом, погодою, сезонними змінами в природі		<ul style="list-style-type: none"> Що таке календар погоди? Які прилади вам знадобляться при спостереженні за погодою? Коли в нашій місцевості найдовші дні, коли — ночі? За якими ознаками ви можете стверджувати про зміни сезонів? 	Виконання практичної роботи
Розділ I. ГЕОГРАФІЧНЕ ПІЗНАННЯ ЗЕМЛІ (6 год)					
Тема 1. Стародавня епоха пізнання Землі (1 год)					
3		Як люди уявляли Землю в давнину. Поява географічної літератури і карт. Спеціальне навчання географії. Карта світу Птолемея. Подорожі Марко Поло та Ібн-Баттуті. Розвиток країнознавства і картографії. Глобус Бехайма. Перші географічні відомості про українські землі. Практична робота 2 (початок) . Складання таблиці «Етапи географічного пізнання Землі»		<ul style="list-style-type: none"> Що ви знаєте про те, як люди в давнину уявляли собі форму і розміри Землі? Звідки сучасні люди дізналися про уявлення людей античності та середніх віків про відомі їм землі? Які території Землі були найкраще відомі європейцям? З якою метою люди подорожували в далекі краї? Що називали «Великим шовковим шляхом»? 	<ul style="list-style-type: none"> На які питання намагалися відповісти дослідники Землі стародавньої епохи пізнання? Назвіть найбільш відомих вчених і мандрівників цього періоду? Кого називають «батьком географії»? Яке значення для європейців мала подорож Марко Поло? Навіщо почали створювати і поступово удосконалювати географічні карти? Чому в епоху Відродження стрімко почала розвиватися картографія? Чим збагатилася наука географія в середні віки завдяки китайським та арабським вченим? Праці яких вчених дають нам уявлення про давні українські землі?
Тема 2. Епоха Великих географічних відкриттів (2 год)					
4		Подорожі португальців, їх роль у відкритті нових земель (Генріх Мореплавець, Бартоломеу Діаш). Відкриття Америки Х. Колумбом.		<ul style="list-style-type: none"> Як люди уявляли Землю в давнину? Чому деякі вчені давнини припустили кулястість Землі? 	<ul style="list-style-type: none"> Який шлях до Індії обрали португальські мореплавці, а який іспанські?

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
4		Практична робота 2 (продовження). Складання таблиці «Етапи географічного пізнання Землі»		<ul style="list-style-type: none"> Чому європейські купці намагалися дістатися країн Сходу? Яким чином здійснювались подорожі, торгівля з далекими країнами, завоювання нових земель в середні віки? Чому Португалія та Іспанія були могутніми державами в середні віки? 	<ul style="list-style-type: none"> Позначте на контурній карті маршрути подорожей Бартоломеу Діаша, Васко да Гама, Христофора Колумба. Яке значення мали експедиції Христофора Колумба для науки, для Іспанії, для місцевих жителів Нового Світу? Подивіться на карту світу Птолемея та скажіть, яке бачення світу було остаточно спростовано португальськими експедиціями до берегів Індії? Чому португальський принц Генріх отримав прозвісько Мореплавець не здійснивши жодної морської подорожі?
5		Перша кругосвітня подорож Ф. Магеллана. Походи піратів, їх негативні наслідки та географічне значення. Відкриття південного материка. Походи землепрохідців. Практична робота 2 (продовження). Складання таблиці «Етапи географічного пізнання Землі»		<ul style="list-style-type: none"> У чому був упевнений Х. Колумб, вирушаючи до Індії західним шляхом? Чи підтвердила його експедиція кулястість Землі? Яку подорож можна вважати навколосвітньою? Хто такі пірати? Які країни були великими морськими державами в XV–XVII ст.? 	<ul style="list-style-type: none"> Чому період з кінця XV ст. до початку XVII ст. названо епохою Великих географічних відкриттів? Назвіть найбільш відомих мореплавців і землепрохідців цієї епохи. Назвіть три основні географічні досягнення експедиції Ф. Магеллана. Чому відкритий південний материк певний час називали «Новою Голландією»? Знайдіть і покажіть на карті географічні об'єкти названі на честь людини, що довела відкриття Південного материка. Знайдіть і покажіть на карті географічні об'єкти названі на честь великих мореплавців і землепрохідців
Тема 3. Географія Нового часу (1 год)					
6		Кругосвітні експедиції (Дж. Кук, І. Крузенштерн і Ю. Лисянський). Діяльність географічних товариств у різних країнах світу. Відкриття Антарктиди. Практична робота 2 (продовження). Складання таблиці «Етапи географічного пізнання Землі»		<ul style="list-style-type: none"> Які материки і океани були відомі європейцям в XVII ст.? Чи однаково добре були відомі людям прибережні і внутрішні райони материків? Як ви думаєте, чому до початку XIX ст. не був відкритий найпівденніший материк? 	<ul style="list-style-type: none"> Тест Експедиції Дж. Кука здійснили навколосвітніх подорожей: а) одну; б) дві; в) три; г) чотири. Антарктиду було відкрито експедицією: а) Т. Беллінсгаузена та М. Лазарева; б) Дж. Кука; в) І. Крузенштерна та Ю. Лисянського. Останній материк було відкрито: а) 28 січня 1820 р.; б) 28 січня 1819 р.; в) 28 січня 1720 р. З якою метою були організовані дослідження Нового часу? На які питання намагалися відповісти дослідники Землі всіх вже вивчених етапів?

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
Тема 4. Сучасні географічні дослідження (1 год)					
7		Освоєння полярних широт (Р. Пірі, Р. Амундсен, О. Шмідт). Міжнародні дослідження Землі в ХХ — на початку ХХІ ст. Вітчизняні вчені-географи (С. Рудницький, П. Тутковський, К. Воблій, К. Геренчук). Практична робота 2 (закінчення). Складання таблиці «Етапи географічного пізнання Землі»		<ul style="list-style-type: none"> • Чи залишилися «білі плями» на карті світу на початок ХХ ст.? • Якщо майже всі землі відкрито, навіщо продовжувати вивчати Землю? • Яке питання стає головним для географів світу? • Що називається полюсами Землі? 	<ul style="list-style-type: none"> • Чому все більше дослідження Землі мають міжнародний характер? • Назвіть відомих українських географів. • Про які сучасні дослідження Землі ви знаєте з інших джерел знань? • Назвіть основні історичні етапи дослідження Землі і їх видатних представників
8		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
Розділ II. ЗЕМЛЯ НА ПЛАНІ ТА КАРТІ (12 год)					
Тема 1. Способи зображення Землі (6 год)					
9		Зображення Землі на глобусі, плані, карті, аерофотознімку, космічному знімку. Масштаб, види масштабів. Практична робота 3. Розв'язування задач з переведення числового масштабу в іменований		<ul style="list-style-type: none"> • Яку форму мають планети Сонячної Системи? • Назвіть відомі вам розміри планети Земля. • Яким чином можна одержати зображення поверхні Землі? • Коли і ким був створений перший глобус? • За допомогою якого прийому можна зобразити велику ділянку місцевості на невеликому аркуші паперу? • Порівняйте дві дроби $1/500$ та $1/5000$ 	<ul style="list-style-type: none"> • Тест • Вигляд збоку дає: <ul style="list-style-type: none"> а) малюнок; б) аерофотознімок; в) глобус; г) план • Найбільш точно форму Землі передає: <ul style="list-style-type: none"> а) глобус; б) карта; в) план; г) космічний знімок. • Найкрупніший з наведених масштабів: <ul style="list-style-type: none"> а) 1 : 3000; б) 1 : 5000; в) 1 : 30 000; г) 1 : 50 000. • Чим більший масштаб ми обираємо для зображення, тим більший аркуш паперу знадобиться: <ul style="list-style-type: none"> а) так; б) ні. • На аркуші паперу можна відобразити більшу площу, якщо обрати менший масштаб: <ul style="list-style-type: none"> а) так; б) ні. • Засобом закріплення матеріалу може слугувати практична робота
10		План, його основні ознаки. Умовні знаки, особливості створення, практичне значення.		<ul style="list-style-type: none"> • Вам треба пояснити дорогу людині, яка зовсім не знає місцевості. Як це зробити доступніше? 	<ul style="list-style-type: none"> • Від чого залежить ступінь зменшення зображення на плані? • Назвіть основні елементи плану.

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
10		Практична робота 4 (початок). Визначення масштабів планів та карт за даними про відстані на місцевості та відрізками на карті, що відповідають цим відстаням		<ul style="list-style-type: none"> • Намалуйте схему розташування сторін горизонту. • В які способи можна відобразити дерева, будинки, річки, луки та інші об'єкти місцевості на папері? • На аркуші паперу треба якомога точніше відобразити шкільне подвір'я. Яке обладнання ви обрали б? 	<ul style="list-style-type: none"> • Для чого створюють плани? • Як на плані узнати напрямок на схід? • Складіть опис маршруту подорожі замінивши назви елементів місцевості умовними знаками. • Виконання практичної роботи
11		Кarti, різноманітні способи картографічного зображення. Картографічні спотворення. Класифікація карт за масштабом. Практична робота 4 (продовження). Визначення масштабів планів та карт за даними про відстані на місцевості та відрізками на карті, що відповідають цим відстаням		<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть одні з перших відомих людству карт. • Для чого необхідні карти? • Що, на вашу думку, можна назвати картою? • Порівняйте карти і плани у вашому атласі. В чому схожість? У чому різниця? • Чи можна шкірку апельсина розкласти на площині без розривів? • Чи можна на карті відобразити всі об'єкти місцевості? 	<ul style="list-style-type: none"> • Що таке карта? • Чому на карті виникають спотворення. Які вони бувають? • Назвіть основні способи перенесення поверхні Землі на площину. • Класифікуйте карти вашого атласу за ознаками: <ul style="list-style-type: none"> • за масштабом; • за охопленням території; • за змістом. • Яку карту ви оберете, щоб дізнатися про: <ul style="list-style-type: none"> • розповсюдження рослин на Землі — загальногеографічну, чи тематичну; • особливості розташування вулиць великого міста — великомасштабну, середньомасштабну, дрібномасштабну; • розташування музеїв у вашому місті — військову, туристичну, навчальну? • Виконання практичної роботи
12		Орієнтування на місцевості. Поняття про азимут. Визначення напрямів та відстаней на місцевості та плані		<ul style="list-style-type: none"> • Як можна виміряти відстань на місцевості? Чи можна ці способи використати при визначенні відстаней на плані або карті? • Як можна визначити своє місцезнаходження в незнайомому для вас місті, лісі, полі, горах та інших місцевостях? • Назвіть основні та проміжні сторони горизонту. Як вони розташовані одна відносно одної? • Що означає завдання «зорієнтуватися на місцевості»? Назвіть всі відомі вам способи. • Що називається кутом? В яких одиницях він вимірюється? Чим? • Що показує масштаб на плані чи карті? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть найбільш точні способи орієнтування. • Що таке азимут? • Для чого визначають азимути? • На плані в атласі визначте азимут з однієї точки на іншу (за вибором) та відстань між ними

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
13		Відносна висота і абсолютна висота точок місцевості		<ul style="list-style-type: none"> • Які форми земної поверхні ви бачили? • Чим можна виміряти висоту предмета? Як це робити правильно? • Виміряйте висоту спинки стільця від полу, від сидіння, від поверхні столу. Зробіть висновок. • Визначте горизонтальні і вертикальні поверхні у вашому класі 	<ul style="list-style-type: none"> • У чому відмінність абсолютної і відносної висот? • Яку висоту відображують на картах, планах, глобусах? • Як вимірюють висоту місцевості? • Поясніть вислови «абсолютна висота гори Джомолунгма 8848 м», «абсолютна висота Мертвого моря — 400 м». • Абсолютна висота точки А — 500 м, точки Б — 300 м. Підрахуйте висоту точки А відносно точки Б. • Абсолютна висота точки В — 600 м, висота точки Г відносно В — 200 м. Визначте абсолютну висоту точки Г
14		Зображення нерівностей земної поверхні на плані та карті. Шкала висот і глибин		<ul style="list-style-type: none"> • Намалюйте на дошці простий малюнок, на якому буде гора, рівна місцевість і глибоке море. • Який вигляд на місцевість дає малюнок, а який план і карта? Зробіть висновок, чи можна відображати нерівності земної поверхні на карті, як на малюнку 	<ul style="list-style-type: none"> • За намальованим на дошці планом пагорба та западини визначте та поясніть: <ul style="list-style-type: none"> а) де пагорб, де западина; б) абсолютну висоту дна западини та вершини пагорба; в) які схили крутіші; г) висоту вершини пагорба відносно дна западини; д) в якому напрямку видовжений пагорб. • За картою атласу визначте абсолютну висоту вулкану Камерун, Долини Смерті, Маріанського жолобу. Поясніть, як ви це зробили. • Через скільки метрів проведено горизонталі на плані у вашому атласі (два способи)? На фізичній карті півкуль? На фізичній карті України? • За планом в атласі визначте абсолютну висоту, на якій знаходиться будинок лісника, його висоту відносно інших об'єктів (за вибором). • Визначте за фізичною картою України Київ чи Львів має більшу абсолютну висоту?
15		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
Тема 2. Градусна сітка Землі. Географічні координати точок (5 год)					
16		Градусна сітка на глобусі й географічній карті		<ul style="list-style-type: none"> • Яка форма Землі? • Чверть кола відповідає куту 90°. Чому відповідає половина кола, повне коло? 	<ul style="list-style-type: none"> • На контурній карті обведіть та підпишіть нульовий меридіан, меридіан 180°, екватор. Замалюйте червоним кольором Північну півкюлю, синім — Південну, різними штриховками — Західну і Східну.

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
16				<ul style="list-style-type: none"> • Як на плані можна визначити сторони горизонту? • Що таке полюси Землі? Як вони називаються? • Що таке екватор? • Згадайте гру «морський бій». Як ви визначаєте місцеположення судна? 	<ul style="list-style-type: none"> • Що таке меридіан? Паралелі? • Скільки паралелей та меридіанів можна провести на глобусі і картах? • Який напрямок має будь-який меридіан, будь-яка паралель? • Який материк розташований одночасно в чотирьох півкулях? • В яких півкулях розташований Тихий океан? • Місто А розташоване на паралелі 30°, місто Б — на 20°. Яке розташоване ближче до екватора?
17		Поняття про географічні координати. Широта (південна, північна). Правила відліку географічної широти		<ul style="list-style-type: none"> • Що таке градусна сітка? Для чого її наносять на карти? • На які півкулі поділяє екватор земну кулю? • Скільки паралелей можна провести на карті? • На які менші одиниці можна поділити одиницю вимірювання кутів — градус? • Яка протяжність дуги меридіану в кілометрах? Якому куту відповідає дуга меридіану? 	<ul style="list-style-type: none"> • Доповніть речення. • Географічну широту відраховують від... • Вона може бути північною і... • Може змінюватись від 0° до... • Всі точки, що знаходяться на одній паралелі, мають... • На карті півкуль в атласі паралелі проведено через... • На фізичній карті України через... • Географічна широта міста Санкт-Петербург... • Географічна широта міста Бразилія... • 90° пн. ш — це широта... • Щоб визначити відстань у кілометрах від екватора до певної точки, треба значення її географічної широти... • Визначте географічну широту міста Київ за картою півкуль та картою України. Підрахуйте відстань в кілометрах від екватора. Зробіть висновок про точність значень
18		Довгота (західна і східна). Правила відліку географічної довготи		<ul style="list-style-type: none"> • Які лінії поділяють земну кулю на Східну та Західну півкулі? • Скільки меридіанів можна провести на карті або глобусі? • Як змінюється протяжність паралелей у кілометрах від екватора до полюсів? • Через скільки градусів проведено меридіани на картах атласу? 	<ul style="list-style-type: none"> • Доповніть речення. • Географічна довгота підліковується від лінії... до... • Довгота може бути західною та... • Вона відлічується від 0° до... • Чим далі від нульового меридіану в обидві сторони, тим довгота буде... • Всі точки, що знаходяться на одному меридіані, мають... • Географічна довгота міста Санкт-Петербург... • Географічна довгота міста Бразилія... • Щоб визначити відстань в кілометрах від нульового меридіана до певної точки, треба значення її географічної довготи...

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
18					<ul style="list-style-type: none"> Відстань точок, що знаходяться на одному меридіані від нульового меридіану, буде... Визначте географічну довготу міста Київ за картою півкуль та картою України. Підрахуйте відстань в кілометрах від нульового меридіану. Зробіть висновок про точність визначень
19		Практична робота 5. Визначення географічних координат, відстаней та напрямків за географічною картою. Географічні координати свого населеного пункту і його висота над рівнем моря		<ul style="list-style-type: none"> Що означає «визначити географічні координати точки»? Що таке географічна широта? Довгота? Які лінії на карті відповідають напрямкам Північ — Південь, Схід — Захід? Назвіть два способи визначення відстаней на географічній карті чи глобусі. Що на фізичних картах зображують кольором? Які лінії відділяють кольори? Яка їх особливість? 	Виконання практичної роботи
20		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			

Розділ III. ГЕОГРАФІЧНА ОБОЛОНКА ТА ЇЇ СКЛАДОВІ (41 год)

Тема 1. Літосфера (12 год)

21		Внутрішня будова Землі. Поняття «земна кора», «літосфера»		<ul style="list-style-type: none"> Стисніть міцно дві долоні або надавіть ними на парту що є сили. Що ви відчуваєте? Які агрегатні стани речовин ви знаєте? Яка умова необхідна, щоб перетворити тверді метали на рідку масу? Яка речовина займає більшу частину поверхні Землі, а яка — об'єму? 	<ul style="list-style-type: none"> Розташуйте назви шарів Землі у порядку залягання від центру зовні. Оберіть усі вірні твердження та поясніть своє рішення: <ul style="list-style-type: none"> а) радіус ядра складає більше половини радіуса Землі, тому за об'ємом це більша її частина; б) літосфера складається з земної кори та верхнього шару мантії; в) більша частина речовини мантії знаходиться в рідкому стані; г) верхній в'язкий шар мантії називають астеносферою; д) земна кора — це верхній шар літосфери
22		Будова земної кори та її склад: мінерали та гірські породи. Типи земної кори		<ul style="list-style-type: none"> Що таке мінерали та гірські породи? Роздивіться зразки колекції мінералів та гірських порід. Чим вони відрізняються один від одного? 	<ul style="list-style-type: none"> Продовжте речення: <ul style="list-style-type: none"> а) Земна кора складається з мінералів та гірських порід... б) За походженням гірські породи та мінерали поділяються на метаморфічні...

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
22				<ul style="list-style-type: none"> • Що називається земною корою? В якому стані знаходяться речовини, що її складають? • Який шар Землі знаходиться під земною корою? В якому стані перебувають там речовини? 	<ul style="list-style-type: none"> в) корисні копалини — це... г) вони поділяються на паливні... д) земна кора материкового типу складається з трьох шарів... е) земна кора океанічного типу складається з... • Згадайте, де і які гірські породи та споруди з них ви бачили в природі
23		Літосферні плити, їх рухи. Походження материків і океанів. Геологічний час. Практична робота 7 (початок). Позначення і підписування на контурній карті найбільших літосферних плит, сейсмічних поясів, вулканів, гір, рівнин		<ul style="list-style-type: none"> • З чого складається літосфера? • В чому особливість астеносфери? • Уявіть великій простір води вкритий шаром льоду. Що може статися з льодом якщо вода стане бурхливою? • Назвіть материки та океани Землі. • Який вік Землі? • Чи завжди планета Земля була такою, як зараз? 	<ul style="list-style-type: none"> • За картою літосферних плит визначте, які з них: <ul style="list-style-type: none"> а) найбільші; б) рухаються назустріч одна одній, які розходяться; в) рухаються з більшою швидкістю, з меншою; г) «наздоганяють» інші плити. • Хто є автором гіпотези дрейфу материків? • Складіть схему етапів утворення сучасних материків. • За геохронологічною таблицею визначте еру, коли стався розлам Пангеї, з'явилась людина
24		Внутрішні процеси, що зумовлюють зміни земної кори. Рухи земної кори. Землетруси. Сейсмічні пояси Землі. Практична робота 7 (продовження)		<ul style="list-style-type: none"> • Що таке земна кора? Частиною якої оболонки Землі вона є? • Назвіть основні типи земної кори, їх середню товщину та будову. • Згадайте шари залягання гірських порід, які ви могли бачити в горах, кар'єрах, на берегах річок. Чи завжди вони залягають горизонтально? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть види руху земної кори. • Що є причиною руху літосферних плит? • Як одна відносно іншої можуть рухатись літосферні плити? До чого це призводить? • Назвіть імовірні докази руху літосферних плит. • За картою літосферних плит визначте місце найпотужніших землетрусів. Зробіть висновок. • У чому різниця між вогнищем землетрусу й епіцентром?
25		Вулканізм і вулкани. Джерела, гейзери. Практична робота 7 (продовження)		<ul style="list-style-type: none"> • Який шар Землі знаходиться під земною корою? В якому стані перебувають там речовини, яка їх температура? • В яких напрямках рухаються літосферні плити одна відносно іншої? • За картою літосферних плит визначте, які процеси відбуваються в зонах меж літосферних плит 	<ul style="list-style-type: none"> • Продовжте речення. <ul style="list-style-type: none"> а) Процес виходу магми на поверхню Землі називають... б) Канал, яким виходить магма з надр Землі... в) Магма, що виливається на поверхню... г) За діяльністю вулкани поділяються на... д) Вулканізм часто супроводжується... е) Підземні води поблизу вулканів... ж) Такі води утворюють... • Визначте координати вулканів Етна, Ключевська Сопка, Кракатау

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
26		Зовнішні процеси, що зумовлюють зміну земної кори: робота вітру, текучих і підземних вод, морів та льодовиків		<ul style="list-style-type: none"> • Внаслідок дії яких сил земна кора рухається? • Відпочиваючи на березі моря чи річки ви можете бачити гладенькі камінці. Що зробило їх такими? • Що відбувається зі скляною банкою з водою, що забута в морозильнику? • Що робить вода з гірською породою — кам'яною сіллю? • Чи змінює людина поверхню Землі? Як? 	<p>Тест</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сукупність нерівностей поверхні Землі називається: <ul style="list-style-type: none"> а) рельєфом; б) земною корою. • Рельєф утворюється під дією тільки внутрішніх сил Землі: <ul style="list-style-type: none"> а) так; б) ні. • До зовнішніх сил Землі відносять: <ul style="list-style-type: none"> а) землетруси; б) вулканізм; в) роботу морського прибою. • Вивітрювання відбувається під дією вітру: <ul style="list-style-type: none"> а) так; б) ні. • Печери утворюються в результаті вивітрювання: <ul style="list-style-type: none"> а) фізичного; б) органічного; в) хімічного. • У результаті діяльності людини утворюється: <ul style="list-style-type: none"> а) дюна; б) річкова долина; в) кар'єр. • Спробуйте уявити, якою б була наша планета, якщо б діяли тільки внутрішні сили Землі або тільки зовнішні
27		Основні форми рельєфу Землі. Рівнини. Зміна рівнин під впливом внутрішніх та зовнішніх процесів. Практична робота 7 (продовження)		<ul style="list-style-type: none"> • Що називається рельєфом? • Які сили його створюють? • Порівняйте «завдання» внутрішніх та зовнішніх сил Землі зі створення рельєфу. • Які нерівності поверхні Землі ви бачили? • У чому різниця між абсолютною і відносною висотами точки? • На які групи за походженням можна поділити гірські породи та мінерали? 	<ul style="list-style-type: none"> • Поділіть наведені форми рельєфу на планетарні та основні: материки, гори, рівнини, океанічні западини. • За тектонічною картою назвіть великі платформи Землі. • За картою півкуль назвіть: <ul style="list-style-type: none"> а) велику рівнину (за вибором); б) у якій частині якого материка знаходиться; в) класифікуйте її за висотою; г) яким кольором вона позначена на карті; д) на якій платформі знаходиться
28		Основні форми рельєфу Землі. Гори. Зміна гір під впливом внутрішніх та зовнішніх процесів. Практична робота 7 (продовження)		<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть основні форми рельєфу Землі. • Що відбувається в районах зіткнення двох літосферних плит з материковим типом земної кори? З материковим і океанічним? • Згадайте і розкажіть про гори, які ви бачили в природі або на зображеннях (особливості вершин, схилів, річки, рослинність тощо). • Якої абсолютної висоти можуть сягати плоскогір'я? • Що таке відносна висота? 	<ul style="list-style-type: none"> • У чому головніша відмінність гір від рівнин? • Користуючись картами й підручником, охарактеризуйте гірську систему за планом: <ul style="list-style-type: none"> а) назва; б) в якій частині якого материка знаходиться; в) напрямок простягання; г) найвища точка; д) класифікація за висотою, віком, походженням

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
28				<ul style="list-style-type: none"> • Пласти з яких гірських порід більш «жорсткі», які більш «м'які»? • На пласкій чи пересічній поверхні зовнішні сили працюють активніше? 	
29		Рельєф дна Світового океану. Практична робота 7 (закінчення)		<ul style="list-style-type: none"> • Яким ви уявляєте дно океану? • Згадайте будову материкової земної кори та океанічної. Чи існує між ними чітка межа? • Яка товщина земної кори різного типу? • За картою літосферних плит визначте: <ul style="list-style-type: none"> а) що відбувається на межі Африканської та Індо-Австралійської платформ в районі Індійського океану; б) який тип земної кори характерний для Південноамериканської плити, який для плити Наска; в) що відбувається на межі цих плит. • Як на картах позначаються глибини океанів? 	<ul style="list-style-type: none"> • Які глибини позначено на карті півкуль найсвітлішим блакитним кольором? Де розташовані такі зони? Як вони називаються? • В яку частину дна Світового океану об'єднуються шельф і материковий схил? • Покажіть на карті глибоководні жолоби. Яка закономірність їх розташування на Землі? • Назвіть основні частини дна Світового океану. • Чому на дні океану налічується більша частина вулканів Землі? Де саме?
30		Охорона унікальних форм рельєфу та надр Землі		<ul style="list-style-type: none"> • Що ви чули про Великий каньйон у США? Чому туди приїждить багато туристів та науковців? • Чи може людина створити такі самі велетенські форми рельєфу, як це робить природа? Наведіть приклади змін людиною поверхні Землі. • Які сили Землі створюють рельєф? • До яких форм рельєфу здійснюються екскурсії, наприклад у Криму? Чому? 	<ul style="list-style-type: none"> • Які форми рельєфу України можна назвати унікальними? Чи є такі об'єкти у вашій області? • Чому унікальні геологічні об'єкти охороняються законом у багатьох країнах світу?
31		Практична робота 6 Встановлення взаємозв'язків між будовою земної кори та формами рельєфу, визначення їх геологічного віку		<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть основні форми рельєфу. • Чим відрізняється платформа від області складчастості? • Як ви розумієте «геологічний вік»? • Як називається шкала відображення геологічного віку Землі? З чого вона складається? • Користуючись геохронологічною шкалою, назвіть основні періоди горотворення. Яким ерам вони відповідають? • Що відображується на тектонічній карті? 	Виконання практичної роботи

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
32		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
Тема 2. Атмосфера (13 год)					
33		Атмосфера, її склад та будова		<ul style="list-style-type: none"> • Чим дихають живі організми? • Наведіть приклади, що підтверджують наявність повітря. • Які гази повітря ви знаєте? • Які гази беруть участь у процесі фотосинтезу? • Що називають силою тяжіння? На які речовини вона діє? 	<ul style="list-style-type: none"> • Продовжте речення. <ul style="list-style-type: none"> а) У газовій суміші повітря більш за все... б) Крім газів повітря складається з... в) Згубне ультрафіолетове випромінювання затримує газ... г) Більша частина маси атмосфери зосереджена в.... д) Це зумовлено... е) Майже вся водяна пара зосереджена в... ж) Верхня границя тропосфери над екватором... з) Це зумовлено... і) Внаслідок господарської діяльності людини в атмосфері змінюється...
34		Температура земної поверхні та повітря, її зміни з висотою, розподіл залежно від кута падіння сонячних променів. <i>Практична робота 8</i> (початок). Спостереження за погодою і опрацювання зібраних матеріалів: складання графіка температур, діаграми хмарності й опадів, рози вітрів, опис погоди		<ul style="list-style-type: none"> • Яке значення для Землі має Сонце? • Чому на Землі відбувається зміна дня і ночі, пір року? • Коли Сонце піднімається вище над горизонтом протягом дня? Протягом року? • Коли в нашій місцевості спостерігаються найвищі і найнижчі температури протягом доби? Протягом року? • Кому доводилось літати літаком, той чув, як стюардеса повідомляє температуру за бортом. Вона висока чи низька? • Як розраховуються середнє арифметичне чисел? 	<ul style="list-style-type: none"> • Від чого залежить нагрівання поверхні Землі? • Від чого нагрівається повітря? • Назвіть види поверхонь Землі, які багато сонячного світла і тепла поглинають, а які відбивають? Як це позначається на температурі повітря над ними? • Яка речовина на Землі є велетенським накопичувачем сонячного тепла? • Підрахуйте температуру повітря на вершині гори, якщо у підніжжя вона становить +18°C. Абсолютна висота підніжжя гори становить 500 м, а вершини — 2500 м
35		Теплові пояси Землі		<ul style="list-style-type: none"> • Від чого залежить кількість сонячного тепла, що надходить на одиницю площі поверхні Землі? • Однакова чи ні кількість тепла буде надходити на поверхню Землі, наприклад, уздовж паралелі 30° пн. ш? Однаково чи ні вона буде прогріватися? • Що називається амплітудою температур? Як підрахувати річну амплітуду температур? • Що називається горизонталями? Яка їх інша назва? 	<ul style="list-style-type: none"> • В які способи на картах відображують розподіл температур повітря? • Назвіть теплові пояси Землі. • Що є межею між ними? • Чому річні ізотерми не співпадають з паралелями? • Скільки разів на рік Сонце буває в зеніті на тропіках? Між ними? На екваторі?

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
36		Атмосферний тиск. Основні пояси атмосферного тиску на Землі		<ul style="list-style-type: none"> • Чи має повітря вагу? • Як поводить себе повітря над теплою поверхнею, наприклад кухонною плитою, вогнищем? • Як змінюється об'єм повітря при нагріванні та охолодженні? 	<ul style="list-style-type: none"> • Як називається: <ul style="list-style-type: none"> а) сила, з якою стовп атмосферного повітря тисне на одиницю земної поверхні? б) прилад для вимірювання атмосферного тиску? в) одиниці вимірювання атмосферного тиску? г) лінії однакового тиску на карті? • Доповніть логічні ланцюжки: <ul style="list-style-type: none"> а) екваторіальні широти → повітря нагрівається → повітря піднімається → тиск... б) тропічні широти → повітря з екваторіальних широт на висоті охолоджується → повітря опускається → тиск... в) повітря з тропічних широт розтікається в бік помірних → ... → ... г) полярні широти → ... → ... • Тиск на рівні моря становить 750 мм рт. ст. Який тиск відчують мандрівники на повітряній кулі на висоті 5 км?
37		Вітер. Постійні та змінні вітри. Практична робота 8 (продовження)		<ul style="list-style-type: none"> • Повітря ми не бачимо, але відчуваємо. Чому? • Від чого нагрівається повітря? • Які особливості нагрівання та охолодження Світового океану? • Де літом температура повітря вища в день — над сушею, чи над морем? Чому? • Які спостереження за вітром ви вели? • Намалюйте схему розподілу поясів тиску на Земній кулі. • Зробіть висновок про залежність між тиском і температурою 	<p>Заповніть пропуски:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) Повітря переміщується з області... тиску в область... тиску. б) Напрямок вітру визначають за стороною горизонту... він дме. в) ...дає наочне уявлення про переважні напрямки вітру в даній місцевості. г) Перемінний вітер, що утворюється на березі моря і змінює свій напрямок... називається... д) Пасат на відміну від... вітер... е) Мусон взимку дме з ... на... влітку з... на... ж) Пасат утворюється внаслідок постійного існування над тропічними широтами області... тиску, а над екваторіальними...
38		Водяна пара, вологість повітря. Практична робота 8 (продовження)		<ul style="list-style-type: none"> • В яких агрегатних станах може перебувати вода? За яких умов вони змінюються? • На теплому чи холодному повітрі швидше висихає білизна? Куди дівається з нього волога? • В якому шарі атмосфери зосереджена майже вся волога? Звідки вона береться? • Як змінюється температура повітря з висотою? 	<ul style="list-style-type: none"> • Як називається: <ul style="list-style-type: none"> а) перехід вологи з рідкого стану в газоподібний? б) перехід вологи з газоподібного стану в рідкий? в) кількість водяної пари в одиниці об'єму повітря? г) повітря, яке більше не може вміщувати водяну пару?

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
38					<p>д) відношення наявної кількості вологи в повітрі до кількості, яку воно могло б вмістити за даної температури?</p> <p>е) пристрій для вимірювання вологості повітря?</p> <ul style="list-style-type: none"> • З чого складаються хмари? • Назвіть основні види хмар. • В яких широтах Землі спостерігається велика хмарність, а в яких — низька? • Підрахуйте відносну вологість повітря за температури +10°C, якщо його абсолютна вологість становить 4,5 г/м³. За даної температури повітря для насичення необхідно 9 г води на 1 м³
39		Види опадів та закономірності їх розподілу на земній кулі. <i>Практична робота 8</i> (продовження)		<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть усі відомі вам види опадів. • Які опади характерні у вашій місцевості в теплу пору року, які — в холодну? • Яке значення мають опади в кругообігах води на Землі? • Намалюйте схему розподілу хмарності на земному шарі 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть види опадів, що випадають з хмар. Безпосередньо з повітря. • Як можна виміряти кількість опадів, їх інтенсивність? • Як підрахувати кількість опадів за місяць, рік, середню багаторічну кількість опадів? • На якій карті та в який спосіб позначена середня багаторічна кількість опадів на Землі? • Чому на екваторі кожен день в обід ідуть зливи? • За кліматичною картою назвіть місця на Землі, де випадає найбільша, найменша кількість опадів. • Поясніть велику кількість опадів на навтряних схилах гір
40		Закономірності переміщення повітряних мас, циклони та антициклони		<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть основні властивості і характеристики повітря. • Як змінюється температура повітря з широтою? • Назвіть причину переміщення повітря. • В якому напрямку (з точки зору на Північний полюс) обертається Земля навколо своєї осі? • Яке повітря важче — тепле чи холодне? 	<ul style="list-style-type: none"> • Дайте визначення поняттю «повітряна маса». • Від чого залежать якості повітряної маси? • Назвіть п'ять основних типів повітряних мас Землі. • Охарактеризуйте повітряну масу (за вибором) за температурою, вологістю, запиленістю. • Як утворюється теплий, а як холодний фронт? • Чому в зоні фронту утворюється хмарність? • Поділіть наведені характеристики між циклоном та антициклоном? <ul style="list-style-type: none"> а) в центрі вихорю високий тиск;

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
40					<ul style="list-style-type: none"> б) повітря переміщується від периферії до центру; в) в центрі вихору повітря піднімається вгору; г) в Північній півкулі повітря переміщується за годинниковою стрілкою; д) сприяє утворенню хмар і опадів
41		Погода, її елементи, типи, зміна в часі. Практична робота 8 (закінчення)		<ul style="list-style-type: none"> • У якому шарі атмосфери відбуваються погодні процеси? • У чому полягали ваші спостереження за погодою? • Як часто за добу ви звертаєте увагу на погоду? • Пригадайте прогноз погоди по радіо чи телебаченню. Які показники погоди називають? 	<ul style="list-style-type: none"> • Що таке погода? • Назвіть шість основних показників погоди. • Які чинники є головними в формуванні погоди? • Охарактеризуйте погоду за вікном класу. • Чим займається метеорологічна служба? • Як часто метеорологи збирають інформацію про погоду?
42		Клімат Землі, фактори його формування		<ul style="list-style-type: none"> • Що називається погодою? • Від чого залежить формування таких елементів погоди, як температура повітря, вологість? • Які погоди здебільшого характерні для нашої місцевості в різні сезони року? Чи повторюються вони з року в рік? 	<ul style="list-style-type: none"> • Чим відрізняється клімат від погоди? • Перелічіть основні фактори формування клімату. • Наведіть приклади впливу місцевих факторів на формування клімату. • Навіщо людині знання про клімат?
43		Кліматичні пояси і головні типи клімату Землі: екваторіальний, тропічний, помірний, полярний. Практична робота 9. Опис одного з основних типів клімату за кліматичними картами		<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть основні фактори формування клімату. • Що називається повітряною масою? Назвіть основні типи. <ul style="list-style-type: none"> • Які постійні та перемінні вітри утворюються над поверхнею Землі? • Над якими районами Землі: <ul style="list-style-type: none"> а) температури повітря найнижчі, над якими — найвищі? б) випадає найбільша кількість опадів? в) переважають безхмарні погоди? • Де і в які сезони Сонце буває в зеніті? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть основні і перехідні кліматичні пояси від екватору до полюсів. • Знайдіть відповідність між кліматичним поясом і переважними типами повітряних мас: <ul style="list-style-type: none"> 1) екваторіальний; а) тропічна; 2) субтропічний; б) екваторіальна; 3) субарктичний; в) помірна; 4) антарктичний; г) полярна. • Виконання практичної роботи
44		Зміни клімату. Люди і клімат. Охорона атмосфери: причини і наслідки забруднення атмосферного повітря, способи очищення повітря		<ul style="list-style-type: none"> • Згадайте, як утворюється така гірська порода, як кам'яне вугілля. Який висновок можна зробити про клімат далекого минулого території України, зважаючи на великі запаси у нас цієї корисної копалини? 	<ul style="list-style-type: none"> • Які зміни складу атмосферного повітря виникли останнім часом? Назвіть можливі причини цього. • Назвіть заходи покращення стану атмосферного повітря. • Чому важливо досліджувати зміни клімату?

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
44				<ul style="list-style-type: none"> • Які зміни клімату відбуваються останнім часом? • З чого складається атмосферне повітря? • Як живі організми впливають на склад атмосферного повітря? 	
45		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
Тема 3. Гідросфера (12 год)					
46		Гідросфера, її основні частини		<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть і дайте визначення вже вивчених вами оболонок Землі. • Яка речовина покриває більшу частину поверхні Землі? • Яке значення води в природі? • Назвіть агрегатні стани води. За яких умов вони змінюються? • Розкажіть про кругообіг води в природі. • Назвіть водні об'єкти Землі 	<ul style="list-style-type: none"> • Опишіть «подорож» і перетворення краплі води у великому кругообігу води (у малому) в світі. • З чого складається гідросфера? • Охарактеризуйте склад гідросфери за діаграмою в атласі
47		Світовий океан та його частини: океани, моря, затоки, протоки. Острови в океані. <i>Практична робота 10</i> (початок). Позначення на контурній карті гідрологічних об'єктів		<ul style="list-style-type: none"> • Що довела стосовно гідросфери навколосвітня подорож експедиції Магеллана? • Яку частину гідросфери займає Світовий океан? • Назвіть і покажіть на карті океани Землі. • Для яких районів Землі характерна активна вулканічна діяльність? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть океани Землі в порядку зменшення їх площі. • Назвіть і покажіть на карті окраїнні, середземні, міжострівні моря. • Частиною яких океанів вони є, чим від них відокремлюються, чим з'єднуються? • Назвіть і покажіть на карті по одному острову біля кожного материка, від якого вони відокремились. • Покажіть на карті протоки, вказуючи, які водні об'єкти вони з'єднують, які частини суші розділяють. • Де на Землі багато островів вулканічного походження?
48		Властивості вод Світового океану		<ul style="list-style-type: none"> • Яка на смак морська вода? річкова? • Назвіть особливості нагрівання та охолодження водної маси в порівнянні з сушею. • Які гірські породи легко розчиняються в воді? • Чому взимку ожеледь на дорогах посипають сіллю? • Чому дайвери навіть у спекотний день надягають для занурення термостюм? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть закономірності зміни температури вод Світового океану (за широтою, з глибиною). • Тест <ol style="list-style-type: none"> 1. Найтепліші поверхневі води в океані: а) Тихому; б) Індійському; в) Атлантичному; г) Північному Льодовитому. 2. Океанічна вода замерзає за температури: а) 0 °С; б) +1 °С; в) -2 °С; г) -1 °С. 3. Солоність вод вимірюється в одиницях: а) відсотки; б) градуси; в) проміле. 4. Середня солоність вод Світового океану складає: а) 38 ‰; б) 37 ‰; в) 35 ‰.

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
48					<p>5. Найтепліші водні маси: а) екваторіальні; б) тропічні; в) помірні; г) полярні.</p> <p>6. Найсолоніші водні маси: а) екваторіальні; б) тропічні; в) помірні; г) полярні.</p> <ul style="list-style-type: none"> Користуючись картою, поясніть, чому в районі екватора в Атлантичному океані у берегів Африки та Південної Америки солоність вод нижча ніж у відкритому океані
49		Рух води в океані. Вітрові хвилі, припливи, відпливи, цунамі, течії. Закономірності поширення течій в океанах. Практична робота 10 (продовження). Позначення на контурній карті гідрологічних об'єктів.		<ul style="list-style-type: none"> Пригадайте «поведінку» моря (озера, водосховища) під час штилю, звичайного вітру, сильного. Назвіть постійні та перемінні вітри. Що ви знаєте про цунамі? Згадайте мультфільм «Пригоди капітана Врунгеля». Чому одного разу Лом не зміг виміряти температуру забортної води «ввиду отсутствия таковой»? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть основні види руху води в океані. Які з них викликані вітрами? Від чого залежить висота вітрових хвиль? За картою літосферних плит визначте райони Землі, де найчастіше виникають цунамі. Покажіть на карті затоку, де спостерігаються найвищі припливи на Землі. Як утворюються Північна і Південна Пасатні течії? Назвіть найпотужнішу течію помірних широт. Чим вона викликана? Поясніть, чому каравели Колумба рухались спочатку на південний захід, а вже потім на захід до берегів Вест-Індії?
50		Багатства вод Світового океану. Океан та людина		<ul style="list-style-type: none"> Чому більшість великих держав виникли на берегах морів і океанів? Які морські тварини та рослини вам відомі? Яких глибин сягає Світовий океан? Що таке шельф? 	<ul style="list-style-type: none"> На які природні ресурси багатий Світовий океан? Які частини вод Світового океану найбільш населені живими організмами? Назвіть корисні копалини, які людина вже видобуває у Світовому океані. Які зможе добувати в майбутньому? Яку енергію океанів людина навчилася використовувати? Назвіть причини і наслідки негативного впливу діяльності людини на Світовий океан
51		Води суходолу. Підземні води, їх типи		<ul style="list-style-type: none"> Які об'єкти є складовими гідросфери? Які водні об'єкти є на суходолі? Що таке гейзери? Як утворюються печери? Що таке колодязь? Звідки в ньому береться вода? Відпочиваючи на березі моря, ви часто робили невеличкі «озерця», але чому згодом вода з них зникала? 	<ul style="list-style-type: none"> Чим відрізняється верховодка від ґрунтових вод? В якому випадку ґрунтові води можуть стати мінеральними? В яких районах Землі ймовірно утворення термальних вод? Чим відрізняється артезіанська свердловина від джерела? Від чого залежить кількість верхових і ґрунтових вод?

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
51				<ul style="list-style-type: none"> У різні лійки насипте пісок та глину. Зверху налейте воду. Опишіть побачене 	
52		Річкова система, річковий басейн, вододіл. Елементи річкової долини. Пороги і водоспади. Практична робота 10 (продовження). Позначення на контурній карті гідрологічних об'єктів.		<ul style="list-style-type: none"> Опишіть бачену вами річку. Від чого залежить напрямок течії води? Від чого залежить швидкість течії води? 	<ul style="list-style-type: none"> За картами атласу опишіть та покажіть річкову систему Дніпра відповідно до плану: а) витік; б) гирло; в) напрямок течії; г) притоки; д) характер течії; е) басейн ріки. За картами атласу назвіть і покажіть найбільші річки басейнів чотирьох океанів та басейну внутрішнього стоку
53		Живлення та режим річок, робота річок. Практична робота 12. Визначення за картою географічного положення, напрямку течії та найбільших приток однієї з річкових систем світу (за вибором)		<ul style="list-style-type: none"> Що таке клімат? Назвіть основні його показники. Як річки пов'язані зі Світовим океаном? (Пригадайте «мандрівку» крапельки води.) Пригадайте бачену вами річку. Чи змінюється в ній рівень води? Коли він вищий, коли нижчий? Як називається процес руйнування гірських порід текучими водами? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть види живлення річок. Від чого залежить тип живлення певної річки? Чим відрізняється повінь від паводку? Коли на ріках України настає повінь? Коли спостерігається найнижчий рівень води? Поясніть особливості живлення і режиму річки Конго, зважаючи на те що вона протікає в місцевості з екваторіальним типом клімату. Яку роботу виконує річка? Які елементи місцевості біля неї підтверджують це?
54		Озера, озерні улоговини та їх утворення. Штучні водойми: канали, водосховища, ставки. Практична робота 10 (продовження). Позначення на контурній карті гідрологічних об'єктів		<ul style="list-style-type: none"> Опишіть бачене вами озеро. У чому його головні відмінності від річки? Вам треба створити ставочок. Опишіть ваші дії. Назвіть якомога більше причин утворення западин на місцевості. Які водні об'єкти може створити людина? 	<ul style="list-style-type: none"> Знайдіть і покажіть на карті найбільші озера світу. Як утворились котловини найбільших і найглибших озер світу? Яка залежність між стоком озер і солоністю їх вод? Назвіть і покажіть на карті найбільші озера України. Які вони за походженням? Навіщо на Дніпрі створена низка водосховищ? Що спільного в озер, утворених: <ul style="list-style-type: none"> а) в розломах земної кори? б) на колишніх заплавах рік? в) в кратерах вулканів?
55		Болота, їх типи, поширення. Льодовики, особливості їх утворення та поширення		<ul style="list-style-type: none"> Які озера стічні, які безстічні? Що може викликати зникнення озера? Які підземні води залягають ближче всього до поверхні? Від чого залежить їх кількість? Як змінюється температура повітря з висотою? Від екватора до полюсів? 	<ul style="list-style-type: none"> Чим відрізняється болото від заболочених земель? Яка різниця між верховими і низовими болотами (за переважним живленням, за рослинністю)? Назвіть фактори, що свідчать про користь боліт для природи і людини.

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
55				<ul style="list-style-type: none"> • На скільки зменшується температура повітря з висотою? • За яких умов вода переходить у твердий стан і навпаки? • Як змінюється об'єм води при її замерзанні? • До яких рельєфоутворюючих сил відносять діяльність льодовиків? 	<ul style="list-style-type: none"> • Продовжте речення: <ul style="list-style-type: none"> а) Рівень, вище якого снігу випадає більше, ніж може розтанути — це... б) Висота снігової лінії залежить від... в) Льодовики утворюються внаслідок багаторічного накопичення... г) Робота льодовиків полягає в руйнуванні... д) Багаторічна мерзлота — це... е) Найбільший покривний льодовик Землі знаходиться в...
56		Використання вод суходолу людиною. <i>Практична робота 11.</i> Складання порівняльної характеристики водних об'єктів (за вибором)		<ul style="list-style-type: none"> • Які водні об'єкти складають гідросферу? • Охарактеризуйте гідросферу як «помічницю» так і «лиходійку» для людини. • Наведіть план характеристики водного об'єкту (за вибором) 	<ul style="list-style-type: none"> • Яке добро і яке лихо робить людина для гідросфери? • Виконання практичної роботи
57		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
Тема 4. Біосфера (2 год)					
58		Складові біосфери. Географічні закономірності поширення ґрунтів, рослин і тварин		<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть всі вивчені оболонки Землі. Яка частина природи планети не увійшла до їх складу? • Що таке жива природа? • Наведіть приклади взаємодії живих організмів з неживою природою. • Назвіть рослини і тварин вашої місцевості. • Чи однакові умови існування живих організмів на Землі? Зробіть висновок, використовуючи набуті в курсі географії знання 	<ul style="list-style-type: none"> • Тест. • Налічується більше видів тварин, ніж рослин: а) так; б) ні. • Більша частина живих організмів зосереджена: а) в океані; б) на суші. • Живі організми населяють всю а) атмосферу; б) літосферу; в) гідросферу. • Головна відмінність ґрунтів від гірських порід: <ul style="list-style-type: none"> а) пухкість; б) вологість; в) родючість. • Назву типів ґрунтів зазвичай визначає їх: <ul style="list-style-type: none"> а) родючість; б) колір; в) місце їх утворення. • Перелічіть фактори ґрунтоутворення. • Чому в різних районах Землі утворюються різні типи ґрунтів? • За допомогою карти назвіть основні типи ґрунтів від екватору до полюсів. Які з них характерні для території України? • За допомогою карти назвіть тварин і рослини екваторіальних, тропічних, помірних, полярних широт. Зробіть висновок

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
59		Вплив господарської діяльності людини на ґрунтовий та рослинний покриви, тваринний світ суходолу і океану. Охорона біосфери		<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть фактори руйнування середовища існування рослин і тварин, викликані діяльністю людини. • Як людство повинно використовувати багатства біосфери? 	<ul style="list-style-type: none"> • Що таке «Червона Книга»? • Чи всі тварини і рослини, які виникали на Землі збереглися до теперішніх часів? • Що таке середовище існування живих організмів? • Чому останнім часом багато тварин зникає, хоча їх ніхто не знищує? • Як людина використовує ґрунти? Які фактори ґрунтоутворення при цьому змінюються? До чого це призводить?
Тема 5. Географічна оболонка (3 год)					
60		Географічна оболонка, її властивості. Загальні закономірності географічної оболонки: цілісність, кругообіг речовини та енергії, ритмічність, зональність. Взаємодія компонентів географічної оболонки. Взаємодія атмосфери, океану та суходолу, її наслідки		<ul style="list-style-type: none"> • На прикладі дерева покажіть взаємодію різних компонентів оболонок Землі. • На цьому ж прикладі покажіть, як змінюється його життєдіяльність вдень та вночі, в різні сезони з року в рік. • Як гідросфера зв'язана з атмосферою та літосферою? • Що таке кругообіг речовин? 	<ul style="list-style-type: none"> • З межами якої оболонки співпадають межі географічної оболонки? Чому? • Назвіть головні закономірності географічної оболонки. • Завдяки чому всі компоненти географічної оболонки зв'язані між собою?
61		Поняття про природні комплекси. Географічні пояси та природні зони. Екологічні проблеми географічної оболонки		<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть головну закономірність зміни клімату, рослинності. Тваринного світу, ґрунтів на Землі. • Поясніть, що означає цілісність географічної оболонки. • Чому в нашій місцевості не можна без спеціальних умов вирощувати ананаси, банани або розводити в лісах мавп, леопардів? 	<ul style="list-style-type: none"> • Продовжте речення: <ul style="list-style-type: none"> а) Найбільшим природним комплексів Землі є... б) Природні комплекси поділяються на зональні та... в) Зональні комплекси утворюються перш за все в залежності від... г) Найбільші зональні природні комплекси — це... д) Вони поділяються на... е) Наочна різниця між природними зонами... ж) На рівнинах в розподілі природних зон переважає... з) У горах в розподілі природних зон переважає... и) Формування азональних природних комплексів зумовлено насамперед... к) Прикладом зонального природного комплексу є... л) Прикладом азонального природного комплексу є... м) Назви географічних поясів співпадають з назвами...

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
61					<ul style="list-style-type: none"> Здійсніть уявну мандрівку материком Євразія за 80° сх. д. від екватора до полюсу. Назвіть географічні пояси, що ви перетинаєте, природні зони, характерні для них ґрунти, рослини і тварин
62		Практична робота 13 (на місцевості). Ознайомлення з компонентами природи своєї місцевості, виявлення взаємозв'язків між ними		Ураховуються особливості місцевості	Виконання практичної роботи
Розділ IV. ЗЕМЛЯ — ПЛАНЕТА ЛЮДЕЙ (3 год)					
Тема 1. Кількість і розміщення населення Землі (1 год)					
63		Зміна кількості населення впродовж історичного часу, причини цих змін. Густота населення Землі. Розміщення населення. Найбільш заселені території земної кулі. Людські раси, рівність рас		<ul style="list-style-type: none"> Що є об'єктом вивчення географії? Яке походження людини? Скільки людей проживає сьогодні на планеті Земля? За якими ознаками зовнішнього вигляду відрізняються люди різних частин світу? Якби ви мали можливість обрати природні умови для проживання, якими б вони були? 	<ul style="list-style-type: none"> Гра «Вірю — не вірю». <ul style="list-style-type: none"> а) Довгий час населення Землі зростало дуже повільно. б) Це пояснюється відсутністю в минулі часи телевізорів, мобільних телефонів, автомобілів. в) Особливо швидко зростала кількість населення у XX ст. г) Сьогодні його чисельність — 10 млрд осіб. д) Щоби не заважати один одному люди розміщуються по планеті рівномірно. е) Наша держава займає перше місце в Європі за чисельністю населення. Які проблеми пов'язані зі збільшенням кількості населення на Землі? Що таке раса? Назвіть основні раси Землі та їх ознаки. Розрахуйте середню густоту населення України
Тема 2. Народи і держави (2 год)					
64, 65		Найбільш численні народи світу. Найбільші держави та держави — сусіди України на політичній карті світу. Населені пункти. Свій населений пункт, господарська діяльність і побут його населення. Тип житла, традиційні промисли рідного краю. Практична робота 14. Позначення на контурній карті кордонів найбільших держав та їх столиць на всіх материках		<ul style="list-style-type: none"> Розгляньте уважно політичну карту світу. Яку інформацію вона несе? Чим відрізняються українці, наприклад, від німців чи росіян? Що ви знаєте про місто, селище, село, хутір? Якою хазяйською діяльністю займаються в них жителі? Якщо ви бували в різних країнах, частинах України, чи помітили ви різницю в побуті, звичаях, домівках місцевих жителів? Яку саме? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть і покажіть на карті по три найбільші за площею та за чисельністю населення держави світу. Назвіть держави, що межують з Україною, та їх столиці. Назвіть найчисельніші народи світу та місця їх проживання. Які типи поселень бувають? Чим вони відрізняються? Якими будуть традиційні види діяльності, наприклад, жителів вологих екваторіальних лісів, пустель, тайги? Виконання практичної роботи

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
Розділ V. ЛЮДИНА І ГЕОГРАФІЧНА ОБОЛОНКА (3 год)					
Тема 1. Зміни природи під впливом господарської діяльності людини (1 год)					
66		Види господарської діяльності людей. Зміни компонентів природи в результаті діяльності людей. Зміни природних комплексів Землі		<ul style="list-style-type: none"> • Що таке природний комплекс? • Завдяки чому всі компоненти природного комплексу пов'язані між собою? • Що таке географічна оболонка? Назвіть основні її закономірності. • Якою господарською діяльністю займаються люди у вашій місцевості? • Які компоненти природи вони для цього використовують? 	Складіть логічні ланцюжки, що відображують, як господарська діяльність людини змінює природні компоненти і в цілому природні комплекси
Тема 2. Населення і природокористування (2 год)					
67		Використання природних багатств, проблема їх вичерпності		<ul style="list-style-type: none"> • Які компоненти оболонок Землі використовує людина у своїй життєдіяльності? • Чи може людина повністю їх використати? • В давнину люди ділили свої поля на три частини. Дві з них засаджували, а третю залишали. Кожного року по черзі змінювали залишену ділянку. Навіщо? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть основні види природних ресурсів. • Наведіть приклади вичерпних і невичерпних ресурсів. • На які дві групи можна поділити вичерпні ресурси? • Як людина повинна ставитися до багатств планети?
68		Населення і навколишнє середовище, проблеми його забруднення й охорони		<ul style="list-style-type: none"> • Складовою яких оболонок є людина? • Що таке середовище існування? • Що є середовищем існування людини? • Які природоохоронні об'єкти ви знаєте? 	<ul style="list-style-type: none"> • Що означає поняття «забруднення навколишнього середовища»? • Чим людина забруднює своє природне середовище? • Назвіть основні види природоохоронних об'єктів. Чим вони відрізняються один від одного? • Назвіть природоохоронні об'єкти вашої області
69		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
70		Узагальнююче повторення, резерв			

ПОГОДЖЕНО

ЗАТВЕРДЖЕНО

КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ ДО КУРСУ

ГЕОГРАФІЯ МАТЕРИКІВ І ОКЕАНІВ

7 КЛАС

Учителя _____

навчальний заклад

на 20___/___ навчальний рік

ГЕОГРАФІЯ МАТЕРИКІВ І ОКЕАНІВ. 7 КЛАС

(70 год, 2 год на тиждень)

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
Вступ (6 год)					
1		Предмет вивчення «Географії материків і океанів». Методи географічних досліджень. Джерела географічних знань. Класифікація карт за охопленням території, змістом і призначенням. Тематичні карти і робота з ними		<ul style="list-style-type: none"> Пригадайте з курсу 6 класу, що вивчає «Загальна географія» Скільки на Землі існує материків, частин світу, океанів? Назвіть їх. Покажіть на карті. Які джерела географічних знань Ви знаєте? Що таке карта, план місцевості? Чим вони відрізняються? Що таке масштаб? 	<ul style="list-style-type: none"> Що вивчає «Географія материків і океанів»? Назвіть джерела географічних знань; методи географічних досліджень: суто географічні, загальнонаукові. За якими ознаками можна поділити географічні карти? Які карти називають дрібно-, середньо-, великомасштабними, наведіть приклади. Знайдіть в атласі приклади карт: загальногеографічних, тематичних
2		Основні географічні закономірності. Практичні роботи 1, 2. Аналіз тематичних карт (часових поясів, будови земної кори) з метою виявлення основних географічних закономірностей		<ul style="list-style-type: none"> За який час Земля робить повний оберт навколо своєї осі? За який час Земля робить повний оберт навколо Сонця? Що таке літосфера? Земна кора? Пригадайте (намалюйте) схему будови земної кори. Які існують типи земної кори? Наведіть приклади стійких та рухомих ділянок земної кори. Які рухи земної кори Ви знаєте? Наведіть приклади дії внутрішніх та зовнішніх сил (процесів) Землі 	<ul style="list-style-type: none"> Поясніть найголовніші географічні закономірності. Назвіть наслідки руху Землі навколо своєї осі. Скільки існує годинних поясів на земній кулі? За картою годинних поясів визначте місцевий і поясний час у пунктах (за вказівкою вчителя). Назвіть наслідки руху Землі навколо Сонця. Поясніть, що таке дні весняного та осіннього рівнодення, літнього та зимового сонцестояння. Які існують гіпотези щодо походження материків та океанічних западин? Наведіть приклади планетарних, основних форм рельєфу. Поясніть закономірності поширення стійких та рухомих ділянок земної кори і відповідних їм форм рельєфу
3		Основні географічні закономірності. Практична робота 3. Аналіз тематичних карт (кліматичних поясів і областей) з метою виявлення основних географічних закономірностей		<ul style="list-style-type: none"> Назвіть суттєві ознаки понять «погода», «клімат», «повітряна маса». Як змінюються температура на земній поверхні? Згадайте закономірності розміщення теплових поясів. Як змінюється тиск й атмосферні опади на Землі? Від чого це залежить? Поясніть причини утворення вітру. Які властивості має повітряна маса? Згадайте ознаки погоди в циклоні та антициклоні 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть основні типи атмосферної циркуляції. Покажіть на карті напрями постійних та змінних вітрів. Назвіть основні кліматотвірні чинники. Поясніть, що таке кліматичні пояси. Скільки їх на Землі існує: основних та перехідних? Наведіть приклади кліматичних областей. Поясніть причини їх утворення. Охарактеризуйте вплив кліматотвірних чинників на формування клімату різних територій Землі (на конкретних прикладах)

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
4–5		Основні географічні закономірності. Практична робота 4. Аналіз тематичних карт (географічних поясів і природних зон) з метою виявлення основних географічних закономірностей		<ul style="list-style-type: none"> • Що таке географічна оболонка? Які її межі? • Наведіть приклади взаємодії компонентів географічної оболонки. • Покажіть на карті географічні пояси, природні зони 	<ul style="list-style-type: none"> • Які Ви знаєте закономірності географічної оболонки? • Що таке природний комплекс? Наведіть характерні ознаки (та приклади) зональних та азональних природних комплексів. • Вкажіть причини утворення географічних поясів та природних зон світу. • За допомогою карт атласу знайдіть місця, де порушується широтна протяжність географічних поясів. Поясніть причини цього порушення. Знайдіть на карті найбільші природні зони Землі
6		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
Розділ I. Океани (8 год)					
Теми 1–4. Океани					
7		Загальні відомості. Особливості географічного положення та кордони Тихого, Атлантичного, Індійського, Північного Льодовитого океанів. Практична робота 5 (виконується протягом вивчення теми). Нанесення на контурну карту географічної номенклатури Світового океану		<ul style="list-style-type: none"> • З яких частин складається Світовий океан? • Скільки на Землі існує океанів? Покажіть океани на карті у порядку зменшення їх площі. • Які суттєві ознаки моря, затоки, протоки? • Що означає визначити географічне положення (водних об'єктів)? 	<ul style="list-style-type: none"> • З якою метою вивчають положення географічних об'єктів на Землі? • Як проводять межі між океанами? Як здійснюється зв'язок між океанами? • Яка головна особливість географічного положення Індійського океану? • Опишіть характер берегової лінії Тихого, Атлантичного, Індійського, Північного Льодовитого океанів. • Покажіть на карті найбільші затоки, півострови, острови у кожному океані. • Знайдіть на карті окраїнні моря, які розташовані в зоні взаємодії літосферних плит. • Порівняйте фізико-географічне положення Тихого та Індійського океанів
8		Історія дослідження Тихого, Атлантичного, Індійського, Північного Льодовитого океанів		<ul style="list-style-type: none"> • Пригадайте, з іменами яких мореплавців пов'язана перша навколосвітня подорож, відкриття морського шляху до Індії, відкриття Австралії. • Назвіть імена дослідників Арктики та Антарктики. • Покажіть на карті такі географічні об'єкти: моря — Берингове, Охотське, Японське, Південно-Китайське, Філіппінське, Гренландське, Норвезьке, Баренцове, Біле, Карське; Берингову протоку; Панамський канал, Аравійське море 	Покажіть на карті такі географічні об'єкти: острови — Гавайські, Маріанські, Японські, Філіппінські, Великі Зондські; Ісландія, Бермудські, Зеленого Мису, Шрі-Ланка

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
9		Особливості будови дна Тихого, Атлантичного, Індійського, Північного Льодовитого океанів		<ul style="list-style-type: none"> • Які існують типи земної кори? • Чим вони відрізняються? • Складання схеми «Будова дна Світового океану» • Де у Світовому океані знаходиться найглибше місце? • Покажіть на карті такі географічні об'єкти: глибоководні жолоби: Маріанський, Філіппінський; підводні хребти: Західно-Індійський, Аравійсько-Індійський, Центральньо-Індійський; Північно-Атлантичний, Південно-Атлантичний, Ломоносова, Менделєєва 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть основні форми рельєфу дна Світового океану. • Наведіть приклади серединно-океанічних хребтів. Поясніть, як вони утворюються • Які форми рельєфу дна Тихого океану є характерними біля узбережжя Євразії? • Наведіть приклади глибоководних жолобів. Поясніть, з чим пов'язане їх утворення. • Поясніть роль річок Азії у формуванні рельєфу дна Індійського океану. • Поясніть, головну особливість рельєфу дна Північного Льодовитого океану — значні розміри шельфу
10		Кліматичні пояси і типи клімату Тихого, Атлантичного, Індійського, Північного Льодовитого океанів		<ul style="list-style-type: none"> • Пригадайте основні кліматотвірні чинники. • Що таке «повітряна маса»? Які її властивості? • За кліматичною картою світу визначте, які постійні та змінні вітри панують над океанами 	<ul style="list-style-type: none"> • За допомогою карт атласу визначте, яка існує закономірність зміни від екватора до полюсів температури поверхневих вод океанів. • Поясніть причини порушення зонального розподілу температури вод та повітря над Атлантичним океаном. • В яких географічних поясах Тихого океану немає значних кліматичних відмінностей на сході та заході? • Що таке мусони? Як вони впливають на клімат Індійського океану? • Опишіть, які типи клімату характерні для басейну Північного Льодовитого океану
11		Водні маси, течії Тихого, Атлантичного, Індійського, Північного Льодовитого океанів		<ul style="list-style-type: none"> • Що таке водні маси? Перелічіть їх типи. • Які властивості водних мас Ви знаєте? • Які існують види руху океанічних вод? • Які їх причини? • Наведіть приклади найбільших течій (тепліх та холодних) в океанах. • Покажіть на карті такі географічні об'єкти: течії — Північна та Південна Пасатна, Куросіо, течія Західних Вітрів, Каліфорнійська, Перуанська, Гольфстрім, Північно-Атлантична, Канарська, Лабрадорська; Мусонна, Мадагаскарська 	<ul style="list-style-type: none"> • За допомогою карт атласу визначте, яка існує закономірність зміни від екватора до полюсів температури та солоності поверхневих вод океанів. • У якому океані найбільш теплі та найбільш солоні поверхневі води? Чому? • За допомогою карт атласу визначте, які існують закономірності у русі повітряних та водних мас. • Назвіть причини утворення Гольфстріму. • Поясніть, як вливають мусони на течії у північній частині Індійського океану?

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
12		Органічний світ. Природні багатства океану. Проблема забруднення вод Тихого, Атлантичного, Індійського, Північного Льодовитого океанів		<ul style="list-style-type: none"> Від чого залежить розподіл життя у Світовому океані? Наведіть приклади біологічних, мінеральних, енергетичних ресурсів океанів. Що таке планктон, нектон, бентос? 	<ul style="list-style-type: none"> За допомогою карт атласу визначте, у яких широтах спостерігається найбільше біологічне різноманіття. Чому? Визначте, у чому полягає своєрідність органічного світу Тихого, Атлантичного, Індійського, Північного Льодовитого океанів. Наведіть приклади представників органічного світу Тихого, Атлантичного, Індійського, Північного Льодовитого океанів. Виділіть основні джерела й шляхи забруднення океанічних вод
13		Океанія. Особливості фізико-географічного положення. Острови, їх походження. Заселення Океанії. Сучасне населення і країни в Океанії. Екологічні проблеми		<ul style="list-style-type: none"> У чому особливість будови рельєфу дна Тихого океану? Які за походженням острови існують в океані? Хто з відомих мандрівників вивчав природу та населення Океанії? 	<ul style="list-style-type: none"> Установіть взаємозв'язок між будовою дна Тихого океану та розміром і походженням островів Океанії. Поясніть, чим зумовлена своєрідність природи Океанії. Які несприятливі природні явища характерні для Океанії? Чому? Які існують гіпотези щодо шляхів заселення Океанії? Наведіть приклади країн Океанії
14		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя) Практична робота 6. Складання комплексної порівняльної характеристики двох океанів (за вибором)			
Розділ II. Материк (50 год)					
Тема 5. Африка (11 год)					
15		Особливості географічного положення материка, елементи берегової лінії. Дослідження та освоєння Африки Практична робота 7. Визначення географічних координат крайніх точок Африки		<ul style="list-style-type: none"> Скільки материків та частин світу існує на Землі? Назвіть їх. Назвіть давні держави, які були розташовані в Африці. Пригадайте й відстежте по карті маршрут подорожей Васко да Гама, Д. Лівінгстона, В. Юнкера тощо 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть характерні риси географічного положення материка. Визначте крайні точки материка. Протяжність між протилежними. Опишіть характер берегової лінії. Назвіть основні етапи дослідження Африки. Як особливості географічного положення впливають на природу материка? Покажіть на карті такі географічні об'єкти: миси — Рас-Енгела, Агульяс, Альмаді, Рас-Гафун; моря — Середземне, Червоне; затоки — Гвінейську, Аденську; протоки — Мозамбікську; Гібралтарську та Баб-ель-Мандебську; острів Мадагаскар; півострів Сомалі

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
16–17		Геологічна будова. Східно-Африканські розломи земної кори. Рельєф материка: рівнини, гори, плоскогір'я, нагір'я. Закономірності розміщення корисних копалин. Практична робота 8 (виконується протягом вивчення теми). Позначення на контурній карті назв основних географічних об'єктів материка. (Аналогічна робота виконується під час вивчення всіх материків)		<ul style="list-style-type: none"> • Що таке платформа? • Які бувають рухи земної кори? • На які групи поділяють гірські породи за походженням? • Що таке корисні копалини? 	<ul style="list-style-type: none"> • Наведіть приклади основних форм рельєфу. • Покажіть на карті Низьку та Високу Африку (поясніть дані назви). • Поясніть закономірності розміщення форм рельєфу та корисних копалин Африки. • Покажіть на карті такі географічні об'єкти: гори — Атлас, Драконові, Капські; вулкан Кіліманджаро; Ефіопське нагір'я та нагір'я Тібести; Східно-Африканське плоскогір'я
18–19		Загальні особливості клімату. Кліматичні пояси і типи клімату		<ul style="list-style-type: none"> • За кліматичною картою світу визначте, які пояси атмосферного тиску перетинають Африку? • Які постійні та сезонні вітри дмуть над материком? • Від чого залежить розподіл температури та кількості опадів на земній поверхні? 	<ul style="list-style-type: none"> • В яких кліматичних поясах розташована Африка? Які з них основні, які — перехідні? • Поясніть, вплив повітряних мас на клімат. • Які типи клімату виділяють у межах тропічного та субтропічного поясів? Охарактеризуйте дані типи кліматів
20		Води суходолу: головні річкові системи, озера, підземні води, їх гідрологічні особливості, значення для природи та населення		<ul style="list-style-type: none"> • Що таке води суші? • Що таке річкова система? Річковий басейн? Вододіл? • Які ріки та озера Африки ви знаєте? 	<ul style="list-style-type: none"> • Покажіть на карті басейни рік Конго, Нілу, Замбезі, Нігера. • Який основний тип живлення цих річок? Поясніть чому • Покажіть на карті такі географічні об'єкти: річки — Ніл, Конго (Заір), Нігер, Замбезі, Оранжева; озера — Вікторія, Танганьїка, Ньяса, Чад
21–22		Специфічність ґрунтово-рослинного покриву і тваринного світу. Природні зони, закономірності їх розміщення. Практична робота 9. Складання порівняльної характеристики двох природних зон Африки (за вибором)		<ul style="list-style-type: none"> • Що таке ґрунт? Які умови необхідні для його утворення? Від чого залежить родючість ґрунту? • Яким чином рослини і тварини впливають на утворення ґрунтів? • Що таке природна зона? • Чому виникають пустелі та напівпустелі? 	<ul style="list-style-type: none"> • Наведіть приклади: ґрунтів, рослинного та тваринного світу Африки. • Поясніть, чому в Африці переважають зональні природні комплекси. • Опишіть особливості ґрунтів, рослинного і тваринного світу гілеї. • Чому вологі екваторіальні ліси відсутні на сході Африки?
21–22				<ul style="list-style-type: none"> • Покажіть на карті такі географічні об'єкти: пустелі — Сахара, Наміб; напівпустелю Калахарі 	<ul style="list-style-type: none"> • Порівняйте природні зони: савани й рідколісся та пустелі й напівпустелі. • Що таке природна країна? Назвіть найбільші природні країни Африки
23–24		Національні парки. Стихійні явища природи. Екологічні проблеми населення. Сучасна політична карта Африки. Головні держави. Зв'язки України з країнами африканського континенту		<ul style="list-style-type: none"> • Які основні людські раси існують на Землі? • Назвіть основні ознаки раси, представники якої переважають в Африці. • Назвіть найбільші держави материка 	<ul style="list-style-type: none"> • Охарактеризуйте основні етапи формування політичної карти Африки. • За типовим планом характеристики опишіть країни (на вибір): Єгипет, Нігерія, Танзанія, Алжир, Південна Африка

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
25		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
Теми 6, 8. Австралія (4 год), Антарктида (3 год)					
26		<p>Тема 6. Австралія Австралія — найменший материк Землі. Загальні відомості. Своєрідність географічного положення материка. Історія відкриття і дослідження. Геологічна будова. Форми рельєфу та корисні копалини Австралії, їх порівняння з Африкою.</p> <p><i>Практична робота</i> (продовження роботи 8). Нанесення географічних об'єктів на контурну карту материків</p>		<ul style="list-style-type: none"> Пригадайте план характеристики географічного положення материка. У чому своєрідність географічного положення Австралії? Хто з відомих європейських мореплавців очолював експедиції, які досягли берегів Австралії? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть особливості географічного положення материка Австралія. Поясніть, чому Австралія була відкрита і досліджена пізніше за всі заселені материки. Назвіть основні етапи дослідження Австралії. Які форми рельєфу переважають на материках? (Наведіть приклади.) Що спільного та відмінного у рельєфі Африки та Австралії? На які корисні копалини багатий материк? (Покажіть на карті найбільші родовища рудних та нерудних корисних копалин.) Покажіть на карті такі географічні об'єкти: миси — Йорк, Південно-Східний, Стіп-Пойнт, Байрон; моря — Коралове, Тасманове, Арафурське; затоки — Карпентарія, Велика Австралійська; острови — Тасманія, Великий Бар'єрний риф, Нова Зеландія, Нова Гвінея; півострів Кейп-Йорк, Західно-Австралійське плоскогір'я; Центральну низовину; гори — Великий Вододільний хребет (г. Косцюшко)
27		Загальні особливості клімату. Сухість клімату, її основні причини. Кліматичні пояси та типи клімату Австралії. Води суходолу		<ul style="list-style-type: none"> Пригадайте основні кліматовірні чинники. Які з них є головними у формуванні клімату Австралії? Наведіть приклади внутрішніх вод Австралії Знайдіть на карті річки: Муррей, Дарлінг; озеро Ейр 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть основні типи клімату Австралії. За картами атласу визначте: річну кількість опадів у різних частинах материка; середні температури теплого та холодного сезонів. Доведіть, що Австралія – найбільш посушливий материк. Поясніть вплив типів клімату на формування вод суходолу
28		Особливості ґрунтового-рослинного покриву і тваринного світу, його своєрідність і унікальність. Природні зони. Зміна природи людиною. Населення, його склад та розміщення. Австралійський Союз — єдина держава на материках. Україна і Австралія		<ul style="list-style-type: none"> Наведіть приклади своєрідності природи Австралії. Як представники рослинного та тваринного світу пристосувалися до природних умов Австралії? Які природні зони перетинають Австралію? 	<ul style="list-style-type: none"> Наведіть приклади: ґрунтів, рослинного та тваринного світу Австралії. Оцініть вплив людини на унікальну природу Австралії. У чому особливість складу та розміщення населення Австралії? Поясніть особливості заселення Австралії Покажіть на карті такі географічні об'єкти: Велика Піщана пустеля, пустеля Вікторія

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
29		Тема 8. Антарктида Антарктида й Антарктика. Особливості водних мас Південного океану. Антарктида — льодовий материк планети. Загальні відомості. Своєрідність географічного положення материка, його розміри. Відкриття Антарктиди та сучасні наукові дослідження материка. Міжнародне співробітництво у вивченні Антарктики й охороні її природи. Українська дослідна станція «Академік Вернадський»		<ul style="list-style-type: none"> • Хто і коли відкрив Антарктиду? Хто вперше досяг Південного полюса? Північного полюса? • Які материки розташовані найближче до Антарктиди? • Що таке льодовик? • Де на Землі розповсюджене покривне зледеніння? 	<ul style="list-style-type: none"> • У чому полягає особливість географічного положення Антарктиди? • Чому материк був відкритий пізніше за інші? • Охарактеризуйте основні етапи дослідження Антарктиди; сучасні дослідження Антарктиди українцями. • Покажіть на карті такі географічні об'єкти: моря — Ведделла, Росса, Беллінсгаузена; півострів Антарктичний; Трансантарктичні гори; вулкан Еребус
30		Будова поверхні. Лід Антарктиди, підлідний рельєф. Кліматичні умови. Антарктида — найхолодніший материк Землі		<ul style="list-style-type: none"> • У чому різниця між Антарктидою та Антарктикою? • Що таке альbedo? • Які умови утворення льоду? 	<ul style="list-style-type: none"> • Поясніть вплив льодовикового покриву на природу материка. • Які особливості рельєфу Антарктиди? • Які причини утворення суцільного льодовикового покриву материка? • Що може бути на місці материка, якщо весь його лід розтане? • Охарактеризуйте особливості атмосферної циркуляції Антарктиди
31		Рослинність і тваринний світ. Природні багатства Антарктиди, проблеми їх використання. Практична робота 8 (продовження)		<ul style="list-style-type: none"> • Як рослини та тварини пристосовуються до суворої природи? • Назвіть характерні риси природи Антарктиди та Антарктики 	<ul style="list-style-type: none"> • У чому полягає вплив Антарктиди на природні особливості планети? • Оцініть сучасний стан природи та природних багатств материка. • Поясніть, чому життя тварин Антарктиди тісно пов'язане з морем
32		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
Тема 7. Південна Америка (7 год)					
33		Тема 7. Південна Америка. Загальні відомості. Особливості географічного положення. Дослідження і освоєння материка. Практична робота 8 (продовження). Нанесення географічних об'єктів на контурну карту материка		<ul style="list-style-type: none"> • Хто і коли з європейських мореплавців відкрив материк? • Що спільного та відмінного у географічному положенні Південної Америки з Африкою, Австралією? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть особливості географічного положення материка. • Охарактеризуйте основні етапи дослідження Південної Америки. • Покажіть на карті такі географічні об'єкти: миси — Галлінас, Фроуерд, Кабу-Бранку, Паріньяс, Горн; Карібське море; затоку Ла-Плата; протоки — Магелланова, Дрейка; острови — Вогняна Земля, Фолклендські

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
34		Геологічна будова. Основні форми рельєфу Південної Америки. Закономірності поширення родовищ корисних копалин		<ul style="list-style-type: none"> • Наведіть приклади планетарних форм рельєфу. • Яка літосферна плита залягає в основі материка? • Які основні форми рельєфу розташовані на материк Південна Америка? 	<ul style="list-style-type: none"> • Наведіть приклади основних форм рельєфу Південної Америки. • Що є причиною утворення Анд? • Поясніть закономірності розміщення форм рельєфу та корисних копалин Південної Америки. • Покажіть на карті такі географічні об'єкти: низовини — Амазонську, Орінокську, Ла-Платську; плоскогір'я — Бразільське, Гвіанське; гори — Анди (г. Аконкагуа); вулкани — Сан-Педро, Котопахі
35		Своєрідність клімату у зв'язку з рухами повітряних мас. Південна Америка — найвологіший материк світу. Кліматичні пояси і області. Вплив клімату на формування і розподіл вод суходолу		<ul style="list-style-type: none"> • У яких кліматичних поясах розташована Південна Америка? • Від яких кліматотвірних чинників залежить кількість опадів? • Які постійні вітри дмуть над материком? 	<ul style="list-style-type: none"> • Визначте за картою атласу, який кліматичний пояс Південної Америки займає найбільшу площу. • Охарактеризуйте особливості тропічного клімату Південної Америки. • Як змінюються кліматичні умови в Андах? Поясніть причини
36		Води суходолу. Найбільші річкові системи		<ul style="list-style-type: none"> • Як рельєф та клімат впливають на формування вод суходолу? • Наведіть приклади вод суходолу Південної Америки 	<ul style="list-style-type: none"> • Який тип живлення мають головні річки материка? Поясніть причини повноводності Амазонки. • До басейну якого океану належить більшість річок материка? • Покажіть на карті такі географічні об'єкти: річки — Амазонку, Парану, Оріноко; водоспади — Анхель, Ігуасу; озера — Маракайбо, Тітікака
37		Своєрідність органічного світу материка. Природні зони. Висотна поясність в Андах. Зміна природних комплексів людиною. Сучасні екологічні проблеми		<ul style="list-style-type: none"> • Наведіть приклади представників рослинного та тваринного світу Південної Америки. • Які природні зони перетинають материк? • Що таке висотна поясність? 	<ul style="list-style-type: none"> • Наведіть приклади ґрунтів, рослинного та тваринного світу Південної Америки. • Оцініть вплив людини на унікальну природу материка. • Охарактеризуйте сучасні екологічні проблеми, які існують на материк. • Покажіть на карті пустелю Атакама
38		Населення, його расовий склад та розміщення. Походження та формування сучасного населення Південної Америки. Політична карта. Основні держави. Україна і країни Південної Америки		<ul style="list-style-type: none"> • За картою атласу визначте, які народи мешкають на території Північної Америки. • Де на материк мешкає корінне населення? • Покажіть на карті найбільші за площею території й найбільш розвинуті країни Південної Америки 	<ul style="list-style-type: none"> • Охарактеризуйте походження та формування сучасного населення материка. • Доведіть на прикладах, що населення материка розміщено в залежності від історії заселення та природних умов. • Порівняйте склад населення Перу, Бразилії, Аргентини. Поясніть причини відмінностей
39		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
Тема 9. Північна Америка (7 год)					
40		Тема 9. Північна Америка Загальні відомості. Своєрідність природи материка, пов'язана з його географічним положенням. Історія відкриття та освоєння Північної Америки. Практична робота 8 (продовження). Нанесення географічних об'єктів на контурну карту материка		<ul style="list-style-type: none"> • Які дії треба виконати, щоб визначити фізико-географічне положення материка? За якими джерелами знань це можна зробити? • Які частини материка і коли були відкриті вікінгами? Які — іспанцями? 	<ul style="list-style-type: none"> • Поясніть залежність природи материка від особливостей його географічного положення та рельєфу. • Охарактеризуйте особливості географічного положення та історію відкриття Північної Америки. • Покажіть на карті такі географічні об'єкти: миси — Мерчисон, Мар'ято, Принца Вельського, Сент-Чарльз; затоки — Гудзонова, Мексиканська, Аляска; острови — Гренландія, Ньюфаундленд, Великі Антилські (Куба, Гаїті, Ямайка), Малі Антилські, Канадський Арктичний Архіпелаг; півострови — Лабрадор, Флорида, Каліфорнія, Аляска, Юкатан
41		Геологічна будова та рельєф, їх порівняння з Південною Америкою. Роль вулканізму та давнього зледеніння у формуванні сучасного рельєфу. Корисні копалини, закономірності їх поширення		<ul style="list-style-type: none"> • Наводить приклади основних форм рельєфу Північної Америки. • Порівняйте зрізаність берегів у кожного з трьох океанів. Які причини відмінностей? • Визначте положення материка відносно Північноамериканської літосферної плити. Де на її межах відбуваються найбільш потужні рухи? 	<ul style="list-style-type: none"> • Порівняйте рельєф Північної та Південної Америки. • Який вплив на рельєф мало давнє зледеніння? • Де зараз на материку відбувається утворення магматичних корисних копалин? Чому? • Покажіть на карті такі географічні об'єкти: Примексиканську низовину, Центральні й Великі рівнини; гори — Кордільєри (г. Мак-Кінлі), Скелясті, Аппалачі
42		Чинники формування клімату Північної Америки. Кліматичні пояси і типи клімату		<ul style="list-style-type: none"> • Від яких кліматичних факторів залежить формування клімату? • Який з них є головним? • Поясніть причини руху повітряних мас. • Назвіть основні та перехідні кліматичні пояси 	<ul style="list-style-type: none"> • У яких кліматичних поясах розміщена Північна Америка? В яких з них розташована більша частина материка? • Які основні типи повітряних мас переважають над материком? Де вони утворюються? • За картою атласу проаналізуйте розподіл температур та опадів над материком. • Порівняйте клімат півостровів, які розташовані в одному кліматичному поясі (Аляска та Лабрадор, Каліфорнія і Флорида)
43		Води суходолу. Основні річкові системи. Великі озера, їх походження		<ul style="list-style-type: none"> • Які материки багаті на внутрішні води? • Від чого залежить розподіл річок та озер на материках? • Де на материку багато озер? Чому? 	<ul style="list-style-type: none"> • Які найбільші річки протікають по території Північної Америки? Куди вони несуть свої води? • Де проходить вододіл басейнів річок? Які ріки материка замерзають? • За картою атласу назвіть Великі озера, порівняйте їх за площею, визначте різницю у рівні води цих озер.

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
43					<ul style="list-style-type: none"> Покажіть на карті такі географічні об'єкти: річки — Міссісіпі, Міссурі, Колумбія, Маккензі, Юкон, Колорадо; Нیا-ґарський водоспад; озера — Великі (Верхнє, Мічиган, Гурон, Ері, Онтаріо), Велике Солоне
44		Рослинність і тваринний світ. Особливості природної зональності материка. Висотна поясність Кордильєр. Приклади впливу діяльності людини на природу. Стихійні явища природи та їх наслідки. Заповідники і національні парки		<ul style="list-style-type: none"> За картою атласу визначте, у якій послідовності змінюються природні зони Північної Америки? Назвіть представників рослинного та тваринного світу кожної природної зони материка 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть характерні риси природи Північної Америки. Поясніть особливості розміщення природних зон материка. Оцініть вплив людини на унікальну природу материка. Природа яких природних зон найбільше постраждала від господарської діяльності людини?
45		Населення. Його расовий і етнічний склад. Особливості заселення Північної Америки. Політична карта. Держави. Зв'язки України з країнами Північної Америки. Практична робота 10. Складання комплексної характеристики однієї з річок материка (за типовим планом)		<ul style="list-style-type: none"> Знайдіть на карті найбільші країни материка. Визначте їх столиці. Представники якої нації є корінним населенням материка? У чому особливість расового та етнічного складу населення Північної Америки? 	<ul style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте особливості заселення Північної Америки, расовий та етнічний склад населення. Доведіть на прикладах, що населення материка розміщено в залежності від історії заселення та природних умов. Порівняйте склад населення США, Канади, Мексики. Поясніть причини відмінностей
46		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
Тема 10. Євразія (17 год)					
47–48		Євразія — найбільший материк Землі. Фізико-географічне положення материка, його розміри. Особливості берегової лінії Євразії. Історія відкриття і дослідження окремих регіонів материка. Практична робота 8 (продовження). Нанесення географічних об'єктів на контурну карту материка		<ul style="list-style-type: none"> Назвіть характерні риси природи Євразії як найбільшого материка Землі. Як впливає площа, протяжність материка на його природу? Порівняйте площу Євразії з площею Африки, Північної Америки. Яких дослідників Центральної Азії, Північної частини Євразії ви знаєте? Наведіть приклади: форм рельєфу, типів клімату, річок та озер, типів ґрунтів, рослинності і тваринного світу 	<ul style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте особливості географічного положення та історію дослідження Євразії. Де проходить умовна межа між Європою та Азією? Покажіть на карті такі географічні об'єкти: миси — Рока, Дежньова, Челюскін, Піай; моря — Північне, Балтійське, Середземне, Чорне, Азовське, Баренцове, Східно-Сибірське, Жовте, Японське, Охотське, Берінгове, Східно-Китайське, Південно-Китайське, Аравійське; затоки — Біскайська, Бенгальська, Аденська, Перська, Сіамська, Ботнічна; протоки — Дарданелли, Босфор, Ла-Манш, Гібралтарська, Зондська, Малаккська, Берінгова, Лаперуза; острови — Великобританія, Ірландія, Сицилія, Шпіцберген,

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
47–48					Нова Земля, Сахалін, Японські, Великі Зондські (Калімантан, Суматра, Ява), Малі Зондські, Філіппінські; півострови — Скандинавський, Піренейський, Апеннінський, Балканський, Кримський, Таймир, Чукотський, Камчатка, Корея, Індокитай, Малакка, Індостан, Аравійський
49–50		Відмінність Євразії за геологічною будовою від інших материків. Давні материкові зледеніння. Сейсмічно активні області		<ul style="list-style-type: none"> Покажіть на карті основні літосферні плити Землі. Які тектонічні платформи розташовані у межах Євразії. Де на Землі розповсюджена багаторічна мерзлота? Що таке сейсмічно активні області? 	<ul style="list-style-type: none"> За картою атласу опишіть основні тектонічні структури Євразії. Наведіть докази того, що рельєф Євразії продовжує своє формування. Покажіть на карті такі географічні об'єкти: вулкани — Гекла, Етна, Везувій, Ключевська Сопка, Фудзіяма, Кракатау
51–52		Найбільші рівнини і гори Євразії. Відмінності у рельєфі різних частин материка. Корисні копалини, особливості їх походження		<ul style="list-style-type: none"> Наведіть приклади рівнин на різних материках. Назвіть основні ознаки рівнин. Назвіть найбільш високі гірські хребти Євразії. У яких горах розташована найвища вершина Євразії? Які бувають корисні копалини за походженням? 	<ul style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте основні риси рельєфу та закономірності поширення його найбільших форм. Поясніть закономірності розміщення корисних копалин на материку. Покажіть на карті такі географічні об'єкти: гори — Альпи, Піренеї, Апенніни, Карпати, Кримські, Скандинавські, Уральські, Кавказ, Тянь-Шань, Гімалаї (г. Джомолунгма); рівнини — Східноєвропейська, Західно-Сибірська, Велика Китайська; низовини — Прикаспійська, Індо-Гангська, Месопотамська; височини — Середньоросійська; плоскогір'я — Середньосибірське, Декан; нагір'я — Тібет, Іранське
53–54		Особливості формування клімату. Кліматичні пояси й типи еклімату Євразії, їх порівняння з Північною Америкою. Особливості прояву кліматотвірних чинників у зв'язку з географічним положенням та розмірами материка <i>Практична робота 11.</i> Виявлення відмінностей кліматичних областей помірного поясу на основі аналізу кліматичних карт і діаграм		<ul style="list-style-type: none"> За кліматичною картою світу визначте, які кліматичні пояси перетинають Євразію. Які постійні та сезонні вітри дмуть над материком? Від чого залежить розподіл температури та кількості опадів на земній поверхні? 	<ul style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте чинники формування клімату, кліматичні пояси і області материка. За картою атласу визначте, в якій частині Євразії узимку утворюється область високого тиску. З чим це пов'язано? Порівняйте клімат Євразії та Північної Америки Порівняйте відмінності клімату в межах помірного поясу Євразії (вказіть причини відмінностей). Опишіть типову літню погоду своєї місцевості
55		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
56–57		Внутрішні води, їх розподіл. Найбільші річки та озера Євразії. Основні типи живлення і режиму річок. Зміна стану водойм під впливом господарської діяльності. Багаторічна мерзлота. Сучасне зледеніння		<ul style="list-style-type: none"> Наведіть приклади найбільших річок Євразії. Які типи живлення річок існують? Які бувають типи озерних улоговин? Які причини утворення багаторічної мерзлоти? 	<ul style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте типи річок за їх живленням і режимом. Класифікуйте озера Євразії за походженням їх котловини. Покажіть на карті такі географічні об'єкти: річки — Рейн, Ельба, Дунай, Дніпро, Дністер, Волга, Об, Єнісей, Лена, Амур, Хуанхе, Янцзи, Меконг, Ганг, Інд, Євфрат, Тигр; озера — Женевське, Ладозьке, Каспійське море, Аральське море, Байкал, Балхаш, Мертве море
58–59		Ґрунти, рослинність і тваринний світ природних зон Євразії. Природні зони. Особливості їх розміщення на території материка		<ul style="list-style-type: none"> За картою атласу визначте, у якій послідовності змінюються природні зони Євразії. Назвіть представників рослинного та тваринного світу кожної природної зони материка. Висловіть припущення, у чому причини різноманітності природи Євразії 	<ul style="list-style-type: none"> Поясніть закономірності розміщення природних зон Євразії Порівняйте природні зони Євразії та Північної Америки уздовж 40° пн. ш. Покажіть на карті такі географічні об'єкти: пустелі: Каракуми, Гобі, Руб-ель-Халі
60		Висотна поясність у горах материка. Зміна природи людиною. Охорона природних комплексів Євразії		<ul style="list-style-type: none"> Покажіть на карті найвищі гори Євразії. У яких географічних поясах вони розташовані? В яких природних зонах найбільш сприятливі умови для життя та господарської діяльності людини? 	<ul style="list-style-type: none"> На прикладі однієї природної зони покажіть взаємозв'язок між компонентами її природи. Наведіть приклади впливу господарської діяльності людини на природні комплекси Євразії. Порівняйте висотну поясність у Гімалаях та Альпах
61–62		Населення. Расовий та етнічний склад. Розміщення населення на материку. Сучасна політична карта Євразії. Найбільші держави країни. Україна серед держав Євразії		<ul style="list-style-type: none"> Яка кількість населення Євразії? Порівняйте з іншими материками. Назвіть найбільші та найменші за площею території країни Євразії. З якими країнами межує Україна? 	<ul style="list-style-type: none"> За картою атласу визначте найбільш та найменш заселені райони Євразії (поясніть причини). Охарактеризуйте етапи формування політичної карти материка
63		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
Розділ III. ЗЕМЛЯ — НАШ СПІЛЬНИЙ ДІМ (5 год)					
Тема 11. Взаємодія людини і природи					
64		Природні ресурси материків і океанів, їх класифікація. Використання природних ресурсів, наслідки природокористування		<ul style="list-style-type: none"> Що таке природні умови і природні ресурси? Наведіть приклади. Яка існує класифікація природних ресурсів? Наведіть приклади позитивних наслідків природокористування 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть сучасні проблеми взаємодії суспільства і природи. Поясніть класифікацію природних ресурсів

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
65		Зміна взаємозв'язків між компонентами природи під впливом господарської діяльності людини. Порушення рівноваги в природі. Антропогенні природні комплекси		<ul style="list-style-type: none"> Назвіть основні компоненти природного комплексу. Наведіть приклади раціонального і нераціонального природокористування 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть основні типи природоохоронних територій. Наведіть приклади змін природних комплексів під впливом людини
Тема 2. Екологічні проблеми материків і океанів					
66		Комплексна проблема забруднення навколишнього середовища. Види забруднення, їх основні джерела надходження. <i>Практична робота 12.</i> Визначення основних видів забруднення навколишнього середовища та встановлення джерел їх надходження		<ul style="list-style-type: none"> Назвіть основні екологічні проблеми материків, океанів. Які основні причини виникнення екологічних проблем? Які джерела забруднення навколишнього середовища Ви знаєте? 	<ul style="list-style-type: none"> Наведіть приклади основних видів забруднення навколишнього середовища. Охарактеризуйте різні види забруднення природи; екологічні проблеми материків і океанів та можливі шляхи їх вирішення. Порівняйте рівень забруднення навколишнього середовища в різних регіонах Землі
67		Необхідність міжнародного співробітництва у вирішенні екологічних проблем. Міжнародні організації з охорони природи		<ul style="list-style-type: none"> Які міжнародні організації з охорони природи Ви знаєте? Поясніть, чому екологічна проблема необхідно вирішувати на міжнародному рівні 	<ul style="list-style-type: none"> Наведіть приклади міжнародних організацій з охорони природи. Покажіть на карті природоохоронні території на різних материках, райони екологічного лиха. Оцініть значення міжнародного співробітництва у вирішенні проблем взаємодії природи і суспільства
68		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
69, 70		Резерв часу			

ПОГОДЖЕНО

ЗАТВЕРДЖЕНО

КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ ДО КУРСУ

ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

8 КЛАС

Учителя _____

_____ навчальний заклад

на 20___/___ навчальний рік

ФІЗИЧНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ. 8 КЛАС

(52 год; 1,5 год на тиждень)

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
1		ВСТУП. Фізична географія України, предмет і методи дослідження. Формування території України. Сучасний адміністративно-територіальний устрій		<ul style="list-style-type: none"> Що вивчає географія? На які складові вона поділяється? Що нам відомо про природу України, враховуючи, що в 7 класі вивчали Євразію взагалі? 	<ul style="list-style-type: none"> Які завдання курсу географії 8 класу? Якими методами досліджень ми будемо користуватися під час вивчення курсу? Скільки адміністративних одиниць входить до складу України? Покажіть декілька прикладів на карті. Коли Україна здобула незалежність? Наведіть конкретні приклади подій, пов'язаних із формуванням території України
Розділ I. УКРАЇНА ТА ЇЇ ГЕОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ (10 год)					
Тема 1. Фізико-географічне положення України					
2		Крайні точки й розміри території. Географічне положення, кордони. Географічний центр України. <i>Практична робота 1</i> (початок). Нанесення на контурну карту крайніх точок, географічного центру України та кордонів країн, що межують із нею		<ul style="list-style-type: none"> Чому вивчення будь-якої території починають з вивчення географічного положення? За яким планом ми характеризували географічне положення материка? Згадайте алгоритм визначення координат крайніх точок 	<ul style="list-style-type: none"> Вставте пропущені цифрові показники в речення: Площа території України складає ... тис. км²; із заходу на схід країна простягається на ... км, з півночі на південь — на ... км. Назвіть та покажіть на карті країни, з якими межує Україна. Виконання практичної роботи 1. Визначте координати крайніх точок України
3		Розташування території України відносно годинних поясів. <i>Практична робота 1</i> (закінчення). Визначення положення України відносно годинних поясів		<ul style="list-style-type: none"> Що є наслідком обертання Землі навколо своєї осі? В якому напрямку обертається Земля навколо своєї осі? 	<ul style="list-style-type: none"> Що таке місцевий і поясний час? В яких годинних поясах розташована територія України? Розв'язування практичних задач. Зробіть загальний висновок щодо особливостей і вигідності географічного положення України
Тема 2. Джерела географічної інформації					
4		Експедиційні і стаціонарні дослідження природних умов і природних ресурсів. Туристичні подорожі, екскурсії, краєзнавчі пошуки. Музейні експозиції, виставки		<ul style="list-style-type: none"> Якими джерелами користувалися під час вивчення попередніх курсів географії? Чим відрізняються енциклопедії, довідники, словники? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть джерела географічної інформації. Яку інформацію можна з них отримати? Наведіть приклади географічних видань. Продемонструйте їх. Складіть анотацію до одного з них (творче завдання)
5, 6		Карти — джерела географічних знань, їх зміст і призначення. Картографічні проекції, спотворення площ, форм, кутів, відстаней. Способи зображення географічних об'єктів та явищ на картах. Види карт.		<ul style="list-style-type: none"> Що таке географічна карта? Яку інформацію з неї можна отримати? Як вони класифікуються? Яким чином на карті відображаються об'єкти, явища? Наведіть конкретні приклади 	<ul style="list-style-type: none"> У яких проекціях виконані запропоновані вчителем зразки карт? Що таке топографічна карта? Які спотворення характерні для карт, що запропонував учитель?

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
5, 6		Топографічні карти та їх практичне використання. Визначення за картами напрямків, відстаней та висот на місцевості. Географічні атласи. Електронні карти й атласи			<ul style="list-style-type: none"> Визначте вид та призначення запропонованої карти. Опишіть її зміст. Назвіть способи зображення географічних об'єктів та явищ на картах. Наведіть приклади
7		Практична робота 2. Опис місцевості й розв'язання задач за навчальними топографічними картами		<ul style="list-style-type: none"> Що таке топографічна карта? Як за допомогою карти визначити напрямки, відстані, висоти? Де використовуються топографічні карти на практиці? 	
Тема 3. Географічні дослідження на території України					
8		Географічні відомості про територію України в античних географів, «Повісті минулих літ», літописах. Перші карти України. Дослідження природних умов і природних ресурсів України у XVIII–XIX ст. Географічні дослідження України у XX ст.		<ul style="list-style-type: none"> Що вам відомо з курсів історії України, літератури про територію України в минулі часи? 	<ul style="list-style-type: none"> Що було відомо про територію України в античні часи? Як її описували автори? Де й коли було вперше використано назву «Україна»? Розкажіть про перші карти України (автори, яка інформація відображалася). Складіть узагальнюючу таблицю «Дослідження природних умов і природних ресурсів України в різні часи». Виділіть основні періоди
9, 10		Роль у вивченні природи та господарства України В. Вернадського, П. Тутковського, С. Рудницького, Г. Висоцького, П. Погребняка, Б. Срезневського, В. Бондарчука, В. Кубійовича та ін. Сучасні географічні дослідження. Українське географічне товариство			<ul style="list-style-type: none"> Складіть таблицю «Внесок відомих учених у дослідження природних умов і ресурсів України». Охарактеризуйте періоди географічного вивчення території України (роки, основні напрями досліджень, дослідники). Зробіть узагальнюючі висновки. Що вирізняє сучасні географічні дослідження? У чому їх практичне значення? Охарактеризуйте роль Українського географічного товариства
11		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
Розділ II. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРИРОДНИХ УМОВ І ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ (21 год)					
Тема 1. Тектонічні структури					
12		Тектонічна карта України. Характеристика основних тектонічних структур. Взаємозв'язок основних форм рельєфу з тектонічними структурами		<ul style="list-style-type: none"> Що вивчає наука геоморфологія? Дайте визначення поняттю «рельєф». Як рельєф відображається на картах? Назвіть відомі вам форми рельєфу. Згадайте з курсу 7 класу, як пов'язані форми рельєфу з тектонічними структурами 	<ul style="list-style-type: none"> Дайте поняття визначення поняттям «платформа», «область складчастості», «щит». Назвіть та покажіть на карті основні тектонічні структури в межах України

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
Тема 2. Геологічна будова					
13		Геологічна карта України. Вік і поширення гірських порід. Геохронологічна таблиця. Зміна природних умов території України в архейську, протерозойську, палеозойську, мезозойську ери		<ul style="list-style-type: none"> • Що вивчає наука геологія? • Згадайте з курсу 7 класу, яку інформацію можна отримати з геологічної карти. • Що таке геохронологічна таблиця? Яку інформацію в ній відображено? (Як правило, вчителі дають уявлення про таблицю під час вивчення теми «Геологічний час» у 6 класі та Євразії в 7 класі) 	<ul style="list-style-type: none"> • Визначте за геологічною картою вік гірських порід на території, яку пропонує вчитель. • Складіть таблицю «Особливості природних умов території України в різні ери». Порівняйте природні умови в різні ери. • Охарактеризуйте геохронологію розвитку території України. • Як вплинули на формування рельєфу України Дніпровське зледеніння? лесонакопичення? неотектонічні рухи? Наведіть приклади. • За допомогою карти наведіть приклади поширення гірських порід різного віку на території України
Тема 3. Рельєф. Геоморфологічна будова					
14, 15		Фізична карта України. Загальний план будови поверхні, простягання низовин, височин, гір, річкових долин. Закономірності поширення основних форм і типів рельєфу		<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть основні форми рельєфу. • Як на фізичній карті позначаються різні форми рельєфу? 	<ul style="list-style-type: none"> • Охарактеризуйте за картою загальний вигляд рельєфу території України. • Складіть таблицю «Взаємозв'язок основних форм рельєфу і тектонічних структур», використовуючи фізичну, геологічну, тектонічну карти. Проаналізуйте її та зробіть загальні висновки. • Назвіть та покажіть на карті орографічні одиниці території України (низовини, височини, гірські пасма, головні річкові долини, найвищі точки рівнинної частини, Українських Карпат і Кримських гір, перевали). • Робота з контурною картою
Тема 4. Мінерально-сировинні ресурси					
16		Різноманітність і багатство мінерально-сировинних ресурсів, їхній зв'язок із геологічною будовою. Закономірності поширення корисних копалин. Паливні корисні копалини. Перспективні нафтогазоносні райони. Основні родовища нафти і газу. Родовища горючих сланців і торфу		<ul style="list-style-type: none"> • Що таке корисні копалини? • На які групи вони поділяються? Наведіть приклади. • Згадайте, який існує взаємозв'язок між геологічною будовою території та корисними копалинами 	<ul style="list-style-type: none"> • На які корисні копалини багата Україна? Яке їх господарське значення? • Поясніть на конкретних прикладах взаємозв'язок між геологічною будовою території України та корисними копалинами. • Назвіть та покажіть на карті найбільші вугільні басейни, нафтогазоносні райони. Дайте їх стислу характеристику. • Які екологічні проблеми пов'язані з видобуванням паливних корисних копалин?

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
17		Рудні корисні копалини. Родовища залізної, марганцевої, уранової руд. Золоторудні райони України. Нерудні корисні копалини. Родовища нерудної сировини, дорогоцінного каміння. Мінеральні води та грязі. Господарська оцінка мінерально-сировинних ресурсів, основні шляхи їх раціонального використання й охорони			<ul style="list-style-type: none"> • На які рудні та нерудні корисні копалини багата Україна? Назвіть та покажіть найбільші родовища на карті, поясніть загальні закономірності їх поширення. • Де в Україні є мінеральні води та грязі? Як їх використовують? • Дайте господарську оцінку цих груп мінерально-сировинних ресурсів. • Які проблеми пов'язані з видобуванням корисних копалин? Запропонуйте основні напрями (заходи) щодо раціонального використання та охорони корисних копалин
18		Практична робота 3. Встановлення взаємозв'язків між тектонічними структурами, формами рельєфу та корисними копалинами			
19		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
Тема 5. Кліматичні умови та ресурси					
20		Загальна характеристика клімату України. Основні кліматичні чинники: сонячна радіація, циркуляція атмосфери; підстильна земна поверхня. Взаємодія чинників кліматоутворення		<ul style="list-style-type: none"> • Що називається кліматом? • Назвіть основні чинники, що обумовлюють формування різних типів клімату на Землі. • У межах якого кліматичного поясу лежить більша частина території України? У межах якої кліматичної області? • Назвіть основні повітряні маси Землі. Чим вони відрізняються? • Які вітри є панівними для помірного поясу Землі? • Чим відрізняється циклональне переміщення повітря від антициклонального? 	<ul style="list-style-type: none"> • Закінчіть речення: а) сонячна радіація, що безпосередньо надходить від Сонця до земної поверхні, називається ...; б) сумарна сонячна радіація складається з ...; в) альbedo Землі залежить від показників ...; г) ступінь зволоження території залежить від співвідношення кількості опадів та їх ...; д) територія України може знаходитись під впливом таких повітряних мас та їх різновидів, як ... • В якому напрямку зростає континентальність клімату України? • Звідки й коли переважно приходять циклони в Україну? антициклони?
21		Основні кліматичні показники. Кліматичні ресурси. Кліматичні карти		<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть показники, за якими можна відрізнити різні типи клімату. • Яку інформацію було відображено на кліматичних картах материків? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть райони України, де спостерігаються: а) найбільші показники сумарної сонячної радіації; б) найнижчі та найвищі середньомісячні температури;

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
21				<ul style="list-style-type: none"> • Якими видами умовних позначень зазвичай позначають на картах показники температур, опадів, вітри, атмосферний тиск? • Назвіть основні закономірності розподілу температур, тиску, хмарності на Землі. • Назвіть якомога більше чинників, що будуть сприяти випаданню опадів. Відразу виділяйте ті, що будуть мати значення й для території України 	<ul style="list-style-type: none"> в) найбільша й найменша кількість опадів; г) показники коефіцієнту зволоження 0,8–1,0; д) найменші показники коефіцієнта зволоження. • За допомогою карт атласу порівняйте кліматичні показники двох віддалених одне від одного міст України. • Для яких видів діяльності клімат України є сприятливим, а для яких ні?
22		Погода і небезпечні погодні явища. Прогноз погоди. Синоптична карта. Метеорологічні станції, бюро погоди, гідрометеорологічна служба України		<ul style="list-style-type: none"> • Що називається погодою? • Назвіть шість основних показників погоди. • Що та яким чином вивчає наука метеорологія? • Назвіть місцеві ознаки погоди. • Назвіть небезпечні для людини погодні явища, що можуть відбуватися на Землі 	<ul style="list-style-type: none"> • Які види прогнозів погоди складають відповідні служби України? • Проаналізуйте фрагмент синоптичної карти України. • Назвіть основні завдання метеорологічних станцій України, Державного комітету з гідрометеорології. • Назвіть небезпечні погодні явища та причини їх виникнення, характерні для <ul style="list-style-type: none"> а) Карпат; б) південного сходу України; в) Причорноморської низовини
23		Вплив погодно-кліматичних умов на здоров'я і господарську діяльність людини		<ul style="list-style-type: none"> • Як види діяльності людини залежать від певних кліматичних умов території? • Назвіть види діяльності людини, які неможливо вести без щоденного урахування погодних явищ. • Чому окремі люди дуже уважно спостерігають за прогнозами погоди? • Яким чином господарська діяльність людини може впливати на клімат? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть види діяльності людини, для яких клімат України є дуже сприятливим, умовно сприятливим, несприятливим. • Яким чином можна запобігти наслідкам негативних погодних явищ для сільського господарства України або зменшити їх? • Наведіть приклади діяльності людини в Україні, що впливають на кліматичні зміни
Тема 6. Внутрішні води					
24		Поверхневі води. Основні річкові басейни та їх характеристика. Характер гідрографії й водного режиму річок		<ul style="list-style-type: none"> • Які води світу належать до поверхневих? • Згадайте якомога більше характеристик ріки та дайте їм визначення («річкова система», «річковий басейн», «притоки річки», «режим ріки», «живлення» тощо). 	<ul style="list-style-type: none"> • До яких басейнів належать річки України? Яка особливість розподілу? • Охарактеризуйте особливості режиму річок Карпат, Кримських гір. • Закінчіть речення, що характеризують річки України: <ul style="list-style-type: none"> а) для більшості характерна повінь ...; б) переважне живлення ...;

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
24				<ul style="list-style-type: none"> Від чого залежить живлення ріки, її режим? Яку роботу виконують ріки? 	<ul style="list-style-type: none"> в) найбільший річний стік має ріка ...; г) показники водного балансу зменшуються в напрямку з ...; Розрахуйте похил однієї з річок вашої місцевості
25		Річкові системи Дніпра, Сіверського Дінця, Південного Бугу, Дністра, Дунаю, Тиси. Канали: Сіверський Донець — Донбас, Дніпро — Кривий Ріг, Дніпро — Донбас, Північно-Кримський. Практична робота 4. Позначення на контурній карті річок, озер, водосховищ, каналів, боліт. Аналіз забезпеченості водними ресурсами різних територій України		<ul style="list-style-type: none"> За якими ознаками можна охарактеризувати ріку? Складіть план характеристики ріки. Що називається каналом? Для чого вони створюються? Назвіть основні напрями використання річок 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть найбільші за довжиною та басейнами річки України. За допомогою карти визначте, на яких річках розташовані обласні центри України. Зробіть висновок про значення річок для розміщення населення. За картами атласу назвіть адміністративні області, в яких створені найбільші зрошувальні системи. Зробіть висновок. Проаналізуйте забезпеченість водними ресурсами різних територій України (виконання частини практичної роботи 4)
26		Озера і лимани; їх типи; особливості гідрологічного режиму. Водосховища. Практична робота 4 (продовження)		<ul style="list-style-type: none"> Що називається озером, водосховищем? Назвіть типи озер в залежності від походження озерних котловин. Поясніть особливості утворення кожного з них. За якими ознаками ще можна поділити озера? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть озера й водосховища України, для характеристики яких можна застосувати префікс «най-». Наведіть приклади різних за походженням озер України. Перелічіть позитивні й негативні наслідки створення водосховищ на території України, наводячи конкретні приклади
27, 28		Підземні води. Основні артезіанські басейни України. Болота, їх типи і поширення. Причини заболочення. Водний баланс і водні ресурси України, шляхи їх раціонального використання і охорони. Практична робота 4 (закінчення)		<ul style="list-style-type: none"> Що називається підземними водами? На які види вони поділяються залежно від умов залягання? За якими ознаками ще можна класифікувати підземні води? За яких умов утворюються великі артезіанські басейни? Що називається болотом? За якою ознакою вони поділяються на низові та верхові? Яке значення боліт та підземних вод для природи? Складіть схему «Значення водних ресурсів» 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть та покажіть на карті найбільші артезіанські басейни України. Яким чином людина може впливати на стан підземних вод? Назвіть райони найбільшого поширення боліт в Україні. Поясніть таку закономірність. Коротко охарактеризуйте позитивні й негативні наслідки осушення боліт. Зваживши їх, зробіть висновок про доцільність таких заходів. Назвіть адміністративні області України, що мають найкращі та найгірші показники водозабезпеченості. Назвіть основні проблеми водних ресурсів України
Тема 7. Ґрунти і земельні ресурси					
29		Умови ґрунтоутворення, основні генетичні типи ґрунтів, закономірності їх поширення.		<ul style="list-style-type: none"> Що називається ґрунтом? Що називається материнською породою? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть основні типи ґрунтів України. Назвіть основні чинники утворення характерних ґрунтів України.

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
29		Карта ґрунтів України. <i>Практична робота 5</i> . Аналіз закономірностей поширення ґрунтів на території України. Земельні ресурси України. Основні заходи з раціонального використання і охорони земельних ресурсів		<ul style="list-style-type: none"> • Як утворилися лесові відклади на території України? • Які закономірності поширення ґрунтів на Землі? • Чим визначається родючість ґрунту? • Назвіть якомога більше факторів використання поверхні території. • Від чого залежить напрям використання тих чи інших земель? • Які основні типи ґрунтів поширені в Україні? Дайте загальну характеристику їх придатності для потреб населення 	<ul style="list-style-type: none"> • Які підтипи чорноземних ґрунтів виділяються на території України? Яка закономірність їх розповсюдження? • Розташуйте основні типи ґрунтів України в порядку зменшення: <ul style="list-style-type: none"> а) їх родючості. б) площі, що вони займають • Яка площа земельних угідь України? • Назвіть основні напрями використання земельних ресурсів у державі. • Які заходи сприяють, а які, навпаки, шкодять ґрунтовому покриву України? • Складіть діаграму «Земельні ресурси України»
Тема 8. Рослинний покрив					
30		Різноманітність видового складу, закономірності поширення рослинності. Широтна зональність і висотна поясність рослинного покриву. Червона книга України. Вплив господарської діяльності на рослинність. Рослинні ресурси, їх охорона і відтворення		<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть основні закономірності поширення рослин по території Землі. • Що називається ендеміком? • Назвіть види рослин, найбільш поширені у вашій місцевості. • Для чого створено Червону книгу світу? • Які фактори обумовлюють формування тих чи інших рослинних комплексів (лісових, степових, лугових тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть основні типи і особливості поширення рослинного покриву України. • Оберіть ознаку (за вашим вибором) та поділіть на групи наведені види рослин: дуб, ковила, тис ягідний, конвалія, типчак, сосна, смерека, ромашка лікарська. • Назвіть по п'ять видів рослин, розповсюджених в Україні: <ul style="list-style-type: none"> а) чагарникових; б) деревних; в) трав'яних; г) занесених до Червоної книги України; д) лікарських. • Стисло охарактеризуйте проблеми охорони рослинності України
Тема 9. Тваринний світ					
31		Різноманітність видового складу тварин. Вплив людини на тваринний світ. Тварини, занесені до Червоної книги України. Тваринні ресурси України, заходи щодо їх відтворення й охорони		<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть види тварин, найбільш поширені у вашій місцевості. • Яким чином пов'язані рослинний та тваринний світ? Наведіть приклади. • Назвіть характерних представників тваринного світу міст. Що об'єднує їх? • Висловіть свою думку щодо причин різкого зменшення або навпаки — збільшення кількості окремих видів тваринного світу України (наприклад, рись, журавель степовий, колорадський жук, польові миші тощо) 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть по п'ять видів тварин України: <ul style="list-style-type: none"> а) болотних біотопів; б) лісостепових біотопів; в) занесених до Червоної книги України; г) промислових. • Назвіть акліматизованих та реакліматизованих у межах України тварин. • Укажіть причини змінення видового та кількісного складу тваринного світу України. • Складіть харчові ланцюги, характерні для степів, лісів, боліт, плавнів України

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
32		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
Розділ III. ЛАНДШАФТИ І ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНЕ РАЙОНУВАННЯ (11 год)					
Тема 1. Природно-територіальні комплекси					
33		Природно-територіальні комплекси (ПТК), взаємодія факторів і компонентів, що їх формують. Ландшафти та їх класифікація. Вплив господарської діяльності людини на ландшафти		<ul style="list-style-type: none"> • Що називається ПТК? • Назвіть закономірності розміщення ПТК. • Наведіть приклад ПТК, та покажіть взаємозв'язок їх компонентів. • Наведіть приклади змін ПТК людиною 	<ul style="list-style-type: none"> • Дайте визначення поняттю «ландшафт». • Назвіть фактори ландшафтоутворення. • Назвіть класи та типи ландшафтів України. • Яка закономірність територіального розташування рівнинних типів ландшафтів? гірських? • За картою в атласі назвіть ландшафти на території вашої області. За назвою ландшафтів спробуйте пояснити їх особливості, відмінності один від одного. • Назвіть ландшафти, утворені в наслідок використання природних ресурсів людиною
Тема 2. Фізико-географічне районування					
34		Поняття фізико-географічного районування. Карта фізико-географічного районування України. Наукове і практичне значення природного районування		<ul style="list-style-type: none"> • Чим відрізняються зональні та азональні ПТК Землі? Наведіть приклади. • Чим обумовлене формування на Землі різних природних зон та висотних поясів? • Назвіть одиниці класифікації ландшафтів 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть та покажіть на карті фізико-географічні зони України. • На які менші ПТК вони поділяються (в ієрархічному порядку)? • За якими факторами зони поділяється на підзони, підзони — на провінції, провінції — на області та райони? • На контурній карті позначте межі фізико-географічних країні, зон на території України
Тема 3. Зона мішаних і широколистих лісів					
35		Географічне положення, межі й розміри. Характерні риси природних комплексів. Сучасні ландшафти. Природоохоронні території		<ul style="list-style-type: none"> • У межах яких географічних поясів розташована територія України? природних зон? • Для території північної частини України стисло назвіть: а) основні форми рельєфу; б) особливість зволоження; в) особливості внутрішніх вод. • Які наслідки давнього зледеніння характерні для території України? • Назвіть види діяльності людини, характерні для мішано-лісових місцевостей 	<ul style="list-style-type: none"> • Яку назву в межах України має зона мішаних та широколистяних лісів? • На контурну карту нанесіть межу зони мішаних та широколистяних лісів з лісостеповою. • На яку кількість та за якими факторами зона поділена на фізико-географічні області? • Назвіть характерні риси природних ландшафтів зони, що зазнали істотного впливу господарської діяльності людини. • Складіть схему зв'язків між різними за походженням компонентами вивченого ПТК. • Які види природно-заповідних об'єктів створено в зоні? Назвіть найбільші з них

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
Тема 4. Зона лісостепу					
36		<p>Географічне положення, межі, розміри. Характерні риси природних комплексів та ресурсів. Неприятливі природні процеси. Поділ на природні країни. Природоохоронні території</p>		<ul style="list-style-type: none"> • На карті покажіть межу зони мішаних та широколистяних лісів з лісостеповою. • В якому напрямку посилюється континентальність клімату України? • Які рельєфоутворюючі зовнішні процеси притаманні височинам? • Назвіть найпоширеніші типи ґрунтів центральної частини рівнинної України. • Назвіть види діяльності людини, характерні для листяних лісів та степових місцевостей 	<ul style="list-style-type: none"> • На контурну карту нанесіть межу зон лісостепу й степу. • Поясніть особливості формування лісових комплексів у межах зони. • Опишіть зовнішній вигляд сучасних ландшафтів 75 % території зони. • Дайте оцінку сучасного стану природного рослинного й тваринного світу лісостепу. • Охарактеризуйте одну з фізико-географічних областей лісостепу за планом: <ul style="list-style-type: none"> а) географічне положення; б) тектонічна будова, рельєф, корисні копалини; в) кліматичні показники; г) поширені ґрунти; д) представники рослинного та тваринного світу; е) природоохоронні території. • У чому полягає недовершеність існуючої мережі природно-заповідних об'єктів зони?
Тема 5. Зона степу					
37		<p>Географічне положення, межі і розміри. Головні риси природних умов. Поділ на підзони. Неприятливі природні процеси. Природоохоронні території. Практична робота 6. Складання порівняльної характеристики природних зон і країв України (за вибором)</p>		<ul style="list-style-type: none"> • На карті покажіть межу між лісостеповою і степовою зонами. • Які несприятливі метеорологічні явища характерні для східних та південних частин рівнинної території України? • Які значення коефіцієнту зволоження притаманні південно-східним регіонам? • У чому полягає особливість формування внутрішніх вод півдня України? 	<ul style="list-style-type: none"> • Які підзони виділяються в зоні степів? за якими ознаками? • До яких умов існування пристосовані тварини степової зони? • Який процент території України займає зона степів? • Дайте оцінку ґрунтам зони. • Назвіть найважливіші для господарської діяльності людини природні умови та ресурси степової частини України. • Які види природно-заповідних об'єктів створено на території зони? Наведіть приклади. • Нанесіть на контурну карту біосферні та природні заповідники зони

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
Тема 6. Українські Карпати					
38		Географічне положення, межі і розміри. Загальні риси природних умов. Висотна поясність ландшафтів. Стихійні природні явища і процеси		<ul style="list-style-type: none"> Назвіть фізико-географічні країни, в межах яких лежить територія України. Класифікуйте гори Карпати за походженням та висотою. В яку епоху горотворення формувався гірська система? Назвіть найвищі точки Карпат та Українських Карпат. Перерахуйте найважливіші особливості Українських Карпат, що істотно впливатимуть на формування клімату, поверхневих вод, рослинного та тваринного світу, ґрунтів. Поясніть особливості територіального формування ландшафтів у гірських місцевостях 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть загальні особливості рельєфу Українських Карпат та назви їх основних пасом. Підпишіть їх на контурній карті. Яку назву мають згладжені вершини Українських Карпат? Назвіть особливості природних умов та ресурсів Українських Карпат, що є визначними для України: <ul style="list-style-type: none"> а) рельєфні; б) кліматичні показники; в) мінерально-сировинні; г) гідрографічні; д) рослинні та тваринні. Поясніть особливості розташування гірських ландшафтів по висоті на схилах різної експозиції. Наведіть приклади
39		Природні області. Природоохоронні території. Основні заходи щодо раціонального використання та охорони природних умов і природних ресурсів		<ul style="list-style-type: none"> Назвіть основні пасма та їх окремі ділянки Українських Карпат. Як у їх назвах відображено характерні особливості? За картами атласу визначте геологічну будову, геоморфологічну будову, сучасні несприятливі фізико-географічні процеси, значні запаси корисних копалин, переважні ландшафти Зовнішніх Карпат, Верховинського Вододільного хребта, Полонинсько-Чорногірських Карпат, Вулканічного хребта, Рахівсько-Чивчинських гір (завдання виконується в групах за варіантами) 	<ul style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте одну з фізико-географічних областей Українських Карпат, визначивши: <ul style="list-style-type: none"> а) географічне положення; б) середні та найбільші висоти; в) водні об'єкти; г) поширені рослинні угруповання; д) природоохоронні об'єкти. Складіть логічні ланцюжки, що відображували б залежність природних ресурсів та умов окремих ділянок Карпат, їх господарське використання, наслідки такої діяльності та можливі шляхи раціонального природокористування
Тема 7. Кримські гори					
40		Географічне положення, межі, розміри. Особливості природних умов і ресурсів. Несприятливі природні процеси		<ul style="list-style-type: none"> Які гірські фізико-географічні країни виділяють на території України? Визначте географічне положення Кримських гір. Класифікуйте Кримські гори за походженням та висотою. Назвіть найвищі точки гір. Опишіть краєвиди вздовж траси Сімферополь — Ялта (для тих, хто подорожував Південним узбережжям Криму) 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть загальні особливості рельєфу Кримських гір та назви їх основних пасом, найвищих точок кожного з них. Підпишіть їх на контурній карті. Що називається яйлою, куестою, лаколітом? Назвіть основні об'єкти гідрографії Кримських гір. На яких висотах в горах Криму утворюються лісові та степові комплекси? Поясніть існуючий парадокс їх взаємного розташування.

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
40				<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть відомі вам природничі та історичні об'єкти півдня Кримського півострова. • У межах яких кліматичних поясів та областей розташований Кримський півострів? 	<ul style="list-style-type: none"> • Перерахуйте види рослин, що формують первинне уявлення зовнішнього вигляду ландшафтів гір. • Назвіть імовірні причини виникнення стихійних лих, що трапляються в горах та завдають великої шкоди населенню
41		Природні області. Природоохоронні території. Основні заходи щодо раціонального використання та охорони природних умов і природних ресурсів		<ul style="list-style-type: none"> • Охарактеризуйте головні риси рельєфу Кримських гір. • В чому полягають особливості висотних поясів північних та південних схилів гір? • Які види діяльності здійснює людина на півдні Кримського півострова? • Складіть план характеристики природного заповідника 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть фізико-географічні області Кримських гір. Які їх особливості відображені в назві? • Чим можна пояснити особливості клімату кожної з природних областей? • Назвіть рідкісні та реліктові рослини й тварин гір. • Опишіть перетворені (культурні) природні комплекси півдня Криму. • Чому в горах Криму створена велика кількість природоохоронних об'єктів?
Тема 8. Природні комплекси морів, що омивають Україну					
42, 43		Фізико-географічна характеристика природних комплексів Чорного та Азовського морів. Проблеми використання й охорони їх вод		<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть найбільші азональні комплекси Землі. Чи можна вважати море природним комплексом? • Поясніть твердження «держави, чия територія омивається морями, мають вигідне положення». • Згадайте план характеристики географічного положення моря. Опишіть за ним положення Чорного та Азовського морів. • За якими ознаками можна схарактеризувати водний об'єкт — море? • Що називається бризом? • Назвіть види риб, які надходять на наш ринок. Які з них виловлюють в Чорному та Азовському морях? 	<ul style="list-style-type: none"> • Для Чорного та Азовського морів назвіть дані: <ul style="list-style-type: none"> а) середні та максимальні глибини; б) середню солоність вод; в) переважний напрямок морських течій; г) найбільші річки, що впадають у них; д) мінерально-сировинні ресурси; е) найбільші українські порти; ж) найважливіші види промислових морепродуктів. • Чим можна пояснити різницю в солоності та температурі вод двох морів? • Позначте на контурній карті елементи берегової лінії морів. • Виявіть схожість та відмінність видового складу рибних ресурсів двох морів. Чому моря втрачають своє рибопродуктивне значення?
44		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
Розділ IV. ВИКОРИСТАННЯ ПРИРОДНИХ УМОВ І ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ ТА ЇХ ОХОРОНА (6 год)					
Тема 1. Геоекологічна ситуація в Україні					
45		Поняття «геоекологічна ситуація». Основні забруднювачі навколишнього середовища. Практична робота 7 (початок). Аналіз карти геоекологічної ситуації в Україні. Нанесення на контурну карту основних природоохоронних об'єктів України		<ul style="list-style-type: none"> • Що вивчає наука екологія? • Назвіть основні закономірності географічної оболонки. • Поясніть закономірність «цілісність». • У чому полягає основна відмінність природних кругообігів речовин від антропогенних? 	<ul style="list-style-type: none"> • На які групи можна поділити територію України залежно від ступеня забруднення? • Покажіть на карті території максимального забруднення, умовно чисті. Поясніть причини такого становища. • Назвіть основні джерела забруднення навколишнього середовища. • Поясніть, яким чином шкідливі викиди в атмосферу викликають зміну всього природного комплексу. • Складіть логічні ланцюжки наслідків: <ul style="list-style-type: none"> а) неправильного використання мінеральних добрив; б) створення великих водосховищ; в) забруднення акваторій Чорного та Азовського морів нафтопродуктами; г) свій варіант завдання
46		Аварія на Чорнобильській АЕС і стан навколишнього середовища		<ul style="list-style-type: none"> • Коли сталася Чорнобильська катастрофа? • Чому про неї знає весь світ? • Де розташована Чорнобильська АЕС? • В чому сутність радіоактивного впливу на населення та навколишнє середовище? • Охарактеризуйте природні особливості території навколо Чорнобиля 	<ul style="list-style-type: none"> • Які території Європи найбільше постраждали внаслідок катастрофи? • Які заходи було вжито для подолання її наслідків у перші дні після аварії? Які вживаються останнім часом? • Назвіть наслідки аварії для людини, рослинного та тваринного світу, ґрунтів, водних об'єктів України. • Проаналізуйте економічні збитки, яких зазнає Україна від наслідків аварії
47		Вплив геоекологічної ситуації на населення в Україні. Законодавство про екологічну ситуацію в Україні		<ul style="list-style-type: none"> • Як оцінюється геоекологічна ситуація в Україні? • Назвіть основні забруднювачі навколишнього середовища в Україні. • Які захворювання є найбільш поширеними серед населення України? • Покажіть на карті області та населені пункти України найбільш вражені негативними наслідками діяльності людини 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть негативні наслідки нераціонального природокористування для людини. Які з них ви відчуваєте на собі. • Спрогнозуйте основні шляхи зменшення антропогенного навантаження на природне середовище в Україні. • У чому полягають основні вимоги законодавчих актів, що стосуються екологічної ситуації в Україні?

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
Тема 2. Використання і охорона природних умов і природних ресурсів					
48		Законодавчі акти про природно-заповідний фонд України. Природно-заповідний фонд. Національна екологічна мережа України. Практична робота 7 (закінчення). Аналіз карти геоекологічної ситуації в Україні. Нанесення на контурну карту основних природоохоронних об'єктів України		<ul style="list-style-type: none"> • Що складає природно-заповідний фонд будь-якої країни світу? • Назвіть основні види природоохоронних територій та об'єктів. У чому їх принципова відмінність? • У якій фізико-географічній зоні чи країні України створено щільну низку природоохоронних об'єктів? • Назвіть найвідоміші природоохоронні об'єкти України та своєї області 	<ul style="list-style-type: none"> • Який відсоток території України займають природоохоронні об'єкти? Чи є такий показник достатнім? • На основі яких законодавчих актів території України вилучаються з господарського використання? • Виконання другої частини практичної роботи 7
49		Моніторинг навколишнього середовища в Україні. Основні заходи щодо раціонального використання й охорони навколишнього середовища в Україні		<ul style="list-style-type: none"> • Що називається природними ресурсами? природними умовами. Наведіть приклади. • Складіть схему поділу природних ресурсів на групи за особливостями використання. • Назвіть основні шляхи найменшого впливу діяльності людини на природні комплекси. • Яке природокористування називається раціональним? Наведіть приклади такого використання компонентів різних оболонки Землі 	<ul style="list-style-type: none"> • Що таке «моніторинг навколишнього середовища»? • Що є кінцевим результатом моніторингу природного середовища? Які дії передують цьому? • Назвіть основні види природоохоронних заходів. Які з них необхідні для вашої місцевості, області? • Який внесок у справу охорони навколишнього середовища можете зробити ви? • Назвіть основні напрями природоохоронної діяльності в Україні. Оцініть їх виконання
50		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
51, 52		Резерв часу			

ПОГОДЖЕНО

ЗАТВЕРДЖЕНО

КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ ДО КУРСУ

ЕКОНОМІЧНА І СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ

9 КЛАС

Учителя _____

навчальний заклад

на 20___/___ навчальний рік

ЕКОНОМІЧНА І СОЦІАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ УКРАЇНИ. 9 КЛАС

(52 год; 1,5 год на тиждень)

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
1		Вступ Економічна й соціальна географія України в системі географічних наук і дисциплін. Предмет економічної і соціальної географії України, актуальність курсу. Зв'язок економічної й соціальної географії з іншими науками. Вітчизняні вчені економгеографи		<ul style="list-style-type: none"> • Які природні об'єкти ви вивчали в курсі «Фізична географія України»? • Як ви вважаєте, чи сприятливі природні умови України для розвитку господарства? Чому? • Чому важливо правильно обрати місце для розташування підприємства? • Які географічні науки ви знаєте? • Що вони вивчають? • Наведіть приклади взаємозв'язків між географічними науками 	<ul style="list-style-type: none"> • Що вивчає економічна і соціальна географія України? • Яких вітчизняних економгеографів ви знаєте? • Побудуйте схему «Зв'язки економічної і соціальної географії з іншими науками». • Поясніть, у чому полягають актуальність і необхідність вивчення курсу «Економічна і соціальна географія України»
Розділ I. УКРАЇНА НА КАРТІ СВІТУ (4 год)					
Тема 1. Економіко-географічне та геополітичне положення України					
2		Місце України на політичній карті Європи. Економіко-географічне положення України. Геополітичне положення, його позитивні й негативні риси. <i>Практична робота 1.</i> Визначення позитивних і негативних рис економіко-географічного та геополітичного положення України. Проведення на контурній карті лінії державного кордону України з нанесенням назв країн, з якими вона межує		<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть особливості фізико-географічного положення України. В якому кліматичному поясі вона знаходиться? • Які природні зони проходять через територією України? • Які особливості рельєфу, ґрунтів? 	<ul style="list-style-type: none"> • З якими державами межує Україна? • Порівняйте економіко-географічне положення України й однієї із сусідніх країн. • Поясніть, як географічне положення України впливає на її місце та роль в Європі та світі. • Які зміни в геополітичному положенні України відбулися останнім часом? Чи можна назвати їх позитивними? Якщо так, то чому?
Тема 2. Адміністративно-територіальний устрій					
3		Українські історичні землі		<ul style="list-style-type: none"> • Що ви знаєте з курсу «Історії України» про формування різних історико-географічних регіонів? • Які причини зумовили виникнення козацтва та Запорозької Січі? • На території якої історичної області знаходиться ваша область? • Що вам відомо про її історію? 	<ul style="list-style-type: none"> • Які особливості походження меж українських історичних земель? • Чим можна пояснити особливості розвитку та культури історичних земель? • Підпишіть на контурній карті назви історичних земель
4		Історико-географічний огляд адміністративно-територіального поділу України. Сучасний адміністративно-територіальний поділ і його характеристика. Оцінка адміністративно-територіального поділу, сучасні зміни.		<ul style="list-style-type: none"> • Що вам відомо з курсу «Історія України» про адміністративно-територіальний поділ України в різні періоди? • Скільки областей виділяють на території України? • Які ще адміністративно-територіальні одиниці вам відомі? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть одиниці адміністративно-територіального поділу України. • Розкажіть про етапи формування території України. • Які історичні землі майже співпадають з територіями сучасних областей (республік) України?

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
4		Практична робота 2. Нанесення на контурну карту адміністративних одиниць України		<ul style="list-style-type: none"> Наведіть приклади областей України, що межують з іншими країнами. Які області мають вихід до моря? 	<ul style="list-style-type: none"> Складіть схему «Сучасний адміністративно-територіальний поділ України». Покажіть на карті області України та АР Крим
Розділ II. НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ (7 год)					
Тема 1. Кількість, розміщення і густина населення, його вікова і статева структура					
5		Відомість про кількість населення в давні часи. Кількість і густина населення, її територіальні відмінності. Поняття «природний рух населення». Природний рух населення України. Порівняння показників природного руху населення України і країн Західної Європи. Географія природного руху населення в Україні. Механічний рух (міграції) населення. Поняття «еміграція», «імміграція», «міграція», «сальдо міграції». Внутрішні і зовнішні міграції. Міграційні процеси в Україні, їх інтенсивність і географія		<ul style="list-style-type: none"> Що таке «густина населення»? Як вона вираховується? Які історичні події істотно вплинули на кількість населення України? Чи є серед ваших знайомих люди, що виїхали жити за кордон? Що ви знаєте про причини їх еміграції, про їх життя та роботу? 	<ul style="list-style-type: none"> Яка кількість населення України? Назвіть суттєві ознаки понять «природний рух населення», «механічний рух населення», «природний приріст», «еміграція», «імміграція». Чому українці зараз примушені вирушати на заробітки за кордон? З якими труднощами вони там можуть зіткнутися?
6		Статеві-віковий склад населення, його наслідки. Причини погіршення демографічної ситуації. Депопуляція. Практична робота 3. Побудова графіка зміни кількості населення за певний період		<ul style="list-style-type: none"> Скільки у вас рідних братів та сестер? Скільки рідних братів та сестер у ваших батьків? Яким був склад сім'ї ваших дідусів та бабусь? Які висновки можна зробити щодо кількісного складу сімей в минулому і тепер? Як це впливає на кількість населення в країні? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть суттєві ознаки понять «природний рух населення», «природний приріст», «депопуляція». Поясніть причини депопуляції населення України. Які існують відмінності в показниках природного руху населення в окремих регіонах України? Які особливості статеві-вікової структури населення країни?
Тема 2. Національний та етнічний склад населення					
7		Історія формування української нації. Національний склад населення України та окремих регіонів. Уявлення про політичну націю, корінні народи і національні меншини. Етнографічні групи українців. Українська діаспора та її географія. Розширення зв'язків із українцями зарубіжжя. Духовна культура українського народу (мова, культура, освіта, обряди і звичаї, релігія).		<ul style="list-style-type: none"> З якою історичною землею пов'язане формування українського народу? До яких країн емігрували українці наприкінці XIX — початку XX ст.? Які основні причини зумовили основні потоки зовнішніх міграцій? 	<ul style="list-style-type: none"> Які особливості національного складу населення України? Назвіть етнографічні групи українців та національні меншини. Поясніть причини строкатого національного складу населення України та виникнення діаспор. Покажіть на карті світу країни з найбільшими за чисельністю українськими діаспорами

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
7		Практична робота 4. Побудова секторної та стовпчикової діаграм національного складу населення України			
Тема 3. Системи розселення і розвиток поселень					
8		Міське і сільське населення. Типи населених пунктів. Урбанізація. Територіальні відмінності в рівнях урбанізації в різних регіонах України. Субурбанізація. Система міського розселення. Міські агломерації. Столиця держави та її значення. Типи міст за розмірами та за функціями. Сільське розселення та його географія. Типи сільських поселень, особливості їх розміщення. Соціальні проблеми сільського населення. Шляхи їх розв'язання.		<ul style="list-style-type: none"> • В якому населеному пункті ви живете? • Що вам відомо про історію його розвитку? • Яка кількість населення проживає у вашому населеному пункті? • Що вам відомо про його господарську діяльність та побут? • Чим відрізняється стиль життя в сільській та міській місцевостях? • Чи є хтось із ваших рідних, хто переїхав із села до міста? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть суттєві ознаки понять «місто», «село», «урбанізація», «агломерація», «система розселення». • Назвіть та покажіть на карті міста-мільйонери та інші найбільші міста України. • Розкажіть про функції, які виконують міста. • Поясніть причини змін у системі розселення України. • Наведіть приклади областей України з різним рівнем урбанізації. • Які соціальні проблеми найбільш характерні для сільської місцевості?
Тема 4. Трудові ресурси і зайнятість населення					
9		Поняття «трудові ресурси», «економічно активне населення», «зайнятість населення». Трудові ресурси України та їх географія, порівняння з іншими країнами. Проблеми зайнятості населення		<ul style="list-style-type: none"> • Які риси характерні для вікової структури населення України? • Чим можна пояснити «старіння» населення нашої країни? • Чи доводилося вашим батькам змінювати сферу своєї професійної діяльності? З чим це було пов'язано? • Як ви вважаєте, чому в 90-ті рр. ХХ ст. в Україні різко зросла кількість безробітних? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть суттєві ознаки понять «трудові ресурси», «економічно активне населення». • Охарактеризуйте забезпеченість трудовими ресурсами різних областей України. • Поясніть причини неповної зайнятості трудових ресурсів. • Які зміни відбувалися у структурі зайнятості економічно активного населення за останні два десятиліття? • Яке значення для подальшого розвитку держави має високий рівень професійної компетентності трудових ресурсів?
10		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
Розділ III. ГОСПОДАРСТВО (33 год)					
Тема 1. Загальна характеристика господарства України					
11		Поняття про господарство і національний господарський комплекс. Сучасні зміни в господарському комплексі країни. Галузева структура господарства. Поняття «галузь» і «міжгалузевий комплекс». Інфраструктура, її види. Розвиток ринкової інфраструктури в Україні		<ul style="list-style-type: none"> • Які види продукції виробляють на промислових підприємствах? • А яку продукцію дає сільське господарство? • У чому полягає головна задача транспорту? • Які види послуг надають підприємства побутової сфери? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть суттєві ознаки понять «господарство», «галузь», «інфраструктура». • Наведіть приклади галузей господарства, які відносяться до виробничої і невиробничої сфер. • Назвіть риси ринкової системи господарювання.

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
11				<ul style="list-style-type: none"> • Як ви вважаєте, чому останніми роками активно приватизуються державні підприємства? 	<ul style="list-style-type: none"> • Побудуйте схему «Типи підприємств за формами власності». • Поясніть зміни, які відбуваються в господарському комплексі України за роки незалежності
12		Територіальна структура господарства. Поняття про територіальну структуру господарства. Сучасна організація виробництва і типи підприємств за формами власності в Україні		<ul style="list-style-type: none"> • Як ви вважаєте, на розміщення яких галузей найбільше впливає фактор наявності мінеральних ресурсів? наявність кваліфікованих трудових ресурсів? • Які великі підприємства вашого міста є у вашій області, у вашому місті? • Які види сировини вони використовують? 	<ul style="list-style-type: none"> • Дайте визначення понять «територіальна структура господарства», «промисловий центр», «промисловий вузол», «промисловий район». • Охарактеризуйте особливості територіальної структури господарства. • Позначте на контурній карті райони, де вигідно було б побудувати такі підприємства: нафтопереробний завод, швейна фабрика, гідроелектростанція, меблева фабрика, завод залізобетонних конструкцій. Поясніть свій вибір
Тема 2. Економічний потенціал України					
13		Складові економічного потенціалу країни. Показники соціально-економічного розвитку. Валовий національний продукт, національний дохід. Показники якості життя. Проблеми сталого розвитку України		<ul style="list-style-type: none"> • На які корисні копалини багаті надра України? • Чи можна сказати, що господарство України достатньо забезпечене водними ресурсами? • Згадайте, що таке земельні, лісові, кліматичні ресурси. Дайте загальну оцінку забезпеченості ними України 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть суттєві ознаки понять «внутрішній національний продукт», «національний дохід». • Які цілі і завдання сталого розвитку? • Охарактеризуйте основні показники соціально-економічного розвитку країни. • Порівняйте рівень соціально-економічного розвитку України з іншими країнами
Тема 4. Промисловість як сфера матеріального виробництва					
14		Місце і роль у господарстві України. Загальні показники розвитку промисловості на сучасному етапі. Структурно-виробничі зв'язки та особливості розміщення промисловості України. Реструктуризація промисловості, шляхи підвищення економічної ефективності національної промисловості, конкурентоспроможності її продукції. Практична робота 5. Складання схеми галузевої структури промисловості України		<ul style="list-style-type: none"> • Які промислові підприємства є у вашій місцевості? • Яку продукцію вони випускають? • Яка продукція використовується безпосередньо населенням, а яка – іншими підприємствами? 	<ul style="list-style-type: none"> • Дайте визначення поняття «промисловість». • Наведіть приклади видів продукції, яку виробляють підприємства, що відносяться до групи «А» та групи «Б». • Охарактеризуйте зміни в галузевій структурі промисловості України на сучасному етапі. • На конкретних прикладах покажіть значення промисловості в господарстві України
Тема 4. Паливна промисловість					
15		Галузева структура паливної промисловості. Сировинна база. Вугільна промисловість. Нафтова промисловість.		<ul style="list-style-type: none"> • Які види паливних корисних копалин ви знаєте? 	<ul style="list-style-type: none"> • Яке значення в господарстві України має паливна промисловість? • Побудуйте схему «Склад паливно-енергетичного комплексу».

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
15		Нафтопереробна промисловість. Газова промисловість. Торф'яна, горючосланцева промисловість. Практична робота 6. Позначення на контурній карті основних районів вугле-, газо- і нафтовидобутку, нафто- і газопроводів		<ul style="list-style-type: none"> До яких видів ресурсів вони належать з точки зору вичерпності та відновлюваності? Які паливні корисні копалини видобувають в Україні? Де саме? 	<ul style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте особливості розвитку і розміщення галузей паливної промисловості. Проаналізуйте статистичні дані розвитку паливної промисловості
Тема 5. Електроенергетика					
16		Електроенергетика як складова ПЕК України, її значення. Основні типи електростанцій та найважливіші ЛЕП. Використання традиційних і нових способів одержання енергії. Екологічні проблеми електроенергетики. Енергосистема. Споживання енергії. Енергозбереження. Практична робота 7. Побудова секторної діаграми виробництва електроенергії різними типами електростанцій		<ul style="list-style-type: none"> Які природні джерела енергії ви знаєте? Які з них належать до невичерпних? У чому полягає значення електроенергії для життя людини, для господарської діяльності? Які галузі входять до складу паливно-енергетичного комплексу? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть особливості сучасної електроенергетики України. Порівняйте особливості виробництва електроенергії на ТЕС, ГЕС, АЕС. Назвіть структурні, технічні, економічні проблеми електроенергетики України. Складіть схему зв'язків електроенергетики з іншими галузями. Проаналізуйте статистичні дані щодо вироблення електроенергії
Тема 6. Металургійна промисловість					
17		Чорна металургія. Сировинна база. Географія видобутку залізної і марганцевої руд, вогнетривких глин, флюсових вапняків. Фактори розміщення. Основні райони галузі та найбільші підприємства. Обсяг виробництва продукції чорної металургії. Роль чорної металургії у формуванні експорту країни. Проблеми і перспективи розвитку чорної металургії		<ul style="list-style-type: none"> З яких матеріалів в основному виготовляються станки, автомобілі, трактори? Чи можна сказати, що з металів виробляють дуже різноманітну продукцію? Наведіть приклади. Що вам відомо з уроків хімії про технологію виробництва чавуну та сталі? 	<ul style="list-style-type: none"> Які галузі та типи підприємств входять до складу металургійної промисловості? Назвіть основні фактори розміщення підприємств галузі. Покажіть на карті райони та найбільші центри чорної металургії. Проаналізуйте статистичні дані щодо обсягів виробництва продукції чорної металургії. Охарактеризуйте наслідки впливу металургійної промисловості на довкілля
18		Кольорова металургія. Склад і сировинна база. Фактори і райони розміщення підприємств галузі. Проблеми і перспективи розвитку галузі. Практична робота 8. Нанесення на контурну карту сировинної бази, основних районів та підприємств чорної й кольорової металургії		<ul style="list-style-type: none"> Які кольорові метали ви знаєте? Руди яких кольорових металів залягають у надрах України? Що ви дізналися про властивості кольорових металів на уроках хімії? Які переваги мають кольорові метали порівняно зі сталлю? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть найбільші підприємства кольорової металургії. Поясніть фактори розміщення підприємств галузі. Покажіть на карті найбільші центри кольорової металургії. Проаналізуйте статистичні дані щодо обсягів виробництва продукції кольорової металургії. Розкажіть про проблеми і перспективи розвитку галузі

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
Тема 7. Машинобудування і металообробка					
19		Роль машинобудування в господарстві держави. Обсяги виробництва продукції машинобудування за роки незалежності. Структура галузі. Міжгалузеві та внутрішньогалузеві зв'язки. Фактори розміщення: наукоємні, трудомісткі і металомісткі галузі		<ul style="list-style-type: none"> • Які види продукції випускають машинобудівні підприємства? • Які матеріали використовують для їх виробництва? • Які види верстатів та обладнання ви знаєте? • Яка техніка використовується у сільському господарстві? • Які машинобудівні підприємства є у вашому населеному пункті, області? 	<ul style="list-style-type: none"> • Який галузевий склад машинобудування? • Поясніть роль галузі в господарстві держави. • Охарактеризуйте фактори розміщення підприємств машинобудування. • Які галузі господарства використовують продукцію підприємств загального машинобудування? • Покажіть на карті великі центри загального машинобудування
20		Географія машинобудування і металообробки. Географія важкого, сільськогосподарського, транспортного, електротехнічного машинобудування, приладобудування, верстатобудування, виробництва устаткування для різних галузей народного господарства.		<ul style="list-style-type: none"> • Які види транспортних засобів ви знаєте? • Наведіть приклади підприємств України, де їх виробляють. Яка побутова техніка є у вас удома? • Де вона вироблена? 	<ul style="list-style-type: none"> • Який галузевий склад транспортного й точного машинобудування? • Охарактеризуйте фактори розміщення цих галузей. • Складіть схему внутрішньогалузевих і міжгалузевих зв'язків машинобудування.
20		Найбільші центри. Формування нових центрів, технополісів. Проблеми і перспективи розвитку та розміщення підприємств галузі в нових економічних умовах			<ul style="list-style-type: none"> • Покажіть на карті великі центри транспортного й точного машинобудування. Розкажіть про проблеми і перспективи розвитку машинобудування
Тема 8. Хімічна промисловість					
21		Поняття про хімічну промисловість, її галузева структура. Природно-сировинна база хімічної промисловості і використання відходів. Географія окремих галузей хімічної промисловості. Проблеми розвитку і розміщення галузі		<ul style="list-style-type: none"> • Які види хімічної сировини видобувають на території України? • Де вона використовується? • Що вам відомо про них з уроків хімії? • Які хімічні речовини використовуються в побуті? • Яку небезпеку вони можуть становити? 	<ul style="list-style-type: none"> • Який галузевий склад хімічної промисловості? • Охарактеризуйте сировинну базу галузі. • Поясніть фактори розміщення галузей хімічної промисловості. • Покажіть на карті основні райони та центри хімічної промисловості. • Охарактеризуйте зв'язки хімічної промисловості з іншими галузями. • Наведіть приклади негативного впливу хімічної промисловості на довкілля
Тема 9. Лісова і деревообробна промисловість					
22		Структура та значення галузі, особливості її розміщення. Основні райони заготівлі лісу, проблеми відтворення і раціонального використання лісових ресурсів. Лісопильне виробництво. Деревообробна промисловість.		<ul style="list-style-type: none"> • В яких районах України зосереджені лісові ресурси? • Які природоохоронні функції виконує ліс? • Що виготовляють із деревини? 	<ul style="list-style-type: none"> • Який галузевий склад лісової промисловості? • Поясніть фактори розміщення підприємств галузі. • Покажіть на карті основні райони лісозаготівлі, центри деревообробної та деревопереробної галузей.

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
22		Целюлозно-паперове і лісохімічне виробництво. Проблеми й перспективи розвитку галузі			<ul style="list-style-type: none"> Обґрунтуйте необхідність раціонального використання лісових ресурсів
Тема 10. Промисловість будівельних матеріалів					
23		Галузева структура. Фактори розвитку і розміщення. Сировинна база. Географія галузей цементної промисловості, підприємств з виробництва залізобетонних конструкцій та виробів, стінових матеріалів, легких заповнювачів, скла, облицювальних матеріалів, будівельної кераміки. Промисловість нерудних матеріалів. Проблеми й перспективи розвитку галузі		<ul style="list-style-type: none"> Які види будівельних матеріалів ви знаєте? Які з них використовувалися під час будівництва вашої оселі? Де вони можуть вироблятися? 	<ul style="list-style-type: none"> Який галузевий склад промисловості будівельних матеріалів? Яке значення галузі для задоволення життєвих потреб людей? Поясніть фактори розміщення підприємств галузі. Охарактеризуйте сировинну базу галузі. Покажіть на карті найбільші центри промисловості будівельних матеріалів. Розкажіть про сучасні тенденції розвитку, технологічні та економічні перспективи галузі
Тема 11. Легка промисловість. Художні промисли					
24		Галузева структура. Фактори розміщення. Географія текстильної промисловості (бавовняної, вовняної, лляної і шовкової), швейної та трикотажної промисловості. Шкіряно-взуттєва промисловість. Проблеми і перспективи розвитку галузі. Народні традиції художніх промислів, їх зародження і розвиток. Основні центри художніх промислів. Виробництва, що виникли на базі художніх промислів		<ul style="list-style-type: none"> Із якої сировини можуть виготовлятися тканини? Які види волокон виготовляють на підприємствах хімічної промисловості? Які якості притаманні тканинам, що виготовлені з натуральної сировини? 	<ul style="list-style-type: none"> Який галузевий склад легкої промисловості? Яке значення має легка промисловість для задоволення потреб населення? Поясніть фактори розміщення підприємств галузі. Покажіть на карті найбільші центри легкої промисловості. Де в Україні розташовані осередки художніх промислів?
Тема 12. Харчова промисловість					
25		Галузевий склад харчової промисловості. Фактори розміщення галузей, їх географія. Проблеми і перспективи розвитку харчової промисловості		<ul style="list-style-type: none"> Які продукти харчування виготовляють із молока? Які з них ви найчастіше вживаєте? Які хлібобулочні вироби ви найчастіше вживаєте? Які продукти харчування виробляють з м'яса? Які продукти харчування мають обмежені строки зберігання, з чим це пов'язано? 	<ul style="list-style-type: none"> Який галузевий склад харчової промисловості? Поясніть фактори розміщення підприємств галузі. Охарактеризуйте роль галузі у формуванні експортного потенціалу країни та задоволенні життєвих потреб населення. Покажіть на карті найбільші центри та підприємства харчової промисловості
26		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
Тема 13. Сільське господарство					
27		Галузева структура сільського господарства. Значення сільського господарства в економіці держави та у формуванні її експорту. Зв'язок сільського господарства з іншими галузями. Природно-географічні фактори розвитку сільського господарства. Сільськогосподарські угіддя, їх структура. Меліорація земель		<ul style="list-style-type: none"> • Що таке «земельні ресурси»? • Які властивості притаманні українським чорноземам? • Яку сільськогосподарську сировину використовують у легкій промисловості? у харчовій промисловості? 	<ul style="list-style-type: none"> • Розкажіть про природно-географічні фактори розвитку сільського господарства. • Які особливості сільськогосподарського виробництва? • Побудуйте схему «Зв'язки сільського господарства з іншими галузями». • Наведіть конкретні приклади зв'язків сільського господарства з промисловістю
28		Рослинництво. Галузева структура і виробничі особливості рослинництва. Географія зернового господарства, технічних культур, картоплярства, овочівництва та плодівництва. Практична робота 9. Нанесення на контурну карту розміщення посівів найважливіших сільськогосподарських культур. Аналіз статистичних даних щодо виробництва сільськогосподарської продукції (перша частина)		<ul style="list-style-type: none"> • Які сільськогосподарські культури ви знаєте? • Наведіть приклади сільськогосподарських культур, що вирощуються у вашій місцевості. Яка сировина необхідна для виробництва хліба, круп, цукру? • Що вам відомо про особливості праці землероба? • Як проявляється її сезонний характер? 	<ul style="list-style-type: none"> • Які групи рослин виділяють у рослинництві? Від яких факторів залежить урожайність? • Охарактеризуйте особливості розміщення районів вирощування головних зернових культур України. • Наведіть конкретні приклади змін, які відбуваються в рослинництві. • Які проблеми характерні для галузі?
29		Тваринництво. Зони сільськогосподарської спеціалізації. Тваринництво, його структура та географія. Розвиток кормової бази тваринництва. Рибне господарство. Зональна спеціалізація сільського господарства. Гірські регіони. Приміські сільськогосподарські райони. Аграрні реформи в Україні, їх соціальне й економічне значення. Практична робота 9. Нанесення на контурну карту розміщення посівів найважливіших сільськогосподарських культур. Аналіз статистичних даних щодо виробництва сільськогосподарської продукції (друга частина)		<ul style="list-style-type: none"> • Які види свійських тварин вам відомі? • Яку продукцію вони дають? • Наведіть приклади тварин, що вирощуються у вашій місцевості. Які продукти харчування мають тваринне походження? • Чому продукція тваринництва дорожча, ніж продукція рослинництва? 	<ul style="list-style-type: none"> • Які групи свійських тварин виділяють у тваринництві? • Наведіть конкретні приклади змін, що відбуваються в галузі. • Покажіть на карті зони сільськогосподарської спеціалізації, розкажіть про особливості кожної з них. • Побудуйте схему «Міжгалузеві зв'язки у сільському господарстві». • Проаналізуйте статистичні дані щодо сільськогосподарського виробництва. • Розкажіть про проблеми сільського господарства
Тема 14. Транспорт					
30		Роль транспорту в розвитку господарства країни та в міжнародних перевезеннях. Види транспорту. Залізничний транспорт, його роль у перевезенні вантажів. Залізнична мережа України.		<ul style="list-style-type: none"> • Яку роль відіграє транспорт у житті сучасної людини? • Які види транспорту вам відомі? 	<ul style="list-style-type: none"> • Який галузевий склад транспорту? • Назвіть суттєві ознаки понять «транспортний вузол», «вантажобіг», «пасажироборот». • Розкажіть про особливості транспортної системи України.

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
30		Географія залізничних вантажо- та пасажиропотоків. Залізничні вузли			<ul style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте техніко-економічні особливості залізничного транспорту. Покажіть на карті основні транспортні вузли і найбільші магістралі залізничного транспорту
31		Автомобільний і трубопровідний транспорт. Автомобільний транспорт, його недоліки та переваги. Найважливіші автомагістралі. Трубопровідний транспорт. Географія нафто- і газопроводів. Транзитні транспортування нафти і газу		<ul style="list-style-type: none"> Які види вантажів найчастіше перевозять автомобілями? Які, на ваш погляд, переваги цього виду транспорту? Які завдання виконує автомобільний транспорт, що працює в межах міста? Які речовини потрапляють до наших будинків за допомогою трубопроводів? 	<ul style="list-style-type: none"> Яку роль відіграють автомобільний і трубопровідний транспорт у транспортній системі України? Розкажіть про особливості цих видів транспорту. Охарактеризуйте техніко-економічні особливості автомобільного та трубопровідного транспорту. Покажіть на карті основні транспортні вузли і найбільші магістралі цих видів транспорту
32		Водний та повітряний транспорт. Водний транспорт. Історія українського морського флоту. Морські порти і географія перевезень. Каботаж. Роль морського транспорту в міжнародних зв'язках. Географія річкового транспорту. Річкові порти. Міждержавні перевезення по Дунаю та інших річках. Повітряний транспорт, його значення в міждержавних перевезеннях. Спеціалізація повітряних перевезень		<ul style="list-style-type: none"> Згадайте, яка протяжність берегової лінії України. Назвіть відомі вам портові міста нашої держави. Як ви вважаєте, які переваги має морський транспорт? Які країни мають вихід до Чорного моря? Які великі міста розташовані на берегах Дніпра? 	<ul style="list-style-type: none"> Яку роль відіграють водний та повітряний транспорт у транспортній системі України? Розкажіть про особливості цих видів транспорту. Охарактеризуйте техніко-економічні особливості водного та повітряного транспорту. Покажіть на карті основні порти, аеропорти і водні шляхи. Охарактеризуйте роль української транспортної системи в здійсненні міжнародних перевезень
33		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
Тема 15. Соціальна сфера					
34		Галузі соціальної сфери (сфера послуг, виробництво товарів народного споживання, доходи і рівень життя населення, споживчий ринок), їх значення та розвиток в Україні. Проблеми і перспективи розвитку соціальної сфери, її вплив на розвиток економіки країни		<ul style="list-style-type: none"> Які завдання розв'язують заклади освіти? охорони здоров'я? Які заклади культури вам відомі? Для чого потрібні житлово-комунальні підприємства? 	<ul style="list-style-type: none"> Які складові соціальної сфери? Охарактеризуйте рівень розвитку окремих галузей та їх проблеми. Порівняйте рівень розвитку соціальної сфери в Україні та в інших країнах. Охарактеризуйте вплив соціальної сфери на ефективність національної економіки та задоволення духовних і соціальних потреб населення
Тема 16. Україна і світове господарство. Зовнішні економічні зв'язки країни					
35		Поняття про світове господарство та міжнародний поділ праці. Міжнародний поділ праці та світова торгівля.		<ul style="list-style-type: none"> Що розуміють під поняттям «спеціалізація»? 	<ul style="list-style-type: none"> Дайте визначення понять «світове господарство», «міжнародний поділ праці», «глобалізація».

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
35		Форми міжнародного співробітництва. Обсяги і структура зовнішньоекономічних зв'язків		<ul style="list-style-type: none"> Наведіть приклади продукції, на виготовленні якої спеціалізується промисловість України. Чи можна уявити сучасне господарство України без зв'язків з іншими країнами? Чому? 	<ul style="list-style-type: none"> Складіть схему «Форми міжнародного співробітництва». Підпишіть на контурній карті країни з найбільшими обсягами зовнішньої торгівлі. Які країни світу є лідерами з вивозу капіталу?
36		Географія зовнішньої торгівлі України. Значення зовнішніх економічних зв'язків у господарстві країни. Міжнародні організації. Інтеграція України в світову економіку. Вплив процесів глобалізації на господарство України		<ul style="list-style-type: none"> До яких міжнародних організацій та об'єднань входить Україна? Які види української продукції експортуються до інших країн? Які транзитні шляхи проходять територією нашої країни? Які регіони України користуються популярністю в іноземних туристів? 	<ul style="list-style-type: none"> Які види зовнішніх зв'язків України мають найбільше значення для її економіки? Чому? Підпишіть на контурній карті країни, які є найважливішими торговими партнерами України. У чому полягають недоліки сучасної структури зовнішньої торгівлі України? Проаналізуйте статистичні дані щодо обсягів зовнішньої торгівлі країни. Охарактеризуйте зовнішньоекономічні зв'язки України. Які перспективи їх розвитку?
37		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			

Розділ IV. ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ПОДІЛ УКРАЇНИ '(11 год)

Тема 1. Економіко-географічний поділ України

38		Територіальне розмаїття природи, економіки і населення — передумова територіального поділу України. Поняття про економічний район та його основні ознаки. Мережа економічних районів в Україні, критерії їх виділення та спеціалізація. План вивчення економіко-географічного району		<ul style="list-style-type: none"> Які українські історичні землі ви знаєте? Чим відрізняються природні умови лісової і степової природних зон? Які територіально-адміністративні одиниці виділяються на території України? Що розуміють під територіальним поділом праці? Які фактори впливають на спеціалізацію країни (області)? 	<ul style="list-style-type: none"> Дайте визначення поняттю «економічний район». Які критерії виділення економічних районів? Поясніть, від яких чинників залежить спеціалізація району. Які причини і наслідки господарських відмінностей різних територій України?
39		Донецький економічний район. Характеристика за типовим планом: склад території, економіко-географічне положення, природні умови і ресурси, особливості господарського комплексу та найбільші міста		<ul style="list-style-type: none"> На які корисні копалини багаті надра Донецької та Луганської областей? Які особливості національного складу населення цього регіону? Чим вони пояснюються? Підприємства яких галузей промисловості розташовані на території цих областей? 	<ul style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте економіко-географічне положення району. Назвіть галузі спеціалізації промисловості району. Поясніть, яке значення має вугільна промисловість для розвитку інших галузей важкої індустрії. Охарактеризуйте основні проблеми району. Поясніть причини їх виникнення

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
40		Придніпровський економічний район. Характеристика за типовим планом: склад території, економіко-географічне положення, природні умови і ресурси, особливості господарського комплексу та найбільші міста		<ul style="list-style-type: none"> Де в Україні знаходяться найбільші басейни видобутку залізних та марганцевих руд? Які великі підприємства знаходяться на території Дніпропетровської та Запорізької областей? Яке велике підприємство відоме як виробник ракетно-космічної техніки? 	<ul style="list-style-type: none"> Дайте оцінку забезпеченості району природними ресурсами. Охарактеризуйте географію галузей спеціалізації промисловості району. Поясніть, яке значення має добувна промисловість для розвитку інших галузей важкої індустрії. Які риси схожості є в спеціалізації сільського господарства Придніпровського та Донецького економічних районів?
41		Північно-Східний економічний район. Характеристика за типовим планом: склад території, економіко-географічне положення, природні умови і ресурси, особливості господарського комплексу та найбільші міста		<ul style="list-style-type: none"> Що ви знаєте про історію заселення Слобожанщини? Де знаходяться найбільші родовища природного газу? Які потужні підприємства машинобудування працюють у Харкові? В яких напрямках через цей транспортний вузол проходять важливі транспортні магістралі? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть найбільш важливі риси економіко-географічного положення району. Розкажіть про забезпеченість району природними ресурсами. Поясніть причини високого рівня розвитку машинобудування у районі, в першу чергу у Харкові. На виробництві якої продукції спеціалізується сільське господарство району?
42		Столичний економічний район. Характеристика за типовим планом: склад території, економіко-географічне положення, природні умови і ресурси, особливості господарського комплексу та найбільші міста		<ul style="list-style-type: none"> Що ви знаєте про роль Середньої Наддніпрянщини в історії України? До яких наслідків призвела аварія на Чорнобильській АЕС? Які великі промислові підприємства розташовані у Києві? Наведіть приклади транспортних магістралей, які зв'язують столицю з іншими містами України 	<ul style="list-style-type: none"> Дайте оцінку забезпеченості району природними ресурсами. Охарактеризуйте географію галузей спеціалізації району. Чому в районі скорочуються площі зайняті під кормовими культурами? Підготуйте доповідь про розвиток промисловості й соціальної сфери одного з міст району
43		Центральний економічний район. Характеристика за типовим планом: склад території, економіко-географічне положення, природні умови і ресурси, особливості господарського комплексу та найбільші міста		<ul style="list-style-type: none"> Де розташований географічний центр України? Які особливості рельєфу Придніпровської височини? Які кліматичні умови характерні для центральної частини України? Де знаходяться найбільші потужності з видобутку бурого вугілля? 	<ul style="list-style-type: none"> Розкажіть про особливості природних умов та їх вплив на спеціалізацію господарства району. Охарактеризуйте сільське господарство району. Які є риси схожості в спеціалізації промисловості Центрального та Столичного економічних районів. Чим би ви їх пояснили? Якими товарами обмінюється Центральний економічний район зі своїми сусідами?
44		Подільський економічний район. Характеристика за типовим планом: склад території, економіко-географічне положення, природні умови і ресурси, особливості господарського комплексу та найбільші міста		<ul style="list-style-type: none"> Що визнаєте про історію Поділля? Які особливості рельєфу Подільської височини? Які природні умови характерні для лісостепової зони? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть риси подібності та відмінності в економіко-географічному положенні Подільського та Центрального економічних районів. Охарактеризуйте природні умови району.

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
44				<ul style="list-style-type: none"> • Які області України характеризуються найбільшою густотою сільського населення? 	<ul style="list-style-type: none"> • Розкажіть про значення та географію харчової промисловості. • Наведіть приклади підприємств, які забезпечують сільське господарство необхідною технікою та продукцією хімічної промисловості
45		Північно-Західний економічний район. Характеристика за типовим планом: склад території, економіко-географічне положення, природні умови і ресурси, особливості господарського комплексу та найбільші міста		<ul style="list-style-type: none"> • Які природні умови характерні для Західного Полісся? • Що ви знаєте про історію Волині? • В яких умовах формуються поклади торфу? • У чому полягають позитивні та негативні наслідки осушення боліт? 	<ul style="list-style-type: none"> • Дайте оцінку забезпеченості району різними видами природних ресурсів. • Укажіть види продукції, якими цей економічний район обмінюється з іншими районами. • Порівняйте спеціалізацію промисловості Північно-Західного та Подільського районів. Знайдіть риси подібності та відмінності. • Поясніть порівняно низький рівень розвитку транспортної системи району
46		Карпатський економічний район. Характеристика за типовим планом: склад території, економіко-географічне положення, природні умови і ресурси, особливості господарського комплексу та найбільші міста		<ul style="list-style-type: none"> • Що ви знаєте про історію Галицько-Волинського князівства? • З якими історичними подіями пов'язане об'єднання Західної України з основною частиною країни? • Чим відрізняється клімат Закарпаття та Прикарпаття? • Які особливості природи Карпат? • Поклади яких корисних копалин розвідані на території району? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть галузі промисловості, які використовують у виробництві місцеву сировину. • Охарактеризуйте машинобудування району. Вкажіть, на випуску якої продукції спеціалізуються підприємства галузі. • Які можливості відкриваються перед районом у зв'язку з його вигідним транспортно-географічним положенням?
47		Причорноморський економічний район. Характеристика за типовим планом: склад території, економіко-географічне положення, природні умови і ресурси, особливості господарського комплексу та найбільші міста		<ul style="list-style-type: none"> • Що ви знаєте про історію освоєння Таврії? • Які природні умови характерні для степової зони? • Які особливості клімату Південного берега Криму? • Що ви знаєте про природу Чорного моря? 	<ul style="list-style-type: none"> • Порівняйте природні умови Причорноморського та Північно-Західного економічних районів. Знайдіть риси подібності та відмінності. Поясніть, як природні умови вплинули на господарську діяльність у кожному з районів. • Назвіть галузі спеціалізації Причорноморського економічного району. • Чим би ви пояснили порівняно низьку густоту залізничних та автомобільних шляхів району, особливо в Херсонській області? • Які чинники вплинули на формування припортових промислових комплексів району?

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
Розділ V. ГЕОГРАФІЯ СВОЄЇ ОБЛАСТІ (5 год)					
Тема 1. Географічна характеристика своєї області					
48		Географічне положення, природні умови і ресурси області (республіки). Особливості географічного положення та його вплив на господарську спеціалізацію. Природні умови і ресурси області, їх оцінка.		<ul style="list-style-type: none"> З якими державами та областями України межує область (республіка)? Чи має вона вихід до моря? Як що так, то які особливості берегової лінії? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть позитивні та негативні риси географічного положення області (республіки). Порівняйте географічне положення області (республіки) з іншими областями.
48		Географічні назви своєї області чи автономної республіки в минулому і нині. Особливості топоніміки своєї місцевості		<ul style="list-style-type: none"> Які особливості клімату області (республіки)? Які корисні копалини залягають на території області? 	<ul style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте природні умови та ресурси області (республіки)
49		Населення області (республіки). Історія заселення території. Населення і трудові ресурси. Демографічна ситуація. Найбільші міста. Адміністративні райони. Особливості культури і побуту місцевого населення. Практична робота 10. Нанесення на контурну карту області найважливіших господарських і культурних об'єктів, складання проекту перспективного розвитку області (перша частина)		<ul style="list-style-type: none"> Яка кількість і густота населення області (республіки)? Що ви знаєте про особливості національного складу населення області (республіки)? Що характерно для демографічних процесів? Назвіть найбільші міста області (республіки) 	<ul style="list-style-type: none"> Які особливості системи розселення області (республіки)? Порівняйте окремі демографічні показники вашої області (республіки) з іншими областями. Поясніть походження назв географічних об'єктів своєї місцевості
50		Господарство області (республіки). Загальна характеристика господарства. Промисловість. Сільське господарство. Транспорт. Проблеми і перспективи розвитку. Практична робота 10. Нанесення на контурну карту області найважливіших господарських і культурних об'єктів, складання проекту перспективного розвитку області (друга частина)		<ul style="list-style-type: none"> На яких галузях (виробництвах) спеціалізується область (республіка)? Назвіть найважливіші промислові підприємства області (республіки). На яких видах продукції спеціалізується сільське господарство області (республіки)? Назвіть найважливіші транспортні магістралі області (республіки) 	<ul style="list-style-type: none"> Складіть характеристику господарства своєї області (республіки). Нанесіть на карту основні господарські і культурні об'єкти області (республіки). Запропонуйте шляхи розв'язання існуючих господарських і соціальних проблем області (республіки)
51		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
		Резерв часу — 1 год			

ПОГОДЖЕНО

ЗАТВЕРДЖЕНО

КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ ДО КУРСУ

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ГЕОГРАФІЯ СВІТУ

10 КЛАС

Учителя _____

_____ навчальний заклад

на 20___/___ навчальний рік

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ГЕОГРАФІЯ СВІТУ. 10 КЛАС

(52 год, 1,5 год на тиждень)

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
1		ВСТУП Предмет соціально-економічної географії світу. Предмет соціально-економічної географії світу. Джерела географічних знань. Методи економіко-географічних досліджень. Видатні економікогеографи світу		<ul style="list-style-type: none"> • Які теми ви вивчали в курсі «Економічної та соціальної географії України»? • Якими джерелами інформації ви користувалися? • Які методи економіко-географічних досліджень ви знаєте? 	<ul style="list-style-type: none"> • Що вивчає соціально-економічна географія світу? • У чому полягають завдання курсу? • Охарактеризуйте найважливіші джерела географічних знань. • Розкажіть про сучасні методи економіко-географічних досліджень. • Назвіть видатних економікогеографів світу
2		Історико-географічні регіони світу. Причини формування історико-географічних регіонів. Особливості регіонального поділу країн світу		<ul style="list-style-type: none"> • Які частини світу й материки ви знаєте? • За яким принципом їх виділяють? • В яких частинах світу знаходяться найбільш розвинені країни? • На якому материку найбільша кількість країн з низьким рівнем розвитку економіки? • В якому регіоні світу знаходиться Україна? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть причини формування історико-географічних регіонів світу. • Назвіть основні регіони світу. Назвіть найбільші з них за площею. • Чим би ви пояснили, що найбільше регіонів виділяють на території Азії? • На контурній карті проведіть межі регіонів, зберіть дані про склад, історію формування, економічні, політичні та культурні зв'язки одного з них
Розділ I. ЗАГАЛЬНА ЕКОНОМІКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СВІТУ (19 год)					
Тема 1. Політична карта світу					
3		Сучасна політична карта світу. Відмінність понять «країна», «держава», «залежна країна», «колонія». Етапи формування політичної карти світу. Класифікація країн за формою правління та адміністративно-територіального устрою. Відмінності федеративних держав		<ul style="list-style-type: none"> • Які географічні об'єкти відображають на політичній карті світу? • Покажіть на карті декілька країн, назвіть їх столиці. Згадайте з курсу історії, де й коли з'явилися перші держави? • Які зміни відбулися на політичній карті світу за останні 15–20 років? • До яких країн за формою правління та адміністративно-територіального поділу належить Україна? 	<ul style="list-style-type: none"> • Поясніть, у чому полягають відмінності між поняттями «країна», «держава», «колонія». • Назвіть основні форми правління країнами. • Які ви знаєте форми адміністративно-територіального поділу? Чим вони відрізняються? • Складіть таблицю «Етапи формування політичної карти світу в ХХ ст.». • Покажіть на карті найбільші за площею, за кількістю населення країни світу
4		Типологія держав. Політичні та економічні системи країн. Особливості сучасної соціально-економічної типології		<ul style="list-style-type: none"> • Чим відрізняються командна (планова) та ринкова економіка? • Наведіть приклади країн з ринковою економікою. • На які сфери поділяють галузі господарства? • Назвіть суттєві ознаки поняття «валовий національний продукт». Що таке спеціалізація? продуктивність праці? 	<ul style="list-style-type: none"> • Які особливості сучасної соціально-економічної типології країн світу? • Покажіть на карті держави, які відносяться до різних типів. Назвіть склад і типові риси одного з типів країн. • Як ви вважаєте, чим зумовлений зв'язок між показником ВВП на душу населення та рівнем освіти?

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
5		Міжнародні організації, їх функціональний і просторовий розподіл. Загальнополітичні (ООН, Рада Європи, Європейський Парламент, СНД) та спеціальні (Європейський Союз, НАТО, ЮНЕСКО, ФАО та ін.) організації. Політико-географічне положення країни. Основні вектори зовнішньої політики України		<ul style="list-style-type: none"> • Які міжнародні і регіональні організації ви знаєте? • До яких міжнародних і регіональних організації входить Україна? • Коли і з якою метою було створено ООН? • Що ви знаєте про СНД? • Які країни входять до складу ЄС? 	<ul style="list-style-type: none"> • Що вам відомо про ЮНЕСКО? Які проблеми розв'язує ця організація? Які форми міжнародної економічної інтеграції ви знаєте? • Дайте за типовим планом оцінку політико-географічного положення однієї з країн світу. • Обґрунтуйте основні вектори зовнішньої політики України. • Підготуйте повідомлення про одну з міжнародних організацій
Тема 2. Населення світу					
6		Кількість та густота населення. Відтворення населення. Демографічні процеси і демографічна політика. Віковий та статевий склад населення світу		<ul style="list-style-type: none"> • Як обчислити густоту населення країни? • Згадайте, яка середня густота населення України. • Що таке природний приріст населення? • Чим характеризуються сучасні демографічні процеси в Україні? • У чому полягає важливість знань про статевий та віковий склад населення країни? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть загальну кількість населення світу та найбільших країн. • Дайте визначення поняттям «демографічна політика», «демографічний вибух». • Розкажіть про співвідношення кількості населення за регіонами світу. • Охарактеризуйте кожен із типів відтворення населення світу. • Розкажіть про відмінності в кількості, густоті та відтворенні населення окремих регіонів (країн) світу. • Які особливості вікового та статевого складу населення світу?
7		Міграційні процеси і міграційна політика держав. Урбанізація. Причини та проблеми зовнішніх міграційних потоків. Особливості процесів урбанізації в сучасному світі. Агломерації та мегалополіси		<ul style="list-style-type: none"> • Що таке міграція? • Які види міграцій населення ви знаєте? • Чим характеризуються зовнішні міграції в Україні? • До яких країн виїжджають українці? Чому? • Назвіть суттєві ознаки понять «місто», «сільський населений пункт», «агломерація», «урбанізація». Яке співвідношення міського і сільського населення в різних регіонах України? 	<ul style="list-style-type: none"> • Дайте визначення поняттям «міграція», «еміграція», «імміграція», «урбанізація», «субурбанізація», «мегалополіс». • Розкажіть про напрями основних міграційних потоків у світі. • Які причини швидкого зростання кількості міського населення у світі? • Що таке субурбанізація? Чому до цього процесу залучаються приміські зони великих міст? • Порівняйте темпи, рівні та форми урбанізації двох регіонів або країн світу
8		Мовний, етнічний і релігійний склад населення. Найпоширеніші мовні сім'ї і групи. Релігія як явище культури. Світові релігії. Виникнення і сучасне поширення релігійних вчень		<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть характерні ознаки зовнішності та райони компактного проживання представників різних рас. • Охарактеризуйте національний склад населення України. • Якими мовами розмовляють жителі наших сусідніх країн? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть найпоширеніші мови світу. • Опишіть особливості географії найбільших народів Євразії. Що характерно для багатонаціональних країн? Які світові релігії ви знаєте? • Розкажіть про відмінності у мовному, етнічному і релігійному складі населення окремих регіонів (країн) світу.

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
8				<ul style="list-style-type: none"> Який релігійний склад населення України? 	<ul style="list-style-type: none"> Підготуйте повідомлення про виникнення однієї зі світових релігій, її особливості та географію
9		Трудові ресурси. Соціальна і професійна структура населення. Проблеми зайнятості й безробіття. Практична робота 1. Порівняльна оцінка трудових ресурсів і зайнятості населення в основних сферах господарства країн та регіонів світу		<ul style="list-style-type: none"> Назвіть суттєві ознаки понять «трудо-ві ресурси», «економічно активне на-селення». Які особливості соціальної і професій-ної структури населення України? Поясніть причини неповної зайнятості трудових ресурсів. Який рівень безро-біття в Україні? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть особливості соціальної і професійної структури населення розвинених країн. Що є причиною збільшення частки еконо-мічно активного населення, яке зайняте у сфері послуг? Порівняйте кількість та структуру зайня-тості населення в країнах різного типу. Розкажіть про відмінності у рівні безробіт-тя окремих регіонів (країн) світу
10		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
Тема 3. Світові природні ресурси					
11		Географічне середовище як сфера взаємодії суспільства і природи. Види природних ресурсів. Ресурсо-забезпеченість. Раціональне і нера-ціональне природокористування		<ul style="list-style-type: none"> Що таке географічна оболонка? Які компоненти входять до складу природних комплексів? Що таке антропогенний комплекс? Що таке природні ресурси? Які види сільськогосподарських угідь ви знаєте? 	<ul style="list-style-type: none"> Дайте визначення поняттям «географічне та навколишнє середовище», «антропо-сфера», «природокористування», «ресурсо-забезпеченість». Побудуйте схему «Світові природні ресур-си». Запропонуйте план відповіді з теми «Ресурсозабезпеченість світу основними ви-дами природних ресурсів». Розкажіть про особливості взаємодії суспіль-ства й природи за останні 100–150 років. Назвіть основні ознаки раціонального при-родокористування
12		Географія світових природних ре-сурсів. Географія мінеральних, земельних, лісових, водних, Світового океану, рекреаційних природних ресурсів		<ul style="list-style-type: none"> Які види мінеральних ресурсів ви зна-єте? Наведіть приклади паливних корис-них копалин. Де й для чого вони вико-ристовуються? Наведіть приклади рудних і нерудних корисних копалин. В яких районах світу зосереджені ліси? Як Україна забезпечена земельними, лісовими, водними, рекреаційними ресурсами? Які різновиди ресурсів Світового океа-ну ви знаєте? 	<ul style="list-style-type: none"> Які існують загальні закономірності в роз-міщенні родовищ різних груп корисних копалин? Побудуйте схему «Структура земельного фонду світу». Розкажіть про ресурси Світового океану, які найбільш використовуються людиною. Наведіть приклади об'єктів, які відносять до рекреаційних. Використовуючи карти атласу, порівняйте забезпеченість мінеральними ресурсами США й Росії
13		Практична робота 2. Порівняльна оцінка ресурсозабезпеченості двох окремих країн чи регіонів світу (за вибором)		<ul style="list-style-type: none"> Які види природних ресурсів ви знаєте? На розвиток яких галузей gospodar-ства вони найбільш впливають? Як є способи розрахунку ресурсозабез-печеності? 	

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
Тема 4. Світове господарство					
14		Етапи формування світового господарства. Міжнародний географічний поділ праці (МГПП). Сучасне світове господарство. Поняття «науково-технічна революція» (НТР), її основні риси. Світове господарство в період НТР, вплив на галузеву структуру та територіальну організацію виробництва		<ul style="list-style-type: none"> • На які сфери поділяють галузі господарства? • Які галузі входять до виробничої сфери? • Охарактеризуйте галузевий склад господарства України. • Які фактори впливають на розміщення промислових підприємств? • Як ви розумієте терміни «поділ праці» й «продуктивність праці»? 	<ul style="list-style-type: none"> • Дайте визначення поняттям «міжнародний географічний поділ праці», «науково-технічна революція». • Побудуйте схему «Етапи формування світового господарства». • Назвіть характерні риси науково-технічної революції. • Розкажіть про вплив НТР на галузеву структуру та територіальну організацію виробництва
15		Промисловість. Географія енергетики, металургії, машинобудування та хімічної промисловості. Основні райони розміщення		<ul style="list-style-type: none"> • Які галузі визначають «обличчя» сучасної промисловості? • Назвіть види ресурсів (сировини), які використовуються в електроенергетиці. • Які види продукції виготовляють на машинобудівних підприємствах? • Що вам відомо про технологію виробництва продукції хімії органічного синтезу? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть особливості розвитку промисловості протягом останніх 200 років. • Розкажіть про значення й територіальну структуру світового машинобудування. • Які особливості географії хімічної промисловості? • Використовуючи статистичні дані й карти атласу, охарактеризуйте розміщення однієї з галузей світової промисловості
16		Промисловість. Географія лісової, деревообробної, легкої та харчової промисловості. Основні райони розміщення		Згадайте з курсу 9 класу, які фактори мають вирішальне значення для розміщення підприємств деревообробної, легкої, харчової промисловості?	<ul style="list-style-type: none"> • Розкажіть про значення й територіальну структуру харчової промисловості світу. • Використовуючи статистичні дані й карти атласу, охарактеризуйте географію світової легкої промисловості. • Чим би ви пояснили сучасні зміни в географії легкої промисловості? • Підготуйте доповідь щодо тенденцій розвитку однієї з галузей промисловості світу
17		Світове сільське господарство. Значення сільського господарства, внутрішньогалузева структура, міжгалузеві зв'язки, аграрні відносини. Найбільші сільськогосподарські райони		<ul style="list-style-type: none"> • Що ви знаєте про значення й галузеву структуру сільського господарства? • Які сільськогосподарські рослини вирощують в Україні? • Чим пояснюється зональна спеціалізація сільського господарства? 	<ul style="list-style-type: none"> • Наведіть приклади районів світу, де виробляється значна кількість сільськогосподарської продукції. • Чим би ви пояснили перевищення частки тваринництва над часткою рослинництва в продукції сільського господарства? • Розкажіть про аграрні відносини в різних регіонах світу. • Використовуючи підручник і карти атласу, охарактеризуйте основні райони вирощування однієї із сільськогосподарських культур
18		Географія світового транспорту. Основні види транспорту. Їх переваги та недоліки. Транспортна мережа світу. Географія основних видів світового транспорту. Тенденції розвитку транспорту		<ul style="list-style-type: none"> • Які види транспорту ви знаєте? • Які з них найбільш розповсюджені в Україні? • Чому? • Які переваги має кожен з видів транспорту? 	<ul style="list-style-type: none"> • Наведіть приклади архаїчного, традиційного й сучасного видів транспорту. Чим відрізняється транспортна система країн Західної й Східної Європи? • Складіть картосхему «Найбільші автомагістралі світу».

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
18				<ul style="list-style-type: none"> Поясніть термін «транспортна система» 	<ul style="list-style-type: none"> Порівняйте особливості транспортної системи типової розвинутої країни й країни, що розвивається. Підготуйте доповідь про тенденції розвитку однієї з галузей світового транспорту
19		Зовнішні економічні зв'язки. Міжнародний туризм		<ul style="list-style-type: none"> Які форми зовнішніх економічних зв'язків ви знаєте? Чому світове господарство не може існувати без них? Чим пояснюється збільшення обсягів зовнішньої торгівлі останніми десятиліттями? Назвіть найбільших торгових партнерів України. Які регіони України приймають найбільшу кількість туристів? Чому? 	<ul style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте основні форми зовнішньоекономічних зв'язків. Назвіть фактори, що сприяють розвитку туризму. Складіть картосхему «Напрями найбільших туристичних потоків сучасності». Назвіть фактори швидкого розвитку туризму. Підготуйте доповідь про тенденції розвитку зовнішньої торгівлі
Тема 5. Глобальні проблеми людства					
20		Поняття про глобальні проблеми людства (війни і миру, екологічну, сировинну й енергетичну, голоду, боротьби зі злочинністю, тероризмом, епідеміями). Роль світової громадськості у їх розв'язанні		<ul style="list-style-type: none"> На території яких країн зараз відбуваються військові конфлікти? Чим вони небезпечні? Чим пояснюється швидке зростання кількості населення в країнах, що розвиваються, й процес старіння націй в розвинених країнах? Що таке озоновий шар Землі та яке значення він має? Що таке ресурсозабезпеченість? Для яких регіонів та країн світу голодом є проблема голоду? Наведіть відомі вам приклади терористичних актів та розкажіть про їх наслідки. Які захворювання найбільш небезпечні для людини? 	<ul style="list-style-type: none"> Дайте визначення поняття «глобальні проблеми людства». Складіть узагальнюючу таблицю «Глобальні проблеми людства». На прикладі однієї з проблем доведіть, що вони загрожують існуванню людства. Яку роль у розв'язанні глобальних проблем відіграє світова спільнота?
21		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
Розділ II. РЕГІОНИ ТА КРАЇНИ СВІТУ (29 год)					
Тема 1. Країни Європи					
22		Загальна характеристика регіону, його склад. Населення, міста. Характеристика господарства країн та значення інтеграційних процесів у формуванні регіону		<ul style="list-style-type: none"> До якого типу країн належать найбільші країни Західної Європи? Які особливості демографічної ситуації в постсоціалістичних країнах? Чим пояснюються високі темпи урбанізації в розвинених країнах? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть склад регіону. Охарактеризуйте забезпеченість країн Європи природними ресурсами. Назвіть найбільш характерні риси демографічної ситуації в регіоні.

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
22		Загальна характеристика регіону, його склад. Населення, міста. Характеристика господарства країн та значення інтеграційних процесів у формуванні регіону		<ul style="list-style-type: none"> • Як вплинула НТР на галузеву структуру господарства розвинених країн? • Що ви знаєте про Європейський Союз? 	<ul style="list-style-type: none"> • Обґрунтуйте галузеву структуру господарства країн Європи. Охарактеризуйте розміщення однієї з галузей промисловості регіону. • Розкажіть про спеціалізацію сільського господарства регіону. Чим вона пояснюється? • Які причини високого індустріального розвитку країн Західної Європи?
23		ФРН. Географічне положення. Населення і міста. Особливості сучасного розвитку господарства країни. Промисловість. Сільське господарство. Інфраструктура		<ul style="list-style-type: none"> • За яким планом характеризується географічне положення країни? • Що характерно для вікової та статеві структури населення розвинених країн? • Які державні утворення існували на території сучасної Німеччини в XVIII–XIX ст.? • Коли й чому відбулося об'єднання ФРН і НДР? • Які товари, вироблені в Німеччині, вам найбільш відомі? • Як би ви їх охарактеризували? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть найбільш характерні риси географічного положення Німеччини. • Охарактеризуйте особливості розміщення та формування населення країни. • Назвіть найбільш розвинені галузі промисловості країни. • Позначте на контурній карті найбільші машинобудівні центри країни. • Розкажіть про транспортну систему Німеччини. • Чому країна досягла значних успіхів у виробництві багатьох видів промислової продукції? • Складіть комплексну економіко-географічну характеристику країни
24		Велика Британія. Особливості ЕГП, його вплив на розвиток країни. Населення, міста. Характерні риси розвитку економіки індустріальної держави. Значення зовнішніх економічних зв'язків		<ul style="list-style-type: none"> • Чому Велику Британію називають «володаркою морів»? • Які країни були колоніями Великої Британії? • На які корисні копалини багатий шельф Північного моря? • Які товари, вироблені у Великій Британії, вам найбільш відомі? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть особливості природних умов Великої Британії. • Охарактеризуйте особливості розміщення та формування населення країни. • Які особливості галузевої структури промисловості країни? • Розкажіть про спеціалізацію сільського господарства країни. • Охарактеризуйте значення зовнішніх економічних зв'язків для господарства країни. • Складіть комплексну економіко-географічну характеристику країни
25		Франція. Особливості ЕГП. Населення і міста. Провідні галузі господарства		<ul style="list-style-type: none"> • Які історичні події визначили державний устрій, релігійний склад населення України? • У чому полягають особливості морського клімату? • Які товари, що виробляються в країні, вам найбільше відомі? • З якими галузями, товарами у вас асоціюється Франція? • Яка роль країни у світовому туризмі? 	<ul style="list-style-type: none"> • Які особливості природних умов країни? • Порівняйте географічне положення Франції та Великої Британії. Які переваги в цьому сенсі має кожна з країн? • Охарактеризуйте провідні галузі господарства країни. • Чим пояснюється різноманіття сільськогосподарської продукції, що виробляється в країні?

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
25					<ul style="list-style-type: none"> Найдіть на карті міста, з якими Париж сполучається лініями швидкісного залізничного сполучення. Які особливості цієї мережі? Складіть комплексну економіко-географічну характеристику країни
26		Італія. Особливості ЕГП країни, вплив його на розвиток господарства. Населення, міста. Галузева структура господарства країни, її територіальні відмінності		<ul style="list-style-type: none"> Що вам відомо про історію Стародавнього Риму? У чому полягають особливості клімату південної частини Європи? Які типові риси характерні для населення розвинених країн? Які товари, що виробляються в Італії, вам відомі? Які об'єкти країни користуються найбільшою популярністю в туристів? 	<ul style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте особливості ЕГП країни, його вплив на розвиток господарства. Дайте оцінку природним умовам та ресурсам Італії з точки зору розвитку економіки. Чи існують відмінності в демографічній ситуації на півночі та півдні Італії? Чим вони пояснюються? Які особливості галузевої структури господарства країни? Складіть таблицю «Територіальні відмінності господарства Італії». Складіть комплексну економіко-географічну характеристику країни
27		<i>Практична робота 3.</i> Порівняльна характеристика промисловості ФРН і Франції, Великобританії та Італії (за вибором)		<ul style="list-style-type: none"> Назвіть галузі промисловості. Які галузі промисловості визначають економічне обличчя розвинених країн? Чому саме вони? Які фактори найбільше впливають на розміщення різних галузей машинобудування? Як впливає НТР на галузеву структуру та територіальну організацію виробництва розвинених країн? 	
28		Держави-сусіди України. Росія. Географічне положення. Населення і міста. Особливості сучасного розвитку господарства країни. Промисловість. Сільське господарство. Інфраструктура. Зв'язки з Україною		<ul style="list-style-type: none"> Які особливості континентального клімату? На які корисні копалини багаті надра Росії? Що характерно для демографічної ситуації в постсоціалістичних країнах? Які товари, що вироблені в Росії, вам найбільш відомі? Що ви знаєте про обсяги та галузеву структуру зовнішньої торгівлі між Україною та Росією? 	<ul style="list-style-type: none"> Які особливості природних умов Росії? Чим ви поясните особливості розміщення населення країни? Охарактеризуйте галузеву структуру промисловості Росії. Підпишіть на контурній карті найбільші машинобудівні центри країни. Доведіть, що сільське господарство країни має різноманітну спеціалізацію. Чим пояснюється значення залізничного транспорту в перевозках вантажів та пасажирів? Охарактеризуйте особливості та значення зв'язків України з Росією

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
29		Держави-сусіди України. Білорусь, Молдова. Особливості ЕГП країн. Населення, демографічні проблеми. Сучасний стан економіки країн. Галузева структура господарства, їх територіальні відмінності. Зв'язки країн-сусідів з Україною		<ul style="list-style-type: none"> • Які особливості природних умов Білорусі та Молдови? • В яких районах України живуть білоруси? • Коли й чому Молдова входила до складу України? • Які товари, що виробляються в цих країнах, вам найбільш відомі? 	<ul style="list-style-type: none"> • Охарактеризуйте географічне положення Білорусі. • Розкажіть про демографічну ситуацію в Молдові. • Які особливості промисловості Білорусі? • У чому проявляється залежність економіки Білорусі від Росії? • Яку роль у господарстві країни відіграє Мінськ? Наведіть приклади країн, де значення столиці також вагоме. • Чому для економіки Молдови таке велике значення має сільське господарство? • Підготуйте творчу роботу «географічне положення Молдови (Білорусі) та його вплив на розвиток країни». • Охарактеризуйте особливості та значення зв'язків України з державами-сусідами України
30		Держави-сусіди України. Польща. Особливості ЕГП країни. Населення, демографічні проблеми. Сучасний стан економіки країн. Галузева структура господарства, їх територіальні відмінності. Зв'язки Польщі з Україною		<ul style="list-style-type: none"> • Що ви знаєте про історію Польщі? • Які особливості природних умов країни? • Чому в Польщі проживає багато українців? • Які товари, що виробляються в Польщі, вам найбільш відомі? 	<ul style="list-style-type: none"> • Охарактеризуйте природні умови Польщі. • Які особливості демографічної ситуації в країні? • На виробництві якої продукції спеціалізується промисловість Польщі? • Порівняйте галузеву структуру господарства Верхньої Сілезії та Донбасу. • Для Польщі й України характерне доволі велике значення сільського господарства. Є подібності й у проблемах цієї галузі. Які це проблеми? Запропонуйте шляхи їх розв'язання. • Охарактеризуйте особливості та значення зв'язків України з Польщею
31		Держави-сусіди України. Словаччина, Угорщина, Румунія. Особливості ЕГП країн. Населення, демографічні проблеми. Сучасний стан економіки країн. Галузева структура господарства, їх територіальні відмінності. Зв'язки країн-сусідів з Україною		<ul style="list-style-type: none"> • Коли і в результаті яких подій Словаччина стала незалежною державою? • Історія яких районів України пов'язана з історією Словаччини, Угорщини, Румунії? • В якій області України проживає багато угорців? • Які спірні питання виникали у взаєминах України та Румунії? • Які товари, вироблені в Румунії, Словаччині, Угорщині, вам найбільш відомі? 	<ul style="list-style-type: none"> • Охарактеризуйте особливості географічного положення Словаччини. • Порівняйте географічне положення Угорщини та Румунії. • За допомогою карт атласу визначте, які транспортні магістралі поєднують Україну зі Словаччиною, Угорщиною, Румунією? • Дайте оцінку забезпеченості цих країн мінеральними ресурсами. • Порівняйте спеціалізацію промисловості цих країн. Поясніть відмінності. • У чому подібність та різниця між сільським господарством України та Угорщини? • Охарактеризуйте особливості та значення зв'язків України з цими державами

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
32		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
Тема 2. Країни Азії					
33		Загальний огляд. Різноманітність країн. Особливості географічного положення. Регіон перехрестя важливих морських комунікацій. Населення Азії		<ul style="list-style-type: none"> Де прийнято проводити умовний кордон між Європою та Азією? Чим характеризуються природні умови Азії? До якого типу країн належать країни Азії? Наведіть приклади країн нової індустріалізації. Які країни є найбільш привабливими для туристів? Чому? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть особливості географічного положення Азії. Охарактеризуйте ресурсозабезпеченість окремих країн Азії. Поясніть специфіку демографічної ситуації країн Азії. Охарактеризуйте забезпеченість трудовими ресурсами країн Азії. Назвіть особливості територіальної й галузевої структури господарства цієї частини світу. Вкажіть основні риси сучасного стану та розвитку економіки країн Азії
34		Особливості господарства. Туризм. Роль країн Азії у світі		<ul style="list-style-type: none"> Які історико-географічні регіони виділяють у цій частині світу? Де знаходяться найбільші запаси нафти? В яких країнах найбільша кількість населення в світі? Що ви знаєте про етнічний склад населення Азії? Які особливості демографічної ситуації в країнах, що розвиваються? Що характерно для галузевої структури більшості азіатських країн? 	<ul style="list-style-type: none"> З вашої точки зору, географічне положення якого регіона Азії є найбільш вигідним? найменш вигідним? Складіть схему «Регіони Азії». Охарактеризуйте галузеву структуру господарства одного з регіонів. Розкажіть про найбільш характерні особливості сільського господарства одного з регіонів Азії. Охарактеризуйте роль країн Азії у світі
35		Японія. ЕГП, історико-культурні особливості країни. Особливості населення країни. Роль НТР в економіці Японії. Галузева і територіальна структура господарства. Спеціалізація країни у світовому господарстві. Зовнішньоекономічні зв'язки		<ul style="list-style-type: none"> Що вам відомо про Тихоокеанський сейсмічний пояс? Який рівень забезпеченості Японії корисними копалинами? Які риси японського характеру відомі в усьому світі? Які товари японського виробництва отримали світове визнання? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть найбільш характерні риси географічного положення Японії. Розкажіть про історико-культурні особливості країни. Назвіть характерні риси демографічної ситуації в Японії. Охарактеризуйте головні галузі промисловості країни. Дайте оцінку ролі Японії у світовому господарстві. Використовуючи карти атласу, опишіть господарство Тихоокеанського поясу та порівняйте його з господарством периферійної частини. Розкажіть про особливості транспортної системи країн

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
36		Китай. Особливості розселення, демографічна політика і трудові ресурси Китаю. Особливості економічної політики Китаю, галузі міжнародної спеціалізації. Особливості галузевої структури господарства. Зовнішні економічні зв'язки. Відмінності між Західним і Східним Китаєм; концентрація промислового і сільськогосподарського виробництва в Східному Китаї		<ul style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте особливості природних умов Східної Азії. Які корисні копалини тут видобувають? Які цілі має демографічна політика, що проводиться в Китаї? Які товари китайського виробництва вам відомі? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть найбільш характерні риси географічного положення Китаю. Розкажіть про природний рух населення країни. Охарактеризуйте трудові ресурси Китаю. Які галузі господарства визначають обличчя країни на світовому ринку? Що має на меті китайська економічна реформа? Складіть таблицю «Територіальні відмінності населення й господарства Китаю». Порівняйте особливості господарства Китаю та Японії
37		Індія. Культурно-історичні особливості країни. Природні умови і ресурси. Розміщення населення і господарства. Роль країни в регіоні та в світі		<ul style="list-style-type: none"> Що мали на меті португальці, коли в середні віки шукали морський шлях до Індії? Які особливості мусонного клімату? Що вам відомо про колоніальне минуле країни? Які мінеральні ресурси розвідані на території півострова Індостан? Що характерно для демографічної ситуації країни? 	<ul style="list-style-type: none"> Розкажіть про культурно-історичні особливості Індії. Назвіть спільні риси демографічної ситуації в Індії та інших країнах, що розвиваються. Назвіть найбільші промислові райони країни та їх спеціалізацію. Чим можна пояснити провідну роль Індії в економіці Південної Азії? Розкажіть про вплив «зеленої революції» на сільське господарство країни. Складіть порівняльну таблицю «Природні умови та ресурси Індії та Китаю»
Тема 3. Країни Північної Америки					
38		Склад території. Особливості економіко-географічного положення. Природні ресурси. Роль переселенців у розвитку економіки регіону. Українська діаспора Канади і США		<ul style="list-style-type: none"> Що ви знаєте про історію відкриття та дослідження Північної Америки? Які особливості природних умов регіону? На які корисні копалини багаті надра США та Канади? Що ви знаєте про корінних жителів Англо-Америки? Коли і як у Канаді та США сформувалася українська діаспора? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть склад регіону. Назвіть особливості економіко-географічного положення країн Північної Америки. Як проходило формування території Канади? Охарактеризуйте особливості галузевої структури та територіальної організації господарства країн Північної Америки. Охарактеризуйте роль переселенців у розвитку економіки регіону. Розкажіть про українську діаспору Канади і США
39		США — найбільша за економічним потенціалом та політичним впливом країна сучасного світу. Населення: закономірності зростання, етнічний склад, трудові ресурси, соціальна структура суспільства. Процеси урбанізації.		<ul style="list-style-type: none"> У чому полягають особливості адміністративно-територіального устрою федеративних держав? Яку роль відіграють США у світовому господарстві? Як формувалося населення країни? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть особливості економіко-географічного положення США. Як вони впливають на господарство країни? Дайте оцінку забезпеченості США природними ресурсами.

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
39		Галузева та територіальна структура господарства, галузі міжнародної спеціалізації. Найбільші промислові та сільськогосподарські райони. Специфіка зовнішніх економічних зв'язків США		<ul style="list-style-type: none"> • Які мегалополіси знаходяться на території США? • Які товари, вироблені в США, отримали світове визнання? 	<ul style="list-style-type: none"> • Чому демографічна ситуація в країні більш сприятлива, ніж у більшості інших розвинених країн? • Розкажіть про темпи розвитку господарства США. Охарактеризуйте роль та географію машинобудування країни. • У чому полягає специфіка транспортної системи країни? • Охарактеризуйте зовнішні економічні зв'язки США
40		Практична робота 4. Порівняльна характеристика господарства головних економічних районів США: Півночі, Півдня та Заходу		<ul style="list-style-type: none"> • У чому полягають особливості історії формування території країни? • З чим була пов'язана громадянська війна між Північчю та Півднем? • До яких наслідків призвела перемога Півночі? • Назвіть найбільші промислові та сільськогосподарські райони США 	
41		Канада. ЕГП. Особливості розміщення населення. Українці в Канаді. Найбільші міські агломерації. Господарство Канади. Роль країни в міжнародному географічному поділі праці		<ul style="list-style-type: none"> • Які особливості природи Канади? • На які природні ресурси багата країна? • Чим пояснюються особливості етнічного складу країни? • В яких районах Канади проживає найбільше українців? • Які канадські товари отримали світове визнання? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть особливості географічного положення Канади. • Дайте оцінку природним ресурсам країни. • У чому полягають особливості територіальної та галузевої структури господарства країни? • Чим пояснюється значна роль видобувної промисловості та електроенергетики в господарстві країни? • Чим можна пояснити екстенсивний шлях розвитку рослинництва в Канаді? • Охарактеризуйте економічні зв'язки Канади та США. • Складіть порівняльну характеристику галузевої структури і спеціалізації промисловості США та Канади
42		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
Тема 4. Країни Латинської Америки					
43		Центральна та Південна Америка. ЕГП та склад території. Політична карта. Різноманітність країн (за розмірами території, кількістю населення, адміністративно-територіальним устроєм, формою правління, рівнем економічного розвитку тощо).		<ul style="list-style-type: none"> • Що ви знаєте про історію відкриття та освоєння Латинської Америки? • Які природні умови регіону? • Що вам відомо про долю корінного населення Латинської Америки? • Які змішані раси ви знаєте? 	<ul style="list-style-type: none"> • Назвіть особливості географічного положення Латинської Америки. • Розкажіть про історико-політичні процеси, які відбувалися в регіоні. • Яка специфіка сучасного складу населення та системи розселення? Які «гарячі точки» існують в регіоні?

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
43		Особливості населення		<ul style="list-style-type: none"> Назвіть міста Латинської Америки, що входять до числа найбільших міст світу 	<ul style="list-style-type: none"> Запропонуйте шляхи розв'язання міжнаціональних конфліктів у регіоні
44		Основні риси географії сільськогосподарства, промисловості, транспорту. Екологічні проблеми. Участь регіону в міжнародному географічному поділі праці		<ul style="list-style-type: none"> На які природні ресурси найбільш багата Латинська Америка? Що ви знаєте про природу Амазонії? Назвіть найбільші за розміром та кількістю населення країни регіону 	<ul style="list-style-type: none"> У чому полягають основні риси сучасного стану економіки регіону? Охарактеризуйте забезпеченість окремих країн Латинської Америки природними ресурсами. У чому полягає специфіка сільського господарства регіону? Охарактеризуйте галузеву структуру промисловості Латинської Америки. Складіть схему «Зовнішньоекономічні зв'язки країн Латинської Америки». Підготуйте доповідь про проблеми та перспективи розвитку країн регіону
Тема 5. Країни Африки, Австралії та Океанії					
45		Загальний огляд. Склад території. Різноманітність країн. Історія формування політичної карти. Характерні риси населення, типи розселення та урбанізації в країнах Африки		<ul style="list-style-type: none"> Що ви знаєте про історію відкриття та дослідження, природні умови Африки, Австралії та Океанії? Коли отримали незалежність більшість країн Африки? Які особливості сучасного державного устрою країн Африки? Що характерно для демографічної ситуації найбільш відсталих країн світу? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть особливості економіко-географічного положення країн Африки. Назвіть регіони та найбільші країни Африки. Які історико-географічні особливості розвитку країн Африки? Складіть порівняльну таблицю «Історія формування політичної карти Африки». Назвіть найбільш характерні риси демографічної ситуації країн Африки, Австралії та Океанії. Що характерно для процесів урбанізації в різних регіонах Африки?
46		Країни Африки. Природно-ресурсний потенціал та його використання. Особливості територіальної та галузевої структури господарства країн Африки. Найбільші країни		<ul style="list-style-type: none"> На які природні ресурси найбільш багата Африка? Які корисні копалини залягають у надрах Північної Африки? Тропічної? Південної? Які екологічні проблеми найбільш характерні для материка? В якому регіоні Африки знаходяться найменш розвинені країни? 	<ul style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте природно-ресурсний потенціал країн Африки. Які проблеми виникають під час його використання? Визначте особливості галузевої структури та територіальної організації господарства країн Африки. Проаналізуйте причини економічної відсталості та бідності багатьох країн Африки. Чим би ви пояснили значну кількість військових конфліктів та війн на території континента? Які глобальні проблеми людства найбільш характерні для країн Африки? Використовуючи додаткові джерела інформації, дайте комплексну характеристику однієї з країн Африки

№ уроку	Дата	Тема уроку	Примітки	Запитання та завдання	
				для актуалізації опорних знань і вмінь	для закріплення матеріалу
47		Австралія. Особливості розміщення населення, найбільші міські агломерації. Особливості економічного розвитку. Географія природних ресурсів, промисловості, сільського господарства, транспорту. Етнічна карта регіону. Роль країни в МГПП. Зовнішні зв'язки		<ul style="list-style-type: none"> Охарактеризуйте особливості природних умов Австралії. Чим вони пояснюються? Які корисні копалини залягають у надрах материка? З розведенням якої домашньої тварини було пов'язане інтенсивне освоєння материка європейцями? Які види продукції постачає Австралія на світовий ринок? Який вид транспорту відіграє вирішальну роль у зовнішньоекономічних зв'язках країни? 	<ul style="list-style-type: none"> Назвіть особливості економіко-географічного положення Австралії. Як вони вплинули на розвиток країни? Охарактеризуйте особливості розміщення населення країни. Чим відрізняється галузева структура промисловості Австралії від більшості розвинених країн? Чим пояснюється спеціалізація сільського господарства Австралії? Порівняйте транспортну систему Австралії та Канади. Дайте оцінку ролі країни у світовому господарстві
48		Океанія. Специфіка ЕГП. Нова Зеландія і острівні країни Тихоокеанського регіону. Політична карта. Особливості розвитку малих острівних держав		<ul style="list-style-type: none"> Назвіть особливості географічного положення Океанії. Що вам відомо про їх природу? Чим відрізняється природа коралових островів? 	<ul style="list-style-type: none"> Які історико-географічні особливості розвитку Океанії? Як виглядає сучасна політична карта регіону? Чим відрізняється склад населення Нової Зеландії та Австралії? Розкажіть про господарство Нової Зеландії. Чому господарська діяльність становить загрозу природі островів? Охарактеризуйте головні проблеми розвитку острівних країн. Підготуйте доповідь про одну з країн регіону
49		Узагальнення. Всесвітні економічні відносини. Форми всесвітніх економічних відносин. Інтернаціоналізація, інтеграція, інформатизація та глобалізація як найважливіші тенденції розвитку світового господарства		<ul style="list-style-type: none"> Назвіть етапи формування світового господарства. Які міжнародні інтеграційні об'єднання ви знаєте? Які цілі ставить перед собою ЄС? З якою метою Україна вступила у СОТ? Що ви знаєте про концепцію сталого розвитку? 	<ul style="list-style-type: none"> Які форми всесвітніх економічних відносин ви знаєте? Охарактеризуйте сучасні тенденції розвитку світового господарства та взаємовідносин між країнами. Доведіть, що інформатизація впливає на всі сторони життя сучасної людини. Складіть таблицю «Позитивні та негативні наслідки глобалізації». Проаналізуйте наслідки економічних відносин між окремими країнами та групами країн світу. Підготуйте творчу роботу з теми «Проблеми і перспективи розвитку світового господарства»
50		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)			
		Резерв часу — 2 год			

ПОГОДЖЕНО

ЗАТВЕРДЖЕНО

КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ ДО КУРСУ

ПРИРОДОЗНАВСТВО
5 КЛАС

Учителя _____

навчальний заклад

на 20___/___ навчальний рік

ПРИРОДОЗНАВСТВО. 5 КЛАС

(35 год, 1 год на тиждень)

№ з/п	Дата	Тема уроку	Примітки	Спостереження, демонстрування, практичні роботи
Вступ (1 год)				
1		Поняття про природу. Місце людини в природі, довкіллі. Вивчення природи людиною. Значення знань про природу в житті та діяльності людини		<i>Спостереження:</i> за природою. <i>Демонстрування:</i> приладів, що використовуються у дослідженнях явищ та об'єктів природи
Розділ I. ЛЮДИНА ТА СЕРЕДОВИЩЕ ЇЇ ЖИТТЯ (15 год)				
Тема 1. Тіла і речовини, що оточують людину (8 год)				
2		Тіла. Характеристики тіла: довжина, маса, об'єм, густина. Їх вимірювання		<i>Демонстрування:</i> природних тіл. <i>Практична робота:</i> визначення маси та розмірів різних тіл
3		Речовини. Атоми і хімічні елементи. Молекули. Прості та складні речовини		<i>Демонстрування:</i> зразків речовин, моделей молекул
4		Рух молекул. Дифузія. Твердий, рідкий, газоподібний стан речовин		<i>Спостереження:</i> за плавленням льоду, випаровуванням води
5		Чисті речовини і суміші. Способи розділення сумішей. Повітря — природна суміш		<i>Демонстрування:</i> сумішей, способів їх розділення. <i>Практична робота:</i> розділення сумішей (відстоювання, випаровування, фільтрування), очищення забрудненої кухонної солі
6		Вода — найпоширеніша речовина на Землі. Здатність води розчиняти інші речовини. Розчини у природі та побуті, приготування розчинів		<i>Практична робота:</i> вивчення розчинності речовин
7		Понятті про неорганічні та органічні речовини		<i>Демонстрування:</i> органічних та неорганічних речовин
8		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)		
Тема 2. Світ явищ, в якому живе людина (6 год)				
9		Явища природи: механічні, теплові, електричні, магнітні, хімічні, світлові, звукові		<i>Спостереження:</i> за явищами, що відбуваються у повсякденному житті людини. <i>Демонстрування:</i> механічних, електричних, хімічних, звукових явищ
10–11		Значення світлових явищ для організмів. Поширення світла. Джерела світла. Сприйняття світла людиною		<i>Демонстрування:</i> світлових явищ. <i>Практична робота:</i> вивчення впливу світла на рослини
12		Теплові явища в природі (випадання снігу, дощу, утворення та плавлення льоду). Повторюваність явищ		<i>Демонстрування:</i> теплових явищ

№ з/п	Дата	Тема уроку	Примітки	Спостереження, демонстрування, практичні роботи
13		Поширення звуку		<i>Демонстрування:</i> звукових явищ
14		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)		
Розділ II. ВСЕСВІТ ЯК СЕРЕДОВИЩЕ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ (16 год)				
Тема 1. Небесні тіла (6 год)				
15		Уявлення про Всесвіт. Всесвіт і життя людини. Дослідження Всесвіту людиною		<i>Демонстрування:</i> карт та атласів зоряного неба, таблиць із зображенням небесних тіл, приладів для вивчення Всесвіту
16		Зоряні світи — галактики. Зорі, сузір'я		
17		Сонце. Сонячна система. Рух планет навколо Сонця. Сонце — джерело світла й тепла на Землі		<i>Спостереження:</i> за поверненням листків і квіток рослин до Сонця; нагріванням тіл променями Сонця. <i>Демонстрування:</i> моделі Сонячної системи, поширення світла
18		Місяць. Обертання Місяця навколо Землі. Фази Місяця. Сонячні й місячні затемнення		<i>Демонстрування:</i> малюнків із зображенням небесних тіл, фотографій Місяця, Землі з космічних апаратів
19		Земля — планета Сонячної системи. Форма та розміри Землі. Обертання Землі навколо своєї осі		<i>Демонстрування:</i> залежності освітленості поверхні Землі від кута падіння світлових променів; дослідів, що ілюструють зміну освітленості півкуль Землі протягом року
20		Практична робота. Визначення сторін горизонту за допомогою Сонця		
21		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)		
Тема 2. Умови життя на планеті Земля (10 год)				
22		Чинники, що забезпечують існування життя на Землі		
23		Роль води у природі, кругообіг води		<i>Практична робота:</i> властивості води. <i>Демонстрування:</i> пароутворення, кипіння, конденсації, тверднення, теплового розширення води
24		<i>Практична робота.</i> Позначення на контурній карті водних об'єктів України		
25		Повітряна оболонка Землі. Температура та атмосферний тиск. Рух повітря. Вітер		<i>Спостереження:</i> за змінами температури та атмосферного тиску протягом певного проміжку часу. <i>Демонстрування:</i> теплопровідності повітря, наявності кисню, води у повітрі

№ з/п	Дата	Тема уроку	Примітки	Спостереження, демонстрування, практичні роботи
26		Погода і спостереження за нею		<i>Спостереження:</i> за змінами температури та атмосферного тиску протягом певного проміжку часу. <i>Демонстрування:</i> моделі флюгера (визначення напрямку вітру), барометра, опадоміра, термометра
27		Рельєф. Чинники, що впливають на формування рельєфу		<i>Демонстрування:</i> роботи з нівеліром
28		Мінерали. Гірські породи та їх властивості. Корисні копалини		<i>Демонстрування:</i> колекцій гірських порід і мінералів, корисних копалин
29		Практична робота. Позначення на контурній карті основних форм рельєфу України		
30		Пристосування організмів до умов існування		
31		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)		
Узагальнення (2 год)				
32		Людина як частина природи. Вплив умов існування на живі організми		
33		Взаємозв'язок природи і людини. Охорона природи		
34, 35		Екскурсії		

ПОГОДЖЕНО

ЗАТВЕРДЖЕНО

КАЛЕНДАРНЕ ПЛАНУВАННЯ ДО КУРСУ

ПРИРОДОЗНАВСТВО

6 КЛАС

Учителя _____

навчальний заклад

на 20___/___ навчальний рік

ПРИРОДОЗНАВСТВО. 6 КЛАС

(35 год, 1 год на тиждень)

№ з/п	Дата	Тема уроку	Спостереження, демонстрування, практичні роботи
Розділ III. ПРИРОДНІ ТА ШТУЧНІ СИСТЕМИ В СЕРЕДОВИЩІ ЖИТТЯ ЛЮДИНИ			
1		Поняття про системи. Природні та штучні системи	<i>Демонстрування:</i> моделі Сонячної системи, карт зоряного неба, моделі штучних та живих систем
2		Будова, внутрішні і зовнішні зв'язки систем	
Тема 1. Організм як жива система (8 год)			
3		Органи рослин, тварин	<i>Практична робота:</i> ознайомлення з будовою рослини. <i>Демонстрування:</i> колекцій та вологих препаратів розвитку тварин
4		Властивості організмів. Ріст та розвиток	<i>Спостереження:</i> залежності росту і розвитку рослин від освітлення, за ростом і розвитком рослин, поведінкою рослин і тварин у куточку живої природи, акваріумі, проростанням насіння
5		Живлення, його типи	<i>Спостереження:</i> за пристосуванням рослин до умов недостатнього зволоження, за диханням насіння. <i>Демонстрування:</i> дослідів, що доводять процес дихання рослин і тварин
6		Дихання рослин і тварин. Значення дихання для організмів	
7		Обмін речовин та енергії	<i>Демонстрування:</i> доказів процесу фотосинтезу в рослин
8		Види розмноження рослин і тварин	<i>Практична робота:</i> способи розмноження рослин
9		Значення пристосування організмів до умов існування. Поведінка рослин і тварин	<i>Спостереження:</i> за пристосуванням рослин, комах до різних умов існування
10		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)	
Тема 2. Природні та штучні екосистеми (7 год)			
11		Екосистема. Екосистеми своєї місцевості: ліс, степ, прісна водойма. Харчові ланцюги	<i>Спостереження:</i> за зв'язками в екосистемах, змінами в них. <i>Демонстрування:</i> таблиць, слайдів, відеоматеріалів із зображенням різних екосистем. <i>Практична робота:</i> складання харчового ланцюга в екосистемі акваріума
12		Використання людиною природних екосистем. Охорона екосистем	<i>Демонстрування:</i> таблиць, слайдів, відеоматеріалів із зображенням різних екосистем
13		Ґрунт. Склад ґрунту. Різноманітність ґрунтів. Родючість ґрунту та способи її підвищення. Поняття про добрива	<i>Демонстрування:</i> зразків ґрунту, колекцій мінеральних добрив. <i>Практична робота:</i> дослідження складу та властивостей ґрунту
14		Штучні екосистеми. Значення штучних систем у житті людини	<i>Демонстрування:</i> таблиць, слайдів, відеоматеріалів із зображенням різних екосистем

№ з/п	Дата	Тема уроку	Спостереження, демонстрування, практичні роботи
15		Поле. Рослини і тварини поля. Сад. Догляд за садом	<i>Демонстрування:</i> колекцій шкідників сільського господарства. <i>Практична робота:</i> підготовка насіння до посіву
16		Зелена архітектура	<i>Демонстрування:</i> таблиць, слайдів, відеоматеріалів із зображенням різних екосистем
17		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)	
Тема 3. Рукотворні системи (7 год)			
18		Сила. Види сил. Сили в живій природі	<i>Практична робота:</i> вимірювання сили
19		Практична робота: вимірювання сили	
20		Прості механізми	<i>Спостереження:</i> за роботою машин та механізмів
21		Робота та енергія	<i>Демонстрування:</i> принципів роботи найпростіших машин та механізмів
22		Перетворення енергії. Енергозбереження	<i>Демонстрування:</i> складання електричного кола ліхтарика
23		Машини та механізми, їх роль у житті людини. Речовини та матеріали, з яких їх виготовляють	<i>Спостереження:</i> за роботою машин та механізмів
24		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)	
Тема 4. Біосфера (5 год)			
25		Склад та межі біосфери	<i>Спостереження:</i> природоохоронна діяльність людини у своїй місцевості. <i>Демонстрування:</i> гербарних зразків; представників рослин і тварин планети, рідкісних рослин і тварин своєї місцевості, що занесені до Червоної книги
26		Людина і біосфера	
27		Охорона біосфери	
28		Червона книга	
29		Урок повторення або контролю знань (на розсуд учителя)	
Узагальнення (6 год)			
30		Цілісність природи. Роль природних знань у формуванні наукової картини світу	
31		Науки, що вивчають природу	
32-35		Екскурсії (орієнтовна тематика): 1. Ознайомлення з природними та штучними екосистемами. 2. Спостереження за роботою машин та механізмів. 3. Вивчення рослин та тварин штучних екосистем своєї місцевості	

ЗМІСТ

Загальна географія. 6 клас	3
Географія материків і океанів. 7 клас	25
Фізична географія України. 8 клас	39
Економічна і соціальна географія України. 9 клас	53
Соціально-економічна географія світу. 10 клас	67
Природознавство. 5 клас	81
Природознавство. 6 клас	85